

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Asta SAKALIENĖ

**VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO
BAIGIAMOJOJE BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS
PAKOPOJE PROBLEMOS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2009

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Asta SAKALIENĖ

**VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO
BAIGIAMOJOJE BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS
PAKOPOJE PROBLEMOS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)**

Magistro darbo autorius Asta Sakalienė .....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas prof. habil. dr. Rimantas Želvys .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Asta Sakalienė

Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje problemos.

Magistro darbas.

Magistro darbe pateikta 2003-2012 metų strateginių tikslų ir prioritetinių kryptių apžvalga, išanalizuota 2003-2007 metų vykdytų strateginių kryptių situacija, aptarti pasiekti rezultatai, susisteminti švietimo strategijos teoriniai aspektai, suformuluotos valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje problemos, išnagrinėtos Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo sėkmės ir tobulintinos sritys, pateikti pasiūlymai bei rekomendacijos įvardintoms problemoms spręsti. Patvirtinama autoriaus suformuluota mokslinio tyrimo hipotezė, kad ne visi strateginiai uždaviniai ir sprendimai atitinka realią situaciją ir poreikius.

SUMMARY

Asta Sakalienė

Problems of Implementation of State Educational Strategy in the Final Stage of the Secondary School. Master's work.

The review of strategic purposes and directions of high priority for the year 2003-2012 is presented in the Master's work, also the situation of implemented strategic directions for the year 2003-2007 is analysed, the reached results are discussed, educational strategic theoretical aspects are systematized, problems of realization of State educational strategy in the final stage of the secondary school are formulated, the success in implementation of the State educational strategy and its areas to be improved are investigated as well as suggestions and recommendations for solving the problems mentioned above are presented. The scientific research hypothesis, that not all strategic problems and solutions correspond to the real situation and its requirements, is formulated by the author and confirmed in the Master's work.

TURINYS

PAGRINDINĖS DARBO SAŲOKOS IR TERMINAI.....	5
ĮVADAS.....	9
1. VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS TEORINIAI ASPEKTAI.....	15
1.1. Strategijos teorijų studija.....	15
1.2. Valstybinės švietimo strategijos koncepcija.....	18
1.2.1. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų teoriniai pagrindai.....	18
1.2.2. 2003-2012 metų strateginių tikslų ir prioritetinių kryptių apžvalga.....	22
1.2.3. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo 2003-2007 metais sėkmės ir tobulinimo sritys.....	25
1.3. Baigiamoji bendrojo lavinimo mokyklos pakopa švietimo sistemoje, jos specifika.....	42
2. VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO BAIGIAMOJOJE BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS PAKOPOJE PROBLEMŲ TYRIMO IR DUOMENŲ ANALIZĖS METODOLOGIJA.....	44
2.1. Tyrimo metodologija.....	44
2.2. Tyrimo metodika.....	47
2.2.1. Apklauso tyrimo imtis.....	47
2.2.2. Instrumentarijus.....	48
2.2.3. Metodai.....	51
2.3. Tyrimo strategija.....	52
3. VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO BAIGIAMOJOJE BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS PAKOPOJE PROBLEMŲ TYRIMO ANALIZĖ IR REZULTATAI.....	56
3.1. Bedrosios respondentų charakteristikos.....	56
3.2. Mokytojų nuomonių analizė ir rezultatų interpretacija.....	58
IŠVADOS	93
REKOMENDACIJOS.....	95
LITERATŪRA.....	96
PRIEDAI.....	103

PAGRINDINĖS DARBO SĄVOKOS IR TERMINAI

Šios sąvokos magistro darbe pateikiamos remiantis įvairiais šaltiniais. Dalis sąvokų yra pagrįstos Lietuvos švietimo įstatymo ir kitų švietimą reglamentuojančių įstatymų apibrėžimais, taip pat vartojami UNESCO-UIS (Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos statistikos institutas), OECD (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija) ir EUROSTAT (Europos Sąjungos statistikos tarnyba) klasifikatoriuose.

A

Auditas – veikla, skirta nustatyti ir įvertinti organizacijos veiklos kokybę, išryškinant jos privalumus bei trūkumus, ir padedanti numatyti tobulinimo planą ir galimybes (Jucevičius, Jucevičienė ir kt., 2003).

B

Bendrasis lavinimas – ugdymas pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio, atitinkamas specialiojo ugdymo programas.

Bendrojo lavinimo mokykla – mokykla, kurios pagrindinė veikla yra ugdymas pagal formaliojo švietimo pradinio, pagrindinio ir vidurinio ar atitinkamas specialiojo ugdymo programas.

Brandos egzaminas – egzaminas, kurį leidžiama laikyti baigus vidurinio ugdymo mokomojo dalyko programą ir gavus ne žemesnę kaip patenkinamą to mokomojo dalyko metinį įvertinimą. Brandos egzaminai yra 2 tipų: valstybiniai ir mokykliniai.

D

Decentralizacija – valdžios išskaidymas visuomenės planavimo, valdymo bei sprendimų priėmimo srityse ir perdavimas į subnacionalinius lygius arba valdžios perėmimas iš aukščiausiojo valdymo lygmens ir jos perdavimas žemesniesiems.

K

Kompetencija – mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma.

Kontekstualumas – švietimo sistema yra glaudžiai susieta su krašto ūkinės, socialinės, kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujina ir atitinka nuolat kintančias visuomenės reikmes.

Kvalifikacija – įstatymų, Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas mokėjimas ir teisė verstis tam tikra profesine veikla.

Kvalifikacinė kategorija – pedagogo arba švietimo vadybininko teorinį pasirengimą ir praktinės veiklos kokybę atspindintis įvertinimas, suteikiamas atestacijos metu.

L

Lietuvos švietimo sistema – sistema, sudaryta iš formalaus ir neformalaus ugdymo, mokymo ir studijų įstaigų bei organizacijų tinklo, administruojamo Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos bei savivaldybių Švietimo skyrių, aprūpinimo reikalingais dvasiniais ir materialiniais resursais, funkcionuojančių pagal Švietimo įstatymą, atspindintį švietimo reformą.

M

Mokinys – asmuo, kuris mokosi.

Mokykla – įstaiga, kurios pagrindinė veikla – formalusis arba (ir) neformalusis švietimas.

Mokyklos auditas – mokyklos būklės vertinimas, iškeliantis jos tobulinimo uždavinius.

Mokyklos bendruomenė – vienos mokyklos vadovai, mokytojai, mokiniai, jų tėvai ir kiti asmenys, siejami mokymosi toje mokykloje santykių ir bendrų švietimo tikslų.

Mokyklos nelankantis vaikas – tai nesimokantis vaikas, kuriam tais kalendoriniais metais sueina 7-16 metų, neįregistruotas į Lietuvos moksleivių duomenų bazę.

Mokymasis visą gyvenimą – tai nuolatinė individo kompetencijos plėtotė formalaus, neformalaus ir informalaus (savaiminio) mokymosi procesuose, vykstančiuose individui visur gyvenime aptinkant ir naudojant mokymosi aplinkas (Jucevičius, Jucevičienė ir kt., 2003).

Mokymo lėšos – tiesiogiai su švietimo procesu susijusios lėšos (darbo užmokesčiui pagal ugdymo planą, mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti, vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, taip pat ugdymo procesui organizuoti ir valdyti, mokyklos bibliotekai, psichologinei, specialiajai pedagoginei, specialiajai ir socialinei pedagoginei pagalbai, profesiniam orientavimui bei sveikatos priežiūrai mokykloje skiriamos lėšos).

Mokytojas – asmuo, ugdomas ir mokantis mokinius pagal formaliojo arba neformaliojo švietimo programas.

P

Pedagogas – asmuo, įgijęs valstybės nustatytą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją.

Profesinis informavimas – veikla, apimanti žinių apie švietimo sistemą (priėmimo taisykles ir mokymosi sąlygas, studijų ir mokymo programas, jų turinį, trukmę, formas ir kt.), specialybių ir profesijų turinį, ypatumus ir reikalavimus, kvalifikacijas, kvalifikacijos įgijimo, tobulinimo ir persikvalifikavimo galimybes ir tvarką, darbo rinką (profesijų pasaulį, darbo jėgos paklausą ir pasiūlą bei kt.) ir profesinės karjeros galimybes teikimą.

Profesinis konsultavimas – veikla, skatinanti asmenį optimaliai panaudoti savo jėgas kvalifikacijai įgyti ir dirbti, pagalba asmenims renkantis ar keičiant profesiją, atsižvelgiant į jo individualias savybes (interesus, gebėjimus, polinkius), konkrečių profesijų ypatumus bei mokymosi, studijų ir darbo galimybes.

Profesinis orientavimas – tai informavimo, konsultavimo ir karjeros planavimo paslaugos, padedančios įvairaus amžiaus asmenims pasirinkti savąjį kelią švietimo, mokymo bei užimtumo srityse bei aktyviai kurti savo profesinę karjerą.

S

Savivaldybės mokykla – savivaldybės tarybos įsteigta mokykla bei mokykla, savivaldybės tarybos įsteigta kartu su Lietuvos Respublikos juridiniais ar fiziniais asmenimis.

Specialiųjų poreikių mokinys – mokinys, kurio galimybės mokytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų.

Strategija – ilgalaikių, esminių veiklos nuostatų bei jos svarbiausių tikslų įgyvendinimo kelių visuma (Buračas ir Svecevičius, 1994).

Subsidiarumas – pamatinis ES valdymo principas, kuriuo remiantis teisė priimti sprendimus perduodama žemiausiems kompetentingiems valdymo lygmenims, t. y. kuo arčiau jų įgyvendinimo vietos.

Š

Švietimas – veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Tai – organizuotas ir ilgalaikis bendravimas, skirtas mokymuisi sukelti.

Švietimo įstaigos – visos su švietimu susijusios įstaigos, t.y. tos, kurios užsiima mokymo veikla pagal švietimo programas (mokyklos) ir tos, kurios administruoja bei prižiūri švietimą arba teikia paslaugas kitoms švietimo įstaigoms.

Švietimo pagalba – specialistų teikiama pagalba mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams ir švietimo teikėjams, leidžianti padidinti švietimo veiksmingumą.

Švietimo programa – iš anksto apibrėžtas formaliojo arba neformaliojo švietimo darbas, kuriuo siekiama numatyto rezultato.

Švietimo sistema – mokymo institucijų, įstaigų tinklas, administruojamas valdžios ir savivaldos, jų aprūpinamas materialiniais ir dvasiniais resursais ir grindžiamas jurisdikcija.

Švietimo stebėseną – nuolatinę švietimo būklės ir kaitos analizę, vertinimas, prognozavimas.

U

Ugdymas – mokymas, lavinimas, įgūdžių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų formavimas.

Ugdymo planas – ugdymo programos vykdymo reglamentas.

Ugdymo programa – įvairiai formalizuota švietimo programa (modulis), kurios turiniu, perteikimo būdais ir metodais siekiam numatyto rezultato.

Ugdymo turinys (plačiąja prasme) – ugdymo elementų visuma, apimanti Bendrąsias programas ir išsilavinimo standartus, egzaminų programas, mokinio jau turimą patirtį, mokymo programas, mokymo(si) metodus bei kontekstą, mokymo(si) priemones, pasiekimų vertinimo strategiją, būdus ir rezultatus.

Ugdymo turinys (siaurąja prasme) – integruota žinių, įgūdžių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų sistema.

ĮVADAS

Tyrimo problema

Lietuvos švietimo sistemoje vyksta intensyvūs planuoti ir neplanuoti pokyčiai, kai kurie jų lydimi ir pasipriešinimo. Todėl šių dienų švietimas turėtų būti plėtojamas atsižvelgiant į naujus Lietuvai tenkančius iššūkius, naujas galimybes, įsitvirtinant Europos kultūros ir ūkio erdvėje.

„Tam būtini esminiai Lietuvos švietimo sistemos pokyčiai, kurie padėtų didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėsti švietimo prieinamumą, sukurti sąlygas tęstiniam, visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę“ (LR Seimo nutarimas, 2003 m. liepos 4 d., p. 3).

Dabartinės švietimo strategijos aktualumui pritaria Lietuvos švietimo taryba, Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos tėvų forumas, nevyriausybinių švietimo organizacijų susivienijimas „Naujos jungtys“, atskiros savivaldybės.

Būtina atlikti strateginę analizę, t.y. įvertinti esamą situaciją ir numatyti gaires ateityje. Todėl reikalingas tyrimas, padėsiantis suprasti Lietuvos švietimo sistemos situaciją, egzistuojančias problemas, poreikius ir pokyčių galimybes, įvertinti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo lygį.

Tyrimo aktualumas ir problemos naujumas

2003 metais buvo priimtas nutarimas „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“. 2007 metais Švietimo ir mokslo ministerija pateikė Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo apžvalgą bei kvietė įtraukti į diskusijas dėl strategijos projektų. Tema aktuali, nes liečia visą visuomenę. Be to, tai yra mokytojų bendruomenės prioritetinė sritis. Būtina konkretinti, palyginti įvairių atliktų tyrimų duomenis su naujais rezultatais, gauti naujas išvadas, pateikti rekomendacijas. Tikimasi, kad šis darbas ne tik pratęs debatus, bet ir gerokai prisidės prie Lietuvos švietimo sistemoje egzistuojančių problemų sprendimo.

Tyrimo objektas

Pagrindinis darbo **objektas** yra Valstybinė švietimo strategija baigiamajame bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje, o nagrinėjamas **dalykas** – Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo problemos.

Tyrimo tikslas

Pagrindinis **tyrimo tikslas** yra atlikus teorinę analizę, ištirti bei įvertinti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situaciją baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje ir pateikti pasiūlymus bei rekomendacijas įvardintoms problemoms spręsti.

Tyrimo uždaviniai:

Siekiant užsibrėžto tikslo yra keliami šie **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti 2003-2007 metų vykdytų strateginių kryptių situaciją, aptarti pasiektus rezultatus.
2. Remiantis empiriniu metodu išnagrinėti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo sėkmes ir tobulintinas sritis.
3. Apklausti, ištirti mokytojus bei susisteminti respondentų nuomones apie švietimo poreikius, lūkesčius bei vertinimus, ypatingą dėmesį kreipiant baigiamosios pakopos bendrojo lavinimo sistemai.
4. Pateikti siūlymus ir rekomendacijas iškilusioms problemoms spręsti.

Hipotezė

Ne visi strateginiai uždaviniai ir sprendimai atitinka realią situaciją ir poreikius.

Tyrimų bazė:

1. Tyrimo metodologija

Tyrimo operacionalizacija (1 PRIEDAS) parengta vadovaujantis pagrindiniais švietimo plėtotės siekiais, strateginiais tikslais ir prioritetinėmis kryptimis, Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo 2003-2007 metais sėkmės ir tobulinimo sričių kriterijais.

Atlikta įvairių šaltinių analizė leido parengti bendrą tyrimo modelį, kuriame nustatytos tyrimo charakteristikos, kriterijai, kriterijų charakteristikos ir indikatoriai – empirinio tyrimo instrumento pagrindas.

Remiantis tyrimo objekto operacionalizacija buvo parengta struktūruota anketa (2 PRIEDAS). Anketos turinyje atsispindi įstatymiškai reglamentuoti Valstybinės švietimo strategijos komponentai.

Anketa skirta bendrojo lavinimo mokyklose 9-12 klasėse dirbantiems mokytojams. Anketos metodu siekiama įvertinti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situaciją baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje.

2. Tyrimo metodika

2.1. Apklausos tyrimo imtis

Šiame tyrime buvo apklausti Panevėžio miesto bendrojo lavinimo mokyklų, Panevėžio technologinės mokyklos, Plungės rajono Žemaičių Kalvarijos vidurinės mokyklos bei Alsėdžių vidurinės mokyklos mokytojai. Reprezentatyvios tyrimo imties formavimui buvo taikyta patogi tikslinė mokytojų, dėstančių įvairius mokomuosius dalykus 9-12 klasėse, atranka.

Tyrime pasirinktas toks imties didumas – dešimt bendrojo lavinimo mokyklų (Panevėžio „Vilties“, „Aušros“, 5-osios, 9-osios, „Žemynos“, Alfonso Lipniūno, „Ąžuolo“, „Šaltinio“ vidurinės mokyklos bei Plungės rajono Žemaičių Kalvarijos ir Alsėdžių vidurinės mokyklos) ir Panevėžio Margaritos Rimkevičaitės technologinės mokyklos mokytojai. Iš viso – 300 respondentų. Kadangi mokyklos yra skirtingo dydžio, tai mažesnėse mokyklose respondentų skaičius buvo skirtingas.

2.2. Instrumentarijus

Pagrindiniu tyrimo metodu suformuluotam tikslui ir uždaviniams įgyvendinti, hipotezei patikrinti, įvairioms nuomonėms apibendrinti pasirinktas empirinis metodas – vienkartinis (trumpalaikis) kiekybinis tyrimo metodas – anoniminė apklausa raštu (anketavimas).

Šiuo metodu atliktas tyrimas remiasi matematine išraiška pateiktais duomenimis (skaičiais). Klausimynas padėjo gauti adekvačius ir patikimus rezultatus apie Valstybinės švietimo strategijos suvokimą bei įgyvendinimą konkrečių mokyklų 9-12 klasėse.

Anketos (klausimyno) struktūrą sudaro įvadinė, demografinė ir pagrindinė dalys. Įvadinėje dalyje apibrėžiama respondentų kategorija, įvardijamas apklausos tikslas, pateikiama pildymo instrukcija, pristatoma, kas atlieka tyrimą, pabrėžiamas tyrimo anonimiškumas.

Po įvadinės dalies pateikiamais klausimais demografiniame bloke išsiaiškinama netiesioginė informacija apie asmenį: lytis, amžius, darbo stažas, kvalifikacinė kategorija. Šios tiriamųjų demografinės charakteristikos pasirinktos todėl, kad gali turėti įtakos nuomonių pasiskirstymui į pateiktus klausimus ir teiginius.

Pagrindinė dalis suskirstyta į 5 blokus: valdymo, infrastruktūros, paramos, turinio, personalo tobulinimas. Pagrindinėje dalyje komponuojami tiesiogiai su tyrimo problema susiję 60 teiginių arba klausimų: 47 uždaro, 12 pusiau uždaro ir 1 atviro tipo klausimai. Uždaro tipo klausimai formuluojami ir komponuojami taip, kad respondentui pateiktame sąraše tereikia pažymėti jau esamus atsakymus.

Pusiau uždaro tipo klausimuose po suformuluotais atsakymais, kuriuos respondentas turi pažymėti, paliekama laisvos vietos kitiems galimiems atsakymų variantams, pastaboms, papildymams parašyti (Merkys, 1995).

Atsakydami į atvirus klausimus respondentai gali laisvai išreikšti savo nuomonę ar išsakyti problemas, pasiūlyti sprendimo būdus.

Labai svarbus anketos bruožas yra tas, kad daugelis klausimų buvo orientuoti ir į esamos būklės vertinimą, tačiau buvo ir tokių, kurie skirti poreikiams išsiaiškinti, t.y. orientuoti į pokyčių būtinybę, kryptingumą.

2.3. Metodai

Įgyvendinant aukščiau apibrėžtus tyrimo tikslą ir uždavinius, buvo taikyti ir derinami tarpusavyje šie tyrimo **metodai**:

1. 2003-2012 metų Valstybinės švietimo strategijos, Lietuvos Respublikos Seimo nutarimų, Švietimo ir mokslo ministerijos įsakymų ir kitų dokumentų bei teisės aktų turinio analizė buvo atlikta siekiant išnagrinėti 2003-2007 metų vykdytų strateginių kryptių situaciją, pasiektus rezultatus;
2. Teorinio Valstybinės švietimo strategijos konstrukto operacionalizacija atlikta įvairių dokumentų ir šaltinių analize;
3. Apklausos raštu metodas buvo taikomas apklausiant 9-12 klasėse dėstančius mokytojus ir tiriant jų nuomones apie švietimo poreikius, lūkesčius bei vertinimus, identifikuojant Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo sėkmes ir tobulintinas sritis;
4. Tyrimo duomenų rinkimo ir apklausos raštu statistiniai apdorojimo metodai. Duomenims apdoroti bei juos pateikti lentelėmis, paveikslais buvo taikomi SPSS (Statistical Package for Social Science) 11.0 ir Microsoft Office Excel 2007 programiniai paketai.

Tyrimo duomenys buvo apdorojami pagal iš anksto numatytą duomenų apdorojimo schemą, kuri turėjo leisti kiek galima visapusiškiau pažvelgti į respondentų atsakymus ir atskleisti iškylančias problemas.

Tyrimo duomenų apdorojimui pasitelktos statistinės analizės procedūros:

1. Skaitinės charakteristikos: vidurkiai, min. ir max., dažniai;
2. Statistiniam reikšmingumui apskaičiuoti naudojamas Pearson'o kriterijus: jei $0,05 > p$, statistinis reikšmingumo skirtumas yra, o jei $0,05 \leq p$, statistinio reikšmingumo skirtumo nėra.
3. Ryšiui nustatyti tarp dviejų grupių naudojamas Spearman'o koreliacijos koeficientas: jei 0,8-0,9 – ryšys absoliutus; jei 0,6-0,7 – ryšys labai stiprus; jei 0,4-0,5 – ryšys stiprus; jei 0,2-0,3 – ryšys labai silpnas; jei 0,1-0,2 – ryšio nėra.

3. Tyrimo strategija

Tyrimas vyko keliais **etapais**:

1. Tyrimo planavimas. 2003-2012 metų Valstybinės švietimo strategijos, Švietimo gairių, LR Seimo nutarimų ir kitų dokumentų turinio analizė (2008 m. sausis-birželis).
2. Tyrimo instrumentarijos ir tiriamųjų imties suformavimas (2008 m. rugsėjis-gruodis).
3. Mokytojų apklausa ir tyrimo duomenų rinkimas (2009 m. sausis-vasaris).
4. Duomenų apdorojimas ir statistinė analizė bei tyrimo ataskaitos parengimas (2009 m. kovas-gegužė).

Tiriamoji grupė buvo parinkta tiksliniu būdu.

Išdalinta 300 anketų. Grįžo 255 anketų, iš jų sugadintos, nebaigtos pildyti buvo 5 (2%). Taigi tinkamos apdoroti buvo 250 anketų. Apskaičiuoti apklausos kiekybiniai rodikliai – anketų grįžtamumo kvota yra pakankamai aukšta ir siekia 83,3%. Tokią aukštą grįžtamumo kvotą lėmė tiesioginis bendravimas su mokyklomis, sukurta bendradarbiavimo atmosfera. Taip pat labai aukštas ir anketų užpildymo baigtumo laipsnis (98%) rodo, jog mokytojo profesija įpareigoja atlikti viską kruopščiai ir iki galo.

Apibendrinant pateiktą informaciją apie tyrimo eigą bei duomenų apdorojimą, galima padaryti tokias išvadas:

1. Tyrimo metu grįžo tinkamai užpildytos 250 anketų – 83,3% visų išdalintų. Apklausoje toks atsakiusių procentas labai didelis, todėl apklausą galima laikyti reprezentatyvia, validžia.
2. Surinktų anketų skaičius leidžia daryti patikimas išvadas apie Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situaciją baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje.
3. Atsakiusių procentas tenkina apklausai keliamus reikalavimus.

Darbo struktūra

Darbas susideda iš santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, pagrindinių darbo sąvokų ir terminų žodyno, įvado, trijų skyrių, išvadų ir rekomendacijų, literatūros sąrašo bei priedų. Darbo apimtis – 114 puslapių (su priedais). Darbe pateikiama: 41 paveikslas, 26 lentelės, literatūros sąrašas susideda iš 77 šaltinių, tarp jų: 74 lietuvių ir 3 anglų kalbomis.

1. VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. STRATEGIJOS TEORIJŲ STUDIJA

Pats terminas „strategija“ pirmiausiai buvo pradėtas naudoti ir tebenaudojamas karinėje terminologijoje. Šis terminas šiuo metu plačiai naudojamas įvairiausiose srityse: sporte, vadyboje, švietimo sistemoje ir kt. Pats žodis kildinamas iš graikiško žodžio „strategos“, reiškiančio „kariuomenės vadas“ (Pileckienė, 2004).

„Strategija – tai pagrindinio veiklos tikslo nustatymas bei jo siekiui reikalingų išteklių ir veiklos būdų sistemos parinkimas taip, kad būtų galima maksimaliai pasinaudoti esamomis galimybėmis bei minimizuoti pavojus“. Tokį apibendrintą strategijos apibrėžimą Lietuvos švietimo institucijų vadovams siūlo R.Jucevičius, P.Jucevičienė, B.Janiūnaitė ir G.Cibulskas (Jucevičius, Jucevičienė ir kt., 2003, p. 16)

Strategiją sunku apibūdinti vienareikšmiškai. Terminas „strategija“ neturi vieno aiškaus apibrėžimo. Švietimo sferoje šis terminas pradėtas dažniau vartoti tik pastarąjį dešimtmetį (Jucevičius, Jucevičienė ir kt., 2003).

R.Grant (1995) strategiją apibūdina pagal jos paskirtį: „Strategija – tai supratimas ir veikla, kokius išteklius ir kaip taikyti, norint pasinaudoti galimybėmis ir iki minimumo sumažinti grėsmes, kylančias ar galinčias kilti norimo rezultato siekio kelyje“.

Strategija yra kryptis ir užmojis per ilgą laikotarpį, kai organizacija, įmonė ar sistema įgyja pranašumą pertvarkydama savo išteklius besikeičiančioje aplinkoje tam, kad atitiktų rinkos poreikius ir patenkintų interesų grupių lūkesčius (Fidler, 2006).

Kuriant strategiją būtina suvokti veiksnius, lemiančius tinkamiausią požiūrį į strategijos kūrimą. B.Davies ir L.Ellison knygoje (2006) pateikiamas M.Boisot strategijos plėtros, susijusios su aplinkos pokyčių ir organizavimo lygmenimis bei individualiu supratimus modelis, kuris grindžiamas keturiomis strategijų perspektyvomis: strateginiu planavimu, savaimine strategija, intrapreneryste (tinkama strategija duotoje aplinkybių visumoje) ir strateginiu tikslu.

Strateginis valdymas teoretikų įvardijamas kaip procesas, susijęs su planavimu, programų ir projektų vadovavimu, koordinavimu, išteklių racionaliu panaudojimu. Strateginis valdymas – tai procesas, kuris leidžia bet kurio tipo organizacijoms atlikti viešosios politikos formavimo, įgyvendinimo prognozavimo bei vertinimo procedūras, t.y. numatyti organizacijų ateities viziją ir parengti vizijos įgyvendinimo metodologiją, organizacijų veiklos logiką, kur būtų nagrinėjamos

sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo, strateginio planavimo ir strateginės vadybos užduotys (Raipa ir Staponkienė, 2007).

R. Jucevičius (1996) teigia, kad strateginis valdymas – tai procesas, įgalinantis suderinti organizacijos resursus su aplinkoje esančiomis galimybėmis bei rizika ir sėkmingiausiai pasiekti numatytų veikos rezultatų.

Strateginis valdymas gali būti apibrėžiamas kaip sistemingas mėginimas parodyti esminius sprendimus ir veiksmus, kuriais vadovaujama organizacijoje (Raipa ir Staponkienė, 2007).

„Strategiškai valdant siekiama nuolat apsirūpinti informacija apie aplinką ir vengiama planavimo ciklus supriešinti nuolatiniam procesui. Strateginis valdymas apima integruotas, į ateitį orientuotas valdymo perspektyvas, kurios orientuotos į aplinką, susitelkia prie ateities perspektyvų, sudarytos veiklos pagrindu“ (Raipa ir Staponkienė, 2007, p. 59).

„Strateginis valdymas yra nuolatinis, dinaminis ir nuoseklus procesas, kuriuo remdamasi organizacija laiku prisitaiko prie išorinės aplinkos pokyčių ir efektyviau išnaudoja savo turimą potencialą. Kaip strateginio valdymo proceso rezultatas parengiama ir įgyvendinama strategija – sprendimų visuma, apibrėžianti svarbiausius ateities tikslus ir veiksmus bei priemones tiems tikslams pasiekti. (Vasiliauskas, 2002, p.21).

Strateginis valdymas – tai vadybinė veikla, kuria yra numatomos veiklos kryptys ir tikslai, atspindintys jos veiklos aplinkoje vykstančius procesus, sukuriama strateginiai išteklių ar numatomi apsirūpinimo jais būdai, parengiama ir realizuojama strategija, geriausiai įvertinanti veiklos aplinkybes bei šiuos išteklius (Jucevičius, Jucevičienė ir kt., 2003).

Strateginio valdymo struktūrą sudaro šie elementai: tikslų nustatymas, analizė, strategijos formavimas, strategijos įgyvendinimas ir monitoringas. Strateginis valdymas yra pasikartojantis, nenutrūkstamas procesas, kurio metu užtikrinama strateginio valdymo struktūros elementų sąveika ir grįžtamasis ryšys.

Strateginis požiūris remiasi šiais pagrindiniais principais:

1. Orientuotas į ateitį (numato aplinkos pokyčius; kviečia išsiaiškinti, kokias strategijas reikia pasirinkti, norint pasiekti užsibrėžtus tikslus);
2. Pabrėžia išorinės aplinkos (politinės, ekonominės, socialinės, technologinės, ekologinės ir kt.) svarbą;
3. Reiškia nenutrūkstamą procesą, atvirą tikslų ir veiklos pokyčiams, siekiant prisitaikyti prie kintamos aplinkos (Raipa ir Staponkienė, 2007).

P.Joyce (2000), apibendrindamas kitų šalių mokslininkų bei savo empirinių tyrimų rezultatus, pateikia šiuos strateginių pokyčių organizacijose proceso elementus:

1. Pasiruošimas (organizacijos finansinių, fizinių, žmogiškųjų, technologinių, reputacinių ir organizacinių išteklių įvertinimas; probleminių sričių – išteklių valdymas, visuomenės poreikių analizė, organizacijos vystymas – nustatymas);
2. Vadovavimas (vizijos nustatymas; darbuotojų įtraukimas į diskusijas, pretenzijų svarstymus; proceso valdymas);
3. Pokyčiai (vadovų ir darbuotojų susidomėjimas strategija, veiklos ir biudžeto perskirstymas, stabilizavimas ir pasiekimų fiksavimas);
4. Partnerystė (visuomenės įtraukimas, bendradarbiavimas, organizacijos atsivėrimas).

G.Johnson ir K.Scholes (1999) suformuluotas konceptualus strateginės vadybos modelis skirstomas į šiuos etapus:

1. Strateginė analizė;
2. Strateginis pasirinkimas;
3. Strateginis įgyvendinimas ir pokyčiai.

Fidler (2006) teigia, kad strategijos sudarymas yra gera proga judėti į priekį, link geresnės ateities vizijos. Tai turėtų būti įkvepiantis veiksmas.

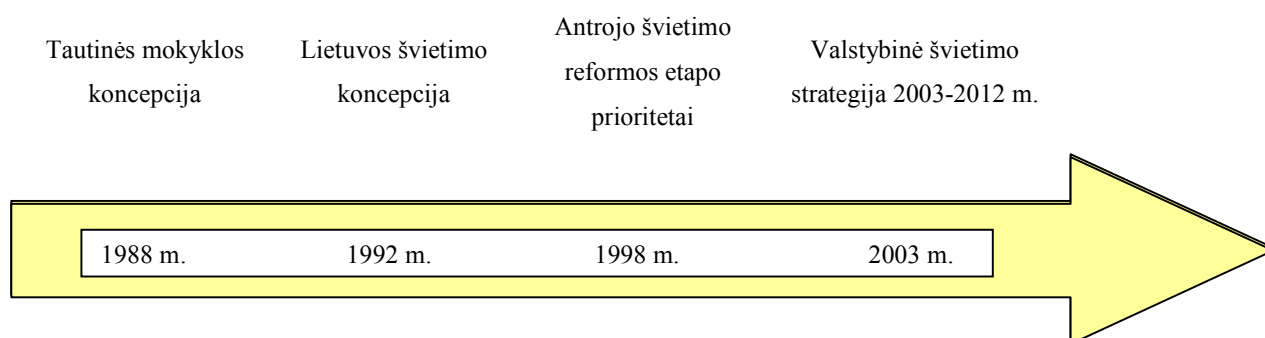
Strateginė analizė nagrinėja klausimus: Ką mes darome? Ko gali reikėti ateityje? Ką galime daryti geriau? Ji susijusi su duomenų rinkimu mokykloje ir už jos ribų. Į tai įeina ne tik esamos mokyklos būsenos bei jos konteksto įvertinimas, bet ir, kokie procesai ir pokyčiai už mokyklos ribų gali daryti įtaką mokyklos veiklai ateityje? (Fidler, 2006).

Strategijos įgyvendinimas turi būti stebimas ir prižiūrimas periodiškai fiksuojant faktinius strategijos įgyvendinimo rezultatus ir aplinkoje vykstančius pokyčius. Tokį strategijos įgyvendinimo organizacijoje stebėjimą užtikrina stebėsenos (monitoringo) procedūros. Atliekant stebėseną sukaupta informacija leidžia kontroliuoti organizacijos strategijos įgyvendinimą (Vasiliauskas, 2002).

1.2. VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS KONCEPCIJA

1.2.1. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų teoriniai pagrindai

Švietimas privalo nuolat keistis, kad deramai atliktų savo paskirtį – tarnautų sparčiai kintančios visuomenės poreikiams. Tokiu supratimu remiantis dar prieš tampant nepriklausoma valstybe pradėta projektuoti Lietuvos švietimo reforma (Boruta, Gudynas ir kt., 2002).

1 pav. Valstybinės švietimo strategijos istorija

Šaltinis: [http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Strategijos_igyvendinimas_2007_5\(16\).pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Strategijos_igyvendinimas_2007_5(16).pdf).

Švietimas dar nepriklausomybės priešaušryje turėjo konceptualų pagrindą: 1988 metais habilituotos daktarės Meilės Lukšienės vadovaujama grupė parengė, paskelbė ir net gynė Maskvoje Tautinės mokyklos koncepciją, kurioje apsibrėžta kurti savos valstybės švietimą.

Valstybinės švietimo strategijos rengėjai 2000 m. apsisprendė dėl 5 esminių iššūkių, į kuriuos tenka atsakyti ne tik krašto švietimui, bet ir visai šaliai. Iš 1 lentelės matyti, kad globalizacijos, sparčios kaitos, informacinio sprogimo, visuomenės įvairėjimo, pagaliau pačios laisvės ir demokratijos iššūkiai, įvardinti Valstybinės švietimo strategijos projektiniuose dokumentuose, vis dar aktualūs. Adekvačius iššūkius Žakas Deloras įvardino kaip viso šimtmečio iššūkius švietimui. Europos Komisija įvardijo, kad šie iššūkiai kelia bedarbystės ir socialinės atskirties pavojų žemos kvalifikacijos žmonėms.

1992 metais patvirtinta Lietuvos švietimo koncepcija, joje išplėtota tęstinio mokymosi samprata. Paskelbta švietimo paskirtis: duoti pagrindą dinamiškai atsinaujinančiai visuomenei, atvirai ir kritiškai visuomenės sąmonei. Numatyta kurti permanentinę, ugdymo diferencijavimu ir integravimu besiremiančią švietimo sistemą.

Šimtmečio iššūkiai švietimui

UNESCO	Lietuva	ES
Mokytis būti	Laisvė (demokratija)	
Mokytis pažinti	Informacijos sprogimas	IKT revoliucija (technologijų kaita)
Mokytis veikti	Sparti kaita	Sparti kaita (ypač darbo rinkoje)
Mokytis gyventi kartu	Visuomenės išsiskaidymas	Demografija (senėjimas ir migracija)
	Globalizacija	Globalizacija (naujos stiprios ekonomikos)

Šaltinis: Žakaitienė, R. (2007, rugsėjis). *Valstybinės švietimo strategijos pusiaukelė: ką pavyko įgyvendinti ir kokie darbai laukia*. Pranešimas skaitytas konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius.

Lietuvos švietimo koncepcijos įgyvendinimo programoje buvo numatyti darbai iki 1987 metų, todėl 1988 metais buvo patvirtinti antrojo švietimo reformos etapo prioritetai, gana populiarūs ir paplitę pedagogų bendruomenėse. Tai ugdymo modernizavimas ir švietimo kokybės kėlimas; socialinių pedagoginių mokymosi ir studijų sąlygų gerinimas; švietimo sistemos harmonizavimas (Numgaudis, 2007).

Lietuvai tapus Europos Sąjungos (ES) nare, prisiimti visi ES valstybių įsipareigojimai. Vienas iš tokių įsipareigojimų yra Lisabonos strategijos įgyvendinimas. 2002 metais Europos valstybių švietimo ministrai ir Europos Sąjungos Taryba patvirtino šiuos strateginius švietimo ir mokymo sistemų uždavinius:

1. Pagerinti ES švietimo ir mokymo sistemų kokybę ir efektyvumą;
2. Siekti, kad švietimo ir mokymo sistemos būtų prieinamos visiems;
3. Atverti švietimo ir mokymo sistemas platesniam pasauliui (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2004).

Respublikos prezidento Valdo Adamkaus dekretu sudaryta darbo grupė, atstovaujanti įvairioms politinėms pozicijoms, buvo įpareigota parengti Valstybinę švietimo strategiją. Įgyvendinant Lisabonos strategijos tikslus bei remiantis Švietimo įstatymu (2003), buvo parengtos ir 2003 m. liepos 4 d. Lietuvos Respublikos (LR) Seimo patvirtintos Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos, kurių paskirtis – „suteikti pagrindą Lietuvos švietimo vizijai įgyvendinti ir sudaryti galimybę Lietuvos piliečiams, jų interesų grupėms bei valstybės institucijoms tęsti viešas diskusijas ir susitarti dėl šios vizijos įgyvendinimo kelių“.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos rengtos kaip nacionalinį susitarimą dėl švietimo raidos krypties patvirtinantis dokumentas, kurios parengiamieji darbai apibendrinti „Švietimo gairių“ projekte (2002).

„Atsižvelgiant į visuomenei tenkančius dabarties iššūkius ir Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje apibrėžtus žinių visuomenės, saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos prioritetus, švietimui tenka ši misija:

1. Padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją ir būti savarankišku, veikliu, atsakingu žmogumi, norinčiu ir gebančiu nuolat mokytis bei kurti savo ir bendruomenės gyvenimą;
2. Padėti asmeniui įgyti profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinį technologijų, kultūros bei asmeninių gebėjimų lygį, ir sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą – nuolat tenkinti pažinimo poreikius, siekti naujų kompetencijų ir kvalifikacijų, reikalingų jo profesinei karjerai ir gyvenimo įprasminimui;
3. Užtikrinti darnią, žiniomis grįstą krašto ūkio, aplinkos ir kultūros plėtrą, vidinį ir tarptautinį ūkio konkurencingumą, nacionalinį saugumą ir demokratinės valstybės raidą ir taip stiprinti visuomenės kūrybines galias;
4. Laiduoti tautos ir krašto kultūros tęstinumą, nuolatinį kūrimą, tapatybės išsaugojimą, puoselėti šios kultūros atvirumą ir dialogiškumą“ (LR Seimo nutarimas, 2003 m. liepos 4 d., p. 3).

Valstybinės švietimo strategijos nuostatos numato šios misijos įgyvendinimo viziją. Nuostatos parengtos remiantis Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos Respublikos ūkio plėtros iki 2015 metų strategija, Europos mokymosi visą gyvenimą memorandumu, Europos užimtumo strategija, 1999 metų Bolonijos deklaracija, Europos Komisijos išskeltais svarbiausiais Europos Sąjungos šalių narių švietimo plėtotės iki 2010 metų siekiniais.

Švietimo plėtotės efektyvumui ir darnai užtikrinti:

1. Įdiegiama atsakingo valdymo sistema, kuri pagrįsta periodiška visų švietimo lygių būklės analize, į švietimo tobulinimą orientuota vadybos kultūra, visuomenės informavimu ir dalyvavimu (t.y. perskirstomos ir aiškiai apibrėžiamos valstybės, savivaldybių ir mokyklų funkcijos, galios, įsipareigojimai, atsakomybė bei atskaitomybė; decentralizuojamas ir dekoncentruojamas valdymas; sustiprinama savivaldybių atsakomybė už švietimo prieinamumą ir kokybę savivaldybių teritorijoje; visuose švietimo lygiuose įdiegiama šiuolaikinė įsivertinimo ir vertinimo kultūra; sukuriama švietimo informacinė sistema,

- laiku teikianti informaciją, reikalingą įvairiems švietimo valdymo lygiams ir švietimo socialiniams partneriams; stiprinama visuomenės įtaka švietimo sistemai);
2. Švietimo finansavimas ir išteklių naudojimas reformuojamas taip, kad padėtų švietimo sistemai geriau prisitaikyti prie laisvos rinkos ir užtikrintų geresnį švietimo prieinamumą bei kokybę (t.y. švietimo naujovės pagrindžiamos finansiškai; švietimas finansuojamas iš kelių šaltinių; įtvirtinamas realus finansinis mokyklų savarankiškumas ir skaidri finansinė atskaitomybė; įvedama mišri (etatinė ir valandinė) mokytojų apmokėjimo už darbą sistema; lėšų paskirstymo metodikos principas „pinigai paskui mokini“ laipsniškai įgyvendinamas visose švietimo grandyse; keliami mokytojų atlyginimai);
  3. Sukuriama lanksti ir atvira švietimo struktūra, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalus, neformalus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę (t.y. pereinama prie švietimo struktūros, grindžiamos lanksčiomis programomis; vidurinio ugdymo (brandos) programa tampa lankstesnė, įvairesnė, teikianti daugiau pasirinkimo galimybių; sukuriama įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų formalus pripažinimo sistema);
  4. Sukuriamas efektyvumo, prieinamumo ir kokybės reikalavimus atitinkantis mokyklų tinklas;
  5. Pasirūpinama naujomis mokytojų darbo vietomis ir galimybėmis įgyti naujų kvalifikacijų;
  6. Mokyklos atveriamos darbo rinkai, išplėtojamoms socialinės ir kultūrinės mokyklų funkcijos ir taip stiprinamas švietimo ir gyvenimo praktikos ryšys (t.y. mokyklose, įgyvendinančiose pagrindinio ir vidurinio (brandos) ugdymo programas, įdiegiama profesinio informavimo ir konsultavimo sistema; ima veikti rizikos vaikams skirtos pedagoginės ir socialinės programos; stiprinama ir plėtojama mokyklos ir vietos bendruomenės sąveika).

Švietimo plėtotės prieinamumui, tęstinumui ir socialiniam teisingumui užtikrinti:

1. Sukuriama šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema;
2. Pradedama teikti kryptinga pedagoginė, kultūrinė parama visoms vaikams auginančioms socialinės rizikos šeimoms;
3. Užtikrinamos socialiai teisingos mokymosi ir studijų sąlygos (t.y. sukuriamos galimybės efektyviai ugdyti įvairių gebėjimų ir poreikių vaikus; sukuriama patikima mokyklinio amžiaus vaikų apskaitos sistema; įgyvendinamos kryptingos papildomo pedagoginio ir socialinio darbo su problemų turinčiais vaikais programos; sudaromos galimybės mokytis

ir įgyti išsilavinimą migruojančių šeimų vaikams; sukuriama ir išplėtojama paramos ypač gabiems vaikams ir jaunimui sistema);

4. Sudaromos sąlygos mokytis visą gyvenimą.

Švietimo plėtotės kokybei užtikrinti:

1. Atnaujinamas ir su naujomis asmens kompetencijomis susiejamas švietimo turinys (t.y. sukuriama švietimo turinio nuolatinio atnaujinimo sistema; subalansuojami ir su sveikatos reikalavimais suderinami mokinių mokymosi krūviai; nuosekliau pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ugdymą ir dabarties žmogui būtinų kompetencijų suteikimą; švietimo turinys siejamas su dabarties moralinėmis ir pilietinėmis nuostatomis; sustiprinamas dėmesys informacinės kultūros ugdymui, užsienio kalbų mokymui, verslumui skatinti ir finansinei išminčiai ugdyti);
2. Atnaujinamas mokytojų rengimas ir darbas;
3. Modernizuojami švietimo tyrimai ir vertinimas (t.y. sukuriama valstybinė mokinių pasiekimų tyrimų sistema; reguliariai užsakomi ir vykdomi įvairių švietimo sričių būklės tyrimai; pertvarkoma mokinių pasiekimų vertinimo ugdymo procese sistema; dalis švietimo priežiūros ir inspektavimo funkcijų laipsniškai keičiamos mokyklų audito (išsivertinimo ir išorinio vertinimo) sistema);
4. Modernizuojamas bendrasis lavinimas, atnaujinamos mokyklos ir pagerinamas švietimo aprūpinimas (t.y. sudaromas ir įgyvendinamas nacionalinis mokyklų atnaujinimo planas; šalies mastu įgyvendinama informacijos ir komunikacijos technologijų diegimo mokyklose programa; užtikrinamas nuoseklus švietimo priemonių rengimas, leidimas ir mokinių aprūpinimas jomis; pagerinamas psichologinis, socialinis, mokslinis, kultūrinis, medicininis švietimo aprūpinimas) (LR Seimo nutarimas, 2003 m. liepos 4 d.).

1.2.2. 2003-2012 metų strateginių tikslų ir prioritetinių kryptių apžvalga

Valstybinė švietimo strategija 2003-2012 metams numato, kad bus keliami šie bendrieji strateginiai švietimo plėtotės tikslai:

1. Sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema;

2. Išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema;
3. Užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Šių strateginių tikslų įgyvendinimo stebėsenai numatyti penki prioritetinių stebėsenos krypčių rodikliai:

1. Valdymo tobulinimas;
2. Infrastruktūros tobulinimas;
3. Paramos tobulinimas;
4. Turinio tobulinimas;
5. Personalo kvalifikacijos tobulinimas.

Pirmoji kryptis – **valdymo tobulinimas**. Šios prioritetinės krypties priemonių įgyvendinimas susijęs su siekiu švietimo valdyme įgyvendinti kokybės vadybos principus, numatančius perėjimą prie tolygiai paskirstytų atsakomybių ir atsakomybės, pagrįstos racionaliai ir skaidriai planuojamais bei skirstomais finansiniais ištekliais. Didžiausios šios prioritetinės krypties vertybės – atvira pilietinė visuomenė, skaidrumas, veiksmingumas (LR Vyriausybės nutarimas, 2005).

Antroji kryptis – **infrastruktūros tobulinimas**. Tobulinant švietimo infrastruktūrą daugiausia dėmesio skiriama teikiamų švietimo paslaugų tinklui racionalizuoti ir naujoms švietimo paslaugoms plėtoti bei švietimo sistemos jungtims. Tobulinant infrastruktūrą, siekiama šių esminių vertybių – mokymosi visą gyvenimą, švietimo prieinamumo bei socialinio teisingumo (LR Vyriausybės nutarimas, 2005).

Trečioji kryptis – **paramos tobulinimas**. Paramos tobulinimo priemonių įgyvendinimas susijęs su socialiai teisingu lygių galimybių švietime puoselėjimu: įvairios visuotinės ir kriterinės individualios paramos mokiniams puoselėjimu ir materialinės, psichologinės bei kitokios pagalbos mokyklai organizavimu. Esminės šios prioritetinės krypties vertybės – socialinis teisingumas, mokymosi prieinamumas ir kokybė (LR Vyriausybės nutarimas, 2005).

Ketvirtoji kryptis – **turinio tobulinimas**. Turinio tobulinimo priemonių įgyvendinimas susijęs su siekiu, kad ugdymo turinys labiau atitiktų žinių visuomenės darbo rinkos poreikius, būtų sustiprintas socialinių, informacinių, komunikacinių ir kitų bendrųjų gebėjimų visuotinis ugdymas. Taip pat siekiama, kad mokymasis būtų individualizuojamas pagal asmens poreikius bei gebėjimus, kartu balansuojant mokymosi krūvį. Esminės šios prioritetinės krypties vertybės – kokybė, kontekstualumas, socialinis teisingumas (LR Vyriausybės nutarimas, 2005).

Penktoji kryptis – **personalo tobulinimas**. Personalo kvalifikacijos tobulinimo priemonių įgyvendinimas susijęs su pedagogų rengimo reorganizavimu ir kvalifikacijos tobulinimu, konkretesniais reikalavimais pedagogams, su pedagogų kompetencijos ir jos tobulinimo vertinimo sistema. Didžiausios šios prioritetinės krypties vertybės – kokybė, kontekstualumas, veiksmingumas (LR Vyriausybės nutarimas, 2005).

Analizuojant Lietuvos valstybinės švietimo strategijos dermę su Europos Sąjungos švietimui keliamais uždaviniais, galima teigti, kad ir Lietuvoje, ir Europos Sąjungoje akcentuojamos tos pačios vertybės: kokybė, efektyvumas, prieinamumas ir švietimo sistemų jungtys. Iš 2 lentelės matyti, kad Lietuvos ir ES švietimo strategijos yra glaudžiai susijusios.

2 lentelė

Lietuvos ir Europos Sąjungos švietimo strategijų dermė

Kryptys	Lietuva	ES
Valdymo tobulinimas	Subsidiarumo ir finansavimo skaidrumo principų įgyvendinimas	Tinkamiausiai naudojami ištekliai (investicijų į žmogiškuosius išteklius didinimas, kokybės užtikrinimo sistemų kūrimas, valstybinių ir privačių institucijų partnerystė)
Infrastruktūros tobulinimas	Švietimo paslaugų ir programų tinklo plėtra	Atvira mokymosi aplinka (mokymasis visą gyvenimą, lankstumas, mokyklų tinklas)
Paramos tobulinimas	Visuotinė ir individuali kriterinė parama mokiniams ir mokyklai	Mokymosi patrauklumo didinimas (mokymosi motyvacija ir mokymosi galimybės)
Turinio tobulinimas	Programų kontekstualumo didinimas, mokymo(si) individualizavimas	Gebėjimų, reikalingus žinių visuomenėje, ugdymas (IKT, verslumas ir kt.)
Personalo tobulinimas	Pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarka	Mokytojų ir instruktorių švietimo ir mokymo (reikalavimai, tęstinumas ir kt.) tobulinimas

Šaltinis: Ališauskas, R. (2005). *Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų įgyvendinimo programa*. Pristatymas LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui. [http://www.smm.lt/naujienos/docs/kalbos/Valstybine%20svietimo%20strategija%20\(LRS\).ppt#408.1](http://www.smm.lt/naujienos/docs/kalbos/Valstybine%20svietimo%20strategija%20(LRS).ppt#408.1).

Modernizuojant mokymo procesą svarbu kurti sistemų įvairovę (alternatyvias mokymo priemonės, metodikas, kurios leistų individualizuoti mokymo procesą) bei mokytiis derinti sistemas, metodus, vadovėlius, didinti pasirinkimo laisves. Ši alternatyvų kūrimo programa gali puikiai papildyti strategijoje plačiai atspindėtus švietimo sistemos decentralizacijos, mokyklos

savarankiškumo didinimo, subsidiarumo tendencijas. Alternatyvių programų kūrimas yra atsakas į nūdienos rinkos poreikius ir alternatyvių švietimo sistemų iššūkius (Mažeikis, 2007).

„Darosi labai svarbu ugdyti naujas jaunuomenės kompetencijas, užtikrinti mokymosi prieinamumą ir kokybę, parengti jaunąją kartą gyventi ir dirbti žinių turtingoje, naujas technologijas taikančioje ir kuriančioje visuomenėje. Gyvenant XXI amžiuje būtina formuluoti drąsius švietimo siekius, nuolatos stebėti, analizuoti ir vertinti švietimo sistemos būklę, apie svarbiausius ir opiausius reiškinius kalbėtis su politikais, mokslininkais, mokytojais, pačiais besimokančiais, jų tėvais“ (Motuzas, 2006).

Iki 2012 m. Lietuvoje numatyta sukurti veiksmingą ir darnią, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįstą švietimo sistemą. Per 2003-2012 metų laikotarpį turi būti išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema.

1.2.3. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo 2003-2007 metais sėkmės ir tobulinimo sritys

2005 m. LR Vyriausybės nutarime įvardijamos šios vykdytos švietimo reformos pagrindinės stiprybės:

1. Lietuvos švietimo sistema tapo lankstesnė ir atviresnė: atsirado naujų mokyklų tipų (gimnazijos, jaunimo mokyklos, mokyklos-darželiai, kolegijos ir kita), iki dešimtosios klasės pratęsta pagrindinio išsilavinimo programa, įvestas profilinis mokymasis, pradėta plėtoti mokyklų savivalda ir t.t.

2. Atskirais aspektais pagerėjo teikiamo išsilavinimo kokybė: atnaujintas ugdymo turinys, įvesti nauji arba išplėtoti modernūs mokymo dalykai (informatika, pilietinis ugdymas, tikyba, etika ir kt.), numatytos bendriausios ugdymo individualizavimo galimybės, įvykdyta egzaminų reforma, mokytojų atestacijos sistema davė impulsą tobulinti mokytojų kvalifikaciją ir t.t.

3. Tam tikra prasme padidėjo mokymosi galimybės ir prieinamumas: pagrindinio ugdymo iki dešimtosios klasės programa ir jaunimo mokyklos sulaukė dalį jaunimo nuo neapgalvoto žingsnio – per anksti nutraukti mokymąsi, atsirado privačių mokyklų ir t.t.

Pagrindinės švietimo reformos silpnybės 2005 m. LR Vyriausybės nutarime išskirtos šios:

1. Vyriausybių kaita lėmė tam tikrą švietimo reformos netolygumą ir nekoordinuotumą: smarkiai vėlavo finansavimo ir mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo

reforma, silpnos švietimo sistemos grandžių tarpusavio jungtys, neįvyko didesnių švietimo valdymo permainų.

2. Visuomenės pilietinės brandos lygio nepakako, kad reforma būtų atviresnė: per mažai buvo įtraukiama visuomenė, neišplėtota mokyklų savivalda ir regioninė švietimo politika, menkos sąsajos su kitomis krašto reformomis, ugdymosi turinio kaita atsiliko nuo krašto ir globalių permainų spartos.

3. Per mažai rūpintasi lygių galimybių puoselėjimu: vis dar nelygios privalomojo mokymosi starto, pasirengimo mokytis mokykloje galimybės, nemažai vaikų praranda mokymosi motyvaciją, nes ugdymas nepakankamai individualizuojamas, neišplėtota parama vaikui ir mokyklai, esama saugaus gyvenimo mokykloje spragų.

4. Žemas šalies ūkio produktyvumas (bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui) lėmė tai, kad švietimo reforma ir mokyklos nuolat stokojo finansinių ir materialinių išteklių.

R. Ališauskas (2006) nurodo tokias švietimo strategijos įgyvendinimo problemas:

1. Švietimo sistemos grandžių izoliacija (kuriant strategiją buvo įsivaizduojama, kad tos pačios vertybinės ir konceptualios nuostatos turėtų galioti visoms švietimo sistemos grandims, manyta, kad tai galėtų sustiprinti saitus tarp skirtingų švietimo sistemos pakopų, tačiau šis dokumentas labiau „vartojamas“ bendrojo lavinimo sistemoje);
2. Neaiškūs prioritetai bei sėkmės rodikliai (strateginėse nuostatose išryškinti siekiai atsispindi tik ŠMM ir Vyriausybės programoje, švietimo bendruomenei jie yra per daug abstraktūs, neaiškios siekių įgyvendinimo pasekmės kiekvienam švietimo vartotojui);
3. Silpnas finansinis pagrindimas (Vyriausybės ir ŠMM planuose strategijos įgyvendinimas traktuojamas tik kaip viena iš daugelio priemonių, o ne visaapimantis procesas, ir finansavimas skiriamas tik kaip vienam iš daugelio darbų);
4. Silpna politinė parama (2003 m. liepos 4 d. Seime patvirtinus Švietimo strategines nuostatas, šis dokumentas išėjo iš politinės apyvartos, juo nesiremia nei partijų programos, nei politiniai lyderiai);
5. Nėra visuomenės paramos (dėl viešųjų ryšių bei konsultacijų stokos, visuomenė nėra pakankamai informuota bei įtraukta).

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatose akcentuojamas siekis stiprinti visuomenės informavimą, interesų grupių įtraukimą, nors jose nėra numatoma, kaip tai padaryti (Viešųjų konsultacijų gairės, 2007).

Ž.Jackūno (2006) teigimu, švietimo pertvarka Lietuvoje yra visa apimanti, sistemiška ir vienalaikė, kai vienu metu reformuojamos visos švietimo grandys. Pertvarka remiasi tokiais principais: švietimo reforma yra neatsiejama nuo visos visuomenės, jos institutų dalyvavimo ir paramos; teorija turi derėti su praktika; valstybės valdžios ir valdymo institucijų pastangas turi palaikyti aktyvi parama „iš apačios“ (pertvarkai labai svarbi vietos ir mokytojų bendruomenė).

Anot E.Pranckūnienės (2007) visuomenė iškelia šiuos pokyčius, į kuriuos švietimas turi reaguoti: demokratinių vertybių silpnumas; santykinio skurdo, socialinė atskirties didėjimas; radikalūs pokyčiai darbo rinkoje; Lietuvos piliečių emigracija, prasidedanti imigracija; ES struktūrinių fondų panaudojimas švietimui; nepakankamas valstybės finansavimas švietimui; mokytojų problemos (jų trūkumas, senėjimas, feminizacija); interesų grupes atstovaujančių organizacijų stiprėjimas.

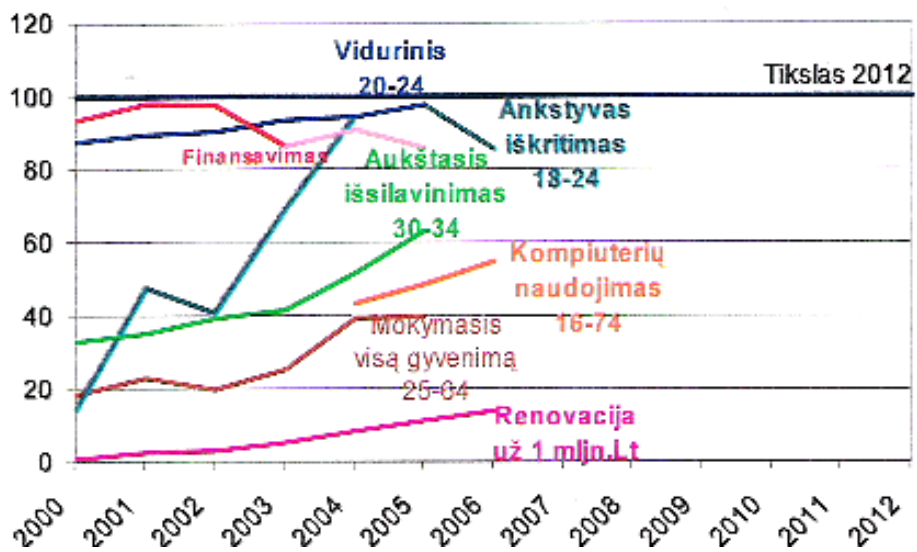
E.Pranckūnienė (2007) teigia, kad visuomenė įvardina šias aktualiausias švietimo problemas: nepakankamas švietimo tobulinimo tikslų ir vertybių suvokimas, per mažas dėmesys konkrečiam besimokančiajam; švietimo valdymo centralizacija ir biurokratizacija, įvairių procedūrų, o ne rezultatų sureikšminimas; nepakankamas strateginio mąstymo lygis šalyje, savivaldybėse, mokyklose; strateginių valstybės dokumentų atitrūkimas nuo tikrovės, per siaurai suvokiama švietimo misija; išteklių trūkumas bei jų neefektyvus panaudojimas; neaiški švietimo kokybės samprata.

E.Pranckūnienė (2007) pažymi, kad visuomenė, vertindama švietimo strategiją ir reformos raidą, išskiria šiuos trūkumus: bendrojo lavinimo „akademizavimą“, nepakankamas pasirinkimo galimybes, švietimo grandžių nesuderinamumą, o tarp pasiūlymų išskiria: atsigręžti į kiekvieną švietimo dalyvį (vaiką, jaunuolį, suaugusį, mokytoją, vadovą, tėvą), suteikti švietimo strategijai nacionalinį pobūdį išryškinant vertybinius siekius, strategijos įgyvendinimą pagrįsti realiais ištekliais, juos nukreipiant į naujas visuomenės reikmes, daugiau dėmesio skirti vertinimui, refleksijai, o ne naujų programų kūrimui, stiprinti švietimo dalyvių savivaldą, autonomiją, privačią iniciatyvą, švietimo alternatyvas.

2007-ieji – strategijos įgyvendinimo pusiaukelės metai, kai apžvelgiami bei vertinami atlikti darbai, švietimo būklė ir kaitos tendencijos, visuomenės mokymosi poreikiai, kad būtų galima planuoti tolesnius strategijos įgyvendinimo žingsnius.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimo 2003–2006 metais ataskaitoje nurodoma, kad apibendrinant 2003–2006 metų veiklos rezultatus pastebimi tam tikri visų krypčių pokyčiai (2 paveikslas).

Šiuos pokyčius leidžia analizuoti ir vertinti nuolatinė būklės stebėseną ir analizę pagal ministro patvirtintus reguliariai matuojamus rodiklius (sistemiškai vykdomi nacionaliniai ir tarptautiniai mokinių pasiekimų, švietimo būklės tyrimai). Tai sudaro sąlygas priimti pagrįstus sprendimus ir vykdyti švietimo kokybę laiduojantį valdymą. Sukurta ir veikia Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS, sistemos principas – tikslingas duomenų rinkimas ir veiksmingas naudojimas valdymo sprendimams pagrįsti), Politikos analizės grupė. Visais švietimo lygmenimis įdiegiama šiuolaikinė įsivertinimo (vidaus audito) ir vertinimo kultūra. Įsteigta Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, vykdanči mokyklų išorinį vertinimą ir kitas funkcijas.

2 pav. Lietuvos tikslų siekimo tendencijos (tikslas=100)

Šaltinis: <http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/VSS%20pusiaukeles%20tekstine%202007-05-05.pdf>.

Įgyvendinant Centrinų **valdymo** institucijų decentralizavimo ir dekoncentravimo koncepciją didesni įgaliojimai perduodami apskričių administracijoms ir savivaldybėms. Taip Švietimo ir mokslo ministerija palaipsniui atsisako valstybės valdymui nebūdingų funkcijų. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimo 2003–2006 metais ataskaitoje nurodoma, kad laipsniškai pereinama prie tolygiai paskirstytos atsakomybės ir atskaitomybės, pagrįstos racionaliai ir skaidriai planuojamais ir skirstomais finansiniais ištekliais: įdiegtas strateginis planavimas; įgyvendintas „pinigai paskui mokiniui“ principas priešmokykliniam ugdymui, bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo sistemose; padidėjo savivaldybės atsakomybė

už valstybinės švietimo politikos vykdymą savivaldybės teritorijoje, rūpinantis švietimo paslaugų prieinamumu kiekvienam gyventojui, kuriant teikėjų tinklą ir kt.

Nagrinėjamuose dokumentuose reglamentuojamas didžiausios atsakomybės, pertvarkant mokyklų tinklą, delegavimas savivaldybėms, nes būtent jos geriausiai žino vietos gyventojų lūkesčius, pertvarkos poreikį ir mastą.

Leidinyje „Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas“ nurodoma, jog bendrajam lavinimui rengiamas subsidiarus atsakomybių perskirstymo projektas. Su juo susieta Mokyklos struktūros tobulinimo programa 2006-2009 m., kurios tikslas – didinti mokyklos savarankiškumą, atvirumą ir valdymo demokratiškumą. Ugdymo turinio vadybos principai susisteminti Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategijoje 2006-2012 metams, kurioje numatyta, kad savivaldybė priima sprendimus dėl valstybės lygmens ugdymo turinio suderinimo su vietos bendruomenės poreikiais, mokykla – dėl jo pritaikymo mokinių ir mokyklos bendruomenės poreikiams bei mokytojų patirčiai, mokytojas – dėl pritaikymo klasės ir atskirų mokinių poreikiams (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Įvairios interesų grupės, tarp jų nevyriausybinės organizacijos, įvairūs neformalūs susivienijimai įtraukiami į ugdymo kokybės gerinimo problemų sprendimą. Siekiant labiau tenkinti visuomenės poreikius, gerinti švietimo kokybę, stiprinama visuomenės įtaka švietimo sistemai: organizuojamos viešosios konsultacijos, 2005 m. įsikūrė Lietuvos tėvų forumas, kuris atstovauja tėvų ir mokinių interesams sprendžiant svarbiausius ugdymo klausimus visose švietimo pakopose.

Kiekviena organizacija, siekdama gerų santykių su visuomene, privalo pagrindine savo auditorija laikyti vietos bendruomenę. Galimos įvairios bendradarbiavimo įgyvendinimo priemonės: ryšiai su vietos spauda, mokyklos laikraštis, susitikimai su žymiais žmonėmis, parodos, atvirų durų dienos, interviu, projektai, paskaitos, diskusijos ir kt (Matkevičienė, 2005).

Visose švietimo sistemos grandyse diegiama įsivertinimo ir vertinimo kultūra. Tai laiduoja naujos švietimo kokybės vadybos įsitvirtinimą. Įsivertinimo tikslas – siekti, kad mokykla nuolat pati vertintų savo veiklos kokybę ir ją tobulintų (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją siekiama, kad švietimas būtų finansuojamas iš kelių šaltinių. Švietimas finansuojamas ne tik iš valstybės, savivaldybės biudžeto. Didėja ES struktūrinių fondų lėšų dalis, skirta Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programai. Tačiau privačios investicijos į švietimą didėja nežymiai. Tikslingas švietimo finansavimas yra susijęs su racionalių išteklių naudojimu: mokyklų tinklo optimizavimu,

optimalaus mokytojų ir mokinių skaičiaus santykio nustatymu. 2005–2006 m. m. mokinių ir mokytojų skaičiaus santykio vidurkis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose siekė 11,9. Lyginant atskiras savivaldybes šis santykis svyruoja nuo 8,2 (Šalčininkų rajono savivaldybė) iki 15,3 (Panevėžio savivaldybė). Tokie netolygumai rodo, kad siekiant tikslingo švietimo finansavimo nacionaliniu lygmeniu yra būtina siekti racionalaus švietimui skiriamų finansinių išteklių panaudojimo savivaldybėse (Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?, 2007).

Švietimo įstatymo (2003) įžangoje teigiama, kad „švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Todėl jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis“. Anot V.Muntiano (2007), ši įstatymo nuostata, Vyriausybei formuojant šalies biudžetą, yra pamirštama. Nors išlaidos švietimui pinigine išraiška didėja, bet procentais nuo bendrasis vidaus produktas (BVP) pastoviai mažėja. 2006 metais jos sumažėjo iki 5,15 proc. Pagal šią neigiamą tendenciją Lietuva užima pirmąją vietą Europos Sąjungoje.

Švietimo pertvarkos ekonominis pagrindas yra labai netvirtas. Anot V.Domarko (2007) tai yra vienas iš didžiausių mūsų rūpesčių, kuris nepilnai sudaro palankias sąlygas siekti iškeltų strateginių tikslų. Kiekvienais metais numatoma toliau laikytis Lietuvos ir Europos Sąjungos prioritetų švietimo ir mokslo srityje, atsižvelgti į šiuolaikinės visuomenės poreikius, švietimo reformos darbus grįsti mokslinių tyrimų išvadomis, nuolat stebėti švietimo pokyčius bei visuomenę supažindinti su švietimo rezultatais.

Įstatymiškai įtvirtintos švietimo finansavimo nuostatos atskleidžia visuomenės mokymosi poreikius ir valstybės požiūrį į švietimo svarbą. Realiai švietimui panaudojamos lėšos atskleidžia valstybės galimybes ir norą vykdyti prisiimtus įpareigojimus. Švietimo biudžeto struktūra rodo, kurios sritys laikomos prioritetinėmis. Ja remiantis įvertinamas lėšų įvairioms švietimo sistemos reikmėms poreikio ir jo patenkinimo lygio santykis. Pavyzdžiui, analizuojant 2002 m. ir 2003 m. Mokinio krepšelio struktūrą matyti, kad lėšos, skirtos mokytojų algoms ir valdymo išlaidoms, nesikeitė, tačiau padaugėjo lėšų, skirtų vadovėliams, vaizdinėms, techninėms priemonėms bei pedagogų kvalifikacijai kelti, kaip tai buvo numatyta Mokinio krepšelio metodikos pakeitimuose (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2004). O 2007 m. mokytojų atlyginimams buvo skirta 95% mokinio krepšelio lėšų. Kasmet kito ir pati mokinio krepšelio struktūra. Nuo 2006 m. buvo numatytos lėšos mokinių pažintinei veiklai, nuo 2007 m. – mokinių konsultavimui renkantis profesiją (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Diegiama nauja mokytojų darbo apmokėjimo sistema. Prie etatinio mokytojų darbo apmokėjimo planuojama pereiti nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. Vienas iš svarbesnių numatomų šios

programos įgyvendinimo rezultatų – didesnis mokytojų saugumas, nes atlyginimai nepriklausys tiesiogiai nuo kontaktinių valandų skaičiaus. Bus sumokama mokytojams už realiai dirbamus papildomus darbus (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Infrastruktūros tobulinimas orientuotas į mokymosi visą gyvenimą galimybių plėtojimą: švietimo paslaugų tinklo, laiduojančio mokymosi prieinamumą ir kokybę įvairiems asmenims, sudarymą; profesinio ir bendrojo lavinimo suartinimą (parengta teisinė bazė sudaro realias galimybes profesiniams gebėjimams bendrojo lavinimo mokykloje ugdyti). Nuosekliai optimizuojamas švietimo paslaugų tinklas. Visos savivaldybės patvirtino bendruosius tinklo pertvarkos planus. Planingai vykdoma vidurinio ugdymo programų akreditacija, gimnazijų tinklo kūrimas. Pradėti įgyvendinti projektai, kuriais siekiama sukurti neformaliojo mokymosi ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimo ir vertinimo sistemą.

Alternatyvų, individualizacijos, kompetencijų kaupimo tikslai turi būti suderinti su nuolatiniu švietimo infrastruktūros tobulinimu. Ir čia gali pagelbėti vietos bendruomenių ir mokyklų sąsajų stiprinimas. Tačiau svarbiausia yra tokia mokyklų renovacija, kuri atitiktų alternatyvų, atviro švietimo, kūrybinio mąstymo skatinimo tendencijas. Todėl svarbu pritaikyti aplinką neįgalių ar ypatingu charakteriu, gabumais pasižyminčių vaikų poreikiams bei kurti paslaugų tinklą kitų įvairių poreikių vaikams, atitinkamai modernizuojant kabinetus, baldus, kitą įrangą, laboratorijas, keičiant klasės gyvenimo tvarka, ją derinant su vaiko sveikata ir higiena (Mažeikis, 2007).

Gerinant mokymosi aplinką atnaujinami mokyklų pastatai, kurie neatitinka higienos, saugumo ir energijos taupymo reikalavimų. Per pastaruosius 10 metų atnaujinta apie trečdalis (395) bendrojo lavinimo mokyklų, rekonstruoti ir kapitaliai remontuoti rengiamasi dar apie pusę bendrojo lavinimo mokyklų pastatų (Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?, 2007).

Aktuali mokytojų trūkumo problema, todėl svarstoma numatyti mokytojų perkvalifikavimo ir įdarbinimo eiti kitas pareigas politika. ŠMM finansuoja mokytojų perkvalifikavimo studijas aukštosiose mokyklose (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Siekiant gerinti psichologinį, socialinį, mokslinį, kultūrinį ir medicininį švietimo aprūpinimą formuojamos **paramos** visiems asmenims tradicijos. Kuriama įvairių poreikių asmenims pritaikyta mokymosi aplinka, plėtojama paramos formų įvairovė, daugiau investicijų skiriama mokyklų atnaujinimui, mokinių saugumui ir užimtumui didinti. Pradėtos teikti mokytojo padėjėjo, socialinio pedagogo ir kt. paslaugos. Didinamos mokinio krepšelio lėšos, skirtos vadovėliams įsigyti.

Šalies savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų renovavimui yra gavusios labai nevienodą lėšų dydį, todėl ir bendrojo lavinimo mokyklų pastatų būklė savivaldybėse yra labai nevienoda. Nepaisant didelių investicijų į mokyklų pastatų renovavimą, valstybė turėtų skirti dar daug lėšų mokyklų pastatų remontui (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2008).

Įgyvendinant Valstybinės švietimo strategijos tikslus buvo nustatyti bendrojo lavinimo dalykų vadovėlių, mokymo priemonių ir literatūros įsigijimo būdai. Svarstomas Vadovėlių ekspertinio vertinimo sistemos modelio projektas (2006), kuris užtikrintų vadovėlių kokybę bei vadovėlių vertinimo sistemą. Kasmet išleidžiama vis daugiau skirtingų pavadinimų vadovėlių (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Bendrojo lavinimo mokyklos turi galimybę įsigyti mokomasias kompiuterines priemones už centralizuotas ir mokyklos lėšas, jas vertinti pagal reikalavimus, esančius Mokyklų, vykdančių bendrojo lavinimo programas, aprūpinimo mokomosiomis kompiuterinėmis priemonėmis tvarkos apraše (2005).

Taip pat pagal 2004 m. patvirtintą Aprūpinimo specialiosiomis mokymo priemonėmis modelį mokykloms rekomenduojama įsigyti mokymo priemonių, pritaiktų specialiųjų poreikių mokiniams.

Specialiųjų poreikių turinčių mokinių, lankančių ugdymo įstaigas, dalis rodo švietimo prieinamumo užtikrinimo laipsnį specialiųjų poreikių turintiems asmenims bei sąlygų jų socialinei integracijai sudarymą. Pastaraisiais metais specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių daugėja. 2003-2005 m. specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai sudarė 10,9% visų Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų mokinių (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Mokymo programų ir aplinkos individualizacija turi padėti realizuoti specialiųjų poreikių vaikų ugdymą bei atitikti itin kūrybingų vaikų, paauglių poreikius. Alternatyvios švietimo programos bei individualizuoti mokymo planai yra susiję su didesniu dėmesiu ne tik žinioms, bet ypač – gebėjimams (refleksyvaus, kritinio mąstymo, kooperotumo ir solidarumo). Būtent šių kompetencijų labiausiai pasigendama, kai mokyklų absolventai ateina studijuoti į universitetus. Pagaliau alternatyvų ir individualizacijos skatinimo programa yra tiesiogiai susijusi su poreikiu gerinti mokinių socialinę aplinką. Šiuo požiūriu reikia atkreipti dėmesį į gana nesklandžiai mokyklose vykstančią vaikų su specialiaisiais poreikiais integraciją. Būtent jiems primygtinai reikalingi individualizuoti mokymo planai bei mokytojai, kurie geba tai padaryti. Palankios socialinės aplinkos ir individualizuotų planų kūrimas, alternatyvų palaikymas sunkiai įsivaizduojami be platesnių mokyklos, klasių ir vietos bendruomenių sąveikų; mokinių

bendruomeniškumo ugdymo; aktyvaus šeimos dalyvavimo ugdymo procese, kas subalansuotų negatyvias individualizacijos tendencijas (Mažeikis, 2007).

Mokyklos nelankančių vaikų sugražinimo į mokyklas programoje (2007) nurodoma, jog savivaldybėse kaupiama informacija apie mokyklos nelankančius vaikus, tačiau nesusitarta dėl nereguliariai mokyklą lankančių vaikų apskaitos sistemos. Šios programos projekte pateikiama Lietuvoje atliktų tyrimų analizė, kuri rodo, kad vaikai mokyklos nelanko dėl šių priežasčių: mokymosi turinio neįsisavinimo, „spragų“ žiniuose, laiku nesuteiktos pedagoginės, psichologinės pagalbos; psichologinių asmenybės ypatumų, emocijų ir elgesio sutrikimų ir konfliktiškų santykių su mokytojais ir bendraamžiais; nepatenkinamų socialinių-ekonominių mokinio ir jo šeimos sąlygų; nepakankamos pedagogų kompetencijos dirbti su nemotyvuotais, nereguliariai mokyklą lankančiais mokiniais bei neigiamos mokytojų nuostatos į mokymosi sunkumų turinčius mokinius. Mokyklos nelankančių vaikų skaičiaus augimą specialistai aiškina ir didėjančia lietuvių emigracija.

Esama mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 metų apskaita tik iš dalies užtikrina vaikų apskaitą: duomenys renkami ir tvarkomi neautomatizuotai, savivaldybių turima informacija periodiškai neatnaujinama, dabar galiojančios tvarkos nuostata dėl pirminės sveikatos priežiūros įstaigų įsipareigojimo teikti duomenis apie jų sąrašuose esančius vaikus neatitinka Asmens duomenų apsaugos įstatymo. Šiuo metu galiojanti vaikų apskaitos sistema nėra susieta su registrais, informacinėmis sistemomis ar duomenų bazėmis. Todėl Vyriausybė nutarė iki 2009 m. rugšėjo 1 dienos įdiegti nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių apskaitos informacinę sistemą, kuri padėtų sugražinti į mokyklą jos nelankančius arba ne nuolat lankančius vaikus ir užtikrinti, kad vaikai iki 16 metų nenutrauktų mokymosi. Informacinę sistemą žadama kurti pasitelkus programinę įrangą, leisiančią automatizuotai palyginti Lietuvos gyventojų registro ir Mokinių registro duomenis apie vaikus.

Pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose nepritapusiems vaikams ir jaunuoliams, stokojantiems mokymosi motyvacijos, galimybė grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą užtikrinama Jaunimo mokyklų koncepcijoje (2005).

Sudarytos ir plėtojamos galimybės mokytis ir įgyti išsilavinimą migruojančių šeimų vaikams. Pastebima užsieniečių vaikų skaičiaus bendrojo lavinimo mokyklose augimo tendencija, tačiau atlikti tyrimai rodo, kad dar yra kliūčių sėkmingam šių vaikų ugdymui: užsieniečių vaikų valstybinės (lietuvių) kalbos nemokėjimas, mokytojų metodinių žinių, literatūros apie užsieniečių ugdymą ir specialių mokymo priemonių stoka, menka ugdymo turinio orientacija į daugiakultūriškumą (Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?, 2007).

Diferencijuojant ugdymą ir palaikant kryptingas neformaliojo vaikų švietimo programas vykdančių mokyklų tinklą, organizuojant ir remiant tikslinės paskirties renginius plėtojama parama gabiems mokiniams. Ypač gabių vaikų ir jaunimo paramos skatinimui yra patvirtinti Gabių vaikų programų rėmimo kriterijų aprašas (2005), Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija (2005) ir Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa (2006) bei jos vykdymo priemonės. Lietuvoje parama menui gabiems vaikams turi gana senas tradicijas, tačiau akademinė sričiai gabių vaikų ir jaunuolių rėmimo tradicijos dar tik formuojasi. Mokinių gabumai atskleidžiami diferencijuojant ugdymą, palaikant neformaliojo vaikų švietimo programas įgyvendinančių mokyklų tinklą, organizuojant ir remiant renginius gabiems vaikams: nacionalinio lygmens mokomųjų dalykų olimpiadas, konkursus ir konferencijas. 2006 m. šiuose renginiuose dalyvavo 2845 mokiniai (270 mokinių daugiau nei 2003 m.) (Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?, 2007).

Nuo 2003 metų vis daugiau dėmesio skiriama įvairiems žalingų įpročių prevencijos projektams ir programoms.

LR Švietimo ir mokslo ministerija bei LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2003 m. patvirtino Lietuvos profesinio orientavimo strategiją, kurios pagrindu yra kuriama profesinio informavimo ir konsultavimo sistema Lietuvoje. Šiuo metu profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos yra teikiamos įvairiose institucijose nuo 2005 m. remiantis Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašu. Jame nurodoma, kad bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai 9–12 klasių mokiniams teikia pažintinę informaciją apie darbo rinką, profesijas, specialybes, mokymosi profilius, mokymo ir studijų sistemą, priėmimo sąlygas bei supažindina su profesinio informavimo šaltiniais, pataria, kur rasti profesinio informavimo ir konsultavimo institucijas. O bendrojo lavinimo mokyklų klasių auklėtojai 10–12 klasių mokinių tėvams teikia pažintinę informaciją apie mokymosi profilius, specialybes, mokymo ir studijų sistemą, priėmimo sąlygas, darbo rinką, profesijas bei supažindina su profesinio informavimo vietas teikiamomis galimybėmis, profesinio informavimo ir konsultavimo šaltiniais ir institucijomis.

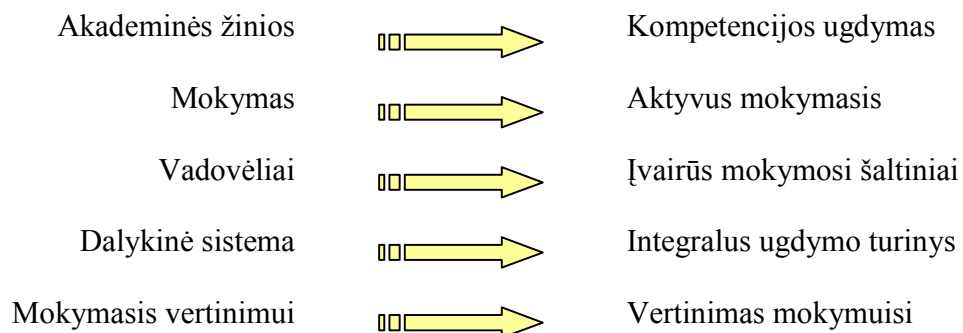
Plėtojama informavimo ir konsultavimo apie mokymosi galimybes sistema: Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (AIKOS), įsteigta Lietuvos profesinio orientavimo taryba, steigiami profesinio informavimo taškai (PIT), kuriuose mokiniams teikiamos profesinio informavimo paslaugos.

Bendradarbiavimas su įvairiais socialiniais partneriais gali padėti geriau pasirinkti būsimą profesiją, karjeros kelią, atitikti regioninius ir respublikos lūkesčius (Mažeikis, 2007).

Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų **ugdymo turinys** atitinka pagrindines šiuolaikines europines aktyvaus piliečio ugdymo kryptis. Bendrojo lavinimo sistemoje pastaraisiais metais atnaujintas ugdymo turinys, atsižvelgiant į kintančią mokymosi sampratą, naujus kompetencijų reikalavimus, kalbų mokymą, labiau individualizuojant, priartinant prie mokinio ypatumų, praktinės veiklos.

Siekiant tobulinti ugdymo turinį bendrojo lavinimo mokyklose yra parengta Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategija (2007), kurios paskirtis – apibrėžti ugdymo turinio proceso tikslus ir principus, švietimo lygmenų funkcijas ir atsakomybę šiame procese, numatyti ugdymo turinio proceso iki 2012 m. prioritetus, priemones, rodiklius.

2004 m. pradėtas vykdyti projektas „Vertinimas ugdymo procese“. Vertinimo kaitą lemia ugdymo kaita (keičiasi ugdymo tikslai, procesas, išsilavinimo standartai, mokytojo vaidmuo), todėl būtina keisti vertinimo kultūrą mokykloje, kurti, bandyti ir diegti tokias vertinimo metodikas, kurios motyvuotų mokinius ir skatintų aktyviai mokytis kiekvienoje pamokoje (3 paveikslas).

3 pav. Vertinimo ir ugdymo kaita

Šaltinis: Pupinytė, R. (2006). Mokinių pasiekimų vertinimas: nuo teorijos link praktikos. <http://209.85.135.104/search?q=cache:I4G6x7mPNBwJ:svietimas.pakruojis.mok.lt/R.Pupinyte.ppt+Vertinimas+ugdymo+procesas&hl=lt&ct=clnk&cd=4&gl=lt>.

Mūsų šalies mokyklose taikoma vertinimo sistema yra pernelyg orientuota į galutinius sprendimus apie mokinio žinias bei jų fiksavimą pažymiu. Ji nedera su keliamais ugdymo tikslais ir numatomais rezultatais, šiuolaikiniais mokymo ir mokymosi metodais. Paskatinti mokinių mokymąsi yra pagrindinis mokyklos tikslas. Šio proceso šerdis yra vertinimas. Šiuolaikinėje

mokykloje vertinimas suprantamas pirmiausia kaip pagalba vaikui. Vertiname tam, kad padėtume vaikui augti ir tobulėti bei tam, kad jam geriau sektųsi mokytis.

Atnaujinant ugdymo turinį labai svarbu subalansuoti ir su sveikatos reikalavimais suderinti mokinių mokymosi krūvius. 2006 m. Nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo duomenimis 46% 10 klasės mokinių teigė, kad jų mokymosi krūvis yra per didelis. ŠMM užsakomųjų tyrimų duomenimis mokymosi krūvių problema aktualiausia 9-12 klasėse. Tam įtakos turi įvairūs veiksniai: sudėtingas ugdymo turinys, nepakankamas mokytojų gebėjimas individualizuoti, diferencijuoti ir integruoti ugdymo turinį, nesistemingas mokymosi krūvių koordinavimas, individualios mokinių savybės (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Mokymosi krūvių problemos sprendimui 2006 m. buvo patvirtintas Mokinių mokymosi krūvių mažinimo priemonių 2006-2008 m. planas, kuriame numatytos priemonės nacionaliniu, mokyklos ir mokytojo lygmeniu. Nacionalinio lygmens darbai – tobulinti ugdymo turinį reglamentuojančius dokumentus. Mokymosi krūvio mažinimo problemas kiekviena mokykla sprendžia savaip, tačiau visos atlieka mokinių mokymosi krūvio monitoringą ir rengia mokymosi krūvio optimizavimo planą.

Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategijoje 2006–2012 m. nurodytos galimybės remtis Europos Parlamento ir Tarybos Rekomendacija dėl esminių kompetencijų mokymuisi visą gyvenimą ir pritaikyti ugdymo programas šiuolaikinėms asmens kompetencijoms.

„Bendrojo ugdymo programos ir išsilavinimo standartai atnaujinami daugiau dėmesio skiriant bendrosioms mokymosi visą gyvenimą kompetencijoms: komunikavimui gimtąja ir užsienio kalbomis, matematiniam raštingumui, gebėjimams naudoti informacines technologijas, gamtamoksliniam ir technologiniam raštingumui, mokėjimui mokytis, tarpasmeniniams ir pilietiniams gebėjimams, verslumui, kultūrinei kompetencijai“ (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007, p. 10).

Brandos egzaminų pasirinkimas rodo, kurių mokomųjų dalykų egzaminų rezultatų dažniausiai ar rečiausiai reikia jaunuoliams planuojant tolesnes studijas, siekiant aukštesnio išsilavinimo. Duomenys apie egzaminų pasirinkimą svarbūs ir planuojant egzaminų organizavimą. Kandidatai gali rinktis, kurių mokomųjų dalykų egzaminus laikyti, taip pat egzamino tipą: valstybinį ar mokyklinį (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2004).

Numatyta toliau gerinti esminių asmens kompetencijų ugdymą, didinti ugdymo ir vertinimo tikslų atitikimą, ugdymo individualizavimą ir diferencijavimą, galimybes rinktis mokymosi kryptis (Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?, 2007).

2005 m. priimta Švietimo darniam vystymuisi regioninė strategija „Vilniaus veiksmų planas 2005-2014 metams“, kurios tikslas – darnaus vystymosi klausimus (pilietiškumo, teisinio švietimo, sveikatingumo, socialinės atskirties mažinimo, saugumo, kultūrinio identiteto puoselėjimo, ekonominio, aplinkos apsaugos, ekologinio verslo skatinimo, etikos ugdymo) spręsti visuose švietimo lygmenyse (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Valstybės pilietinio ir tautinio ugdymo politikos įgyvendinimas – vienas iš svarbiausių Ilgalaikės pilietinio ir tautinio ugdymo programos (2006) tikslų. Tyrimo „16-24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas“ rezultatai parodė, kad bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo turinys atitinka pagrindines šiuolaikines europines aktyvaus piliečio ugdymo kryptis ir yra orientuotas į mokinių dalyvavimo visuomeninėje veikloje kompetencijų ugdymą, tačiau mokymo įstaigų savivaldoje dalyvauja tik 25% jaunų žmonių (Zaleskienė, Kvieskienė ir kt., 2006). V. Šoblinskas, S. Matonienė, L. Degėsys ir kiti (2006) konstatuoja, kad formuojant įvairias vertybines nuostatas, mokytojams trūksta gebėjimų ugdyti pilietiškumą ir formuoti ugdytinių socialinę kompetenciją.

Verslumo ugdymas ES švietimo dokumentuose nurodomas kaip viena iš prioritetinių veiklos krypčių, siekiant įgyvendinti Lisabonos strategiją. Diegiant verslumo ugdymą visais švietimo lygmenimis parengtos rekomendacijos dėl verslumo ugdymo integravimo į kitus dalykus, patvirtinta Ekonominio raštingumo ir verslumo ugdymo strategija (2004). VŠĮ „Lietuvos Junior Achievement“ 2006 m. įsipareigojo parengti naujas mokymo programas ir mokinių mokomųjų bendrovių mokymo programų modulius, pasiūlyti visoms mokykloms ir mokiniams šių mokomųjų bendrovių praktiką mokyklose (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Lietuvai tapus ES nare užsienio kalbų mokymasis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose rodo, kaip švietimo sistema tenkina sparčiai kintančius su tolesniu mokymusi ir darbu susijusius mokinių poreikius, rodo atskirų kalbų populiarumą. Statistikos departamento duomenimis, 2003-2004 m.m. didžioji dalis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų 11-12 klasių mokinių mokėsi anglų (78,3%), rusų (41,2%) ir vokiečių (30,1%) kalbų (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2004).

Nuo 2004 m., kai buvo parengta Užsienio kalbų mokymo strategija, užsienio kalbų mokymas vykdomas naujomis kryptimis: kuriama kalboms palanki aplinka, skatinama daugiakalbystė ir įvairios užsienio kalbų mokymo ir mokymosi iniciatyvos, formaliojo ir neformaliojo švietimo

institucijų bendradarbiavimas su kitų šalių institucijomis mokantis kalbų (Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?, 2007).

Kuriama mokinių kalbinių gebėjimų vertinimo ir įsivertinimo sistema taikant Europos kalbų aplanką 9–12 klasės mokiniams. Tai dokumentas, padedantis mokytis užsienio kalbų, užrašyti kultūrinę patirtį, vertinti ir įsivertinti mokymosi pasiekimus pagal bendrą Europoje vertinimo sistemą (Mažuolienė, 2006).

Pradėtas vykdyti Integruoto dalyko ir užsienio kalbos mokymo projektas, kuris padeda kurti bendrojo lavinimo mokyklose veiksmingą kalbų mokymo sistemą, inicijuoti naujų kalbų mokymo metodikų taikymą, tobulinti mokytojų kvalifikaciją (Andriulienė, Kelli ir kt., 2006).

Numatoma, kad Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijoje (2005) suformuluoti uždaviniai padės kryptingai siekti pažangos, atsižvelgiant į sparčią informacinės visuomenės procesų raidą ir atsirandančius naujus poreikius. Informacinės visuomenės plėtra yra esminė Lisabonos darbotvarkės dalis, todėl jai 2007-2013 m. finansinėje perspektyvoje planuojama skirti vis daugiau lėšų (Jasinevičius, Maciulevičius ir kt., 2006).

Siekiant, kad kiekvienas mokinys, baigęs bendrojo lavinimo mokyklą, būtų įgijęs kompiuterinio raštingumo pagrindus, Švietimo ir mokslo ministerija nuo 2003 metų toliau plėtoja bendrojo lavinimo mokyklų kompiuterinę techninę bazę. 2003-2004 m.m. 67,8%, 2005 m. 73,7%, 2006 m. 84,2%, o 2007 m. 94% visų šalies bendrojo lavinimo mokyklų turėjo galimybę naudotis internetu.

Aprūpinimas kompiuterine įranga rodo, kokia informacinių išteklių ir mokymosi-darbo priemonių įvairove disponuoja mokyklos. Pastaraisiais metais bendrojo lavinimo kompiuterizavimas apėmė ne tik informatikos kabinetus. Kompiuteriai skiriami ir mokomųjų dalykų kabinetams ir klasėms, mokyklų bibliotekoms ir skaitykloms, mokytojų kambariams, mokyklų administracijų kabinetams.

Įgyvendinant Visuotinio kompiuterinio raštingumo programą (2004), keičiasi mokymosi ir mokymo samprata: IT dalyko ugdymas perkeltas į žemesnes klases, įgyvendinamos mokomosios kompiuterinės programos, nuo 2003 m. organizuojama kompiuterinio raštingumo įskaita vidurinę ugdymo programą baigiantiems mokiniams, daugėja ją laikančių ir išlaikančių mokinių skaičius, nuo 2004 m. įvestas mokyklinis, o nuo 2005 m. pradėtas vykdyti informacinių technologijų valstybinis brandos egzaminas, patvirtintos jų programos. 2006 m. 97% valstybinių bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų turėjo prieigą prie interneto (2003 m. jų buvo 40%), ir tai viršija 2007 m. keltą siekinį.

Pastaraisiais metais vyksta spartus **pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo** pertvarkos procesas. Decentralizuotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos kokybės priežiūrai vykdyti, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiklą vykdančioms institucijoms ir programoms akredituoti 2003 m. įsteigtas Mokytojų kompetencijos centras.

2006 m. patvirtinta Valstybinė pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programa, 2007 m. patvirtinti mokytojo profesijos kompetencijos aprašai ir nauji mokytojų atestacijos nuostatai. Mokytojai skatinami tobulinti profesinę kvalifikaciją arba persikvalifikuoti (Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?, 2007).

M.Barkauskaitė (2001) prieina išvadą, jog „nuolat besimokantys pedagogai daro įtaką vidinei ir išorinei ugdymo institucijos darbo, veiklos kultūrai, skatina bendruomenę domėtis naujovėmis, jas diegti savo veikloje, taip nuosekliai pereinant nuo kvalifikacijos kėlimo prie nuolatinio mokymosi“ (Barkauskaitė, 2001, p. 67).

Decentralizavus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, sukūrus ir plėtojant regioninių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijų (regioniniai kvalifikacijos tobulinimo centrai, Pedagogų profesinės raidos centras, švietimo centrai) infrastruktūrą, padidėjo kvalifikacijos tobulinimo paslaugų prieinamumas ir pasirinkimo galimybės (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Šalies pedagogų vertinimu, lėšų kvalifikacijos tobulinimui numatymas Mokinio krepšelyje pagerino kvalifikacijos tobulinimo galimybes (Matulionis ir Valantiejus, 2003).

Vis daugiau dėmesio skiriama mokytojų kompiuteriniam raštingumui. Švietimo informacinių technologijų centro duomenimis 2005 m. edukacinio raštingumo kursų išklaušė 1500 mokytojų, 2006 m. buvo apmokyta 2795, o 2007 m. – dar 3801 mokytojas (Dagienė, 2007).

Mokyklose daugėja specialiųjų pedagogų, psichologų, socialinių pedagogų. Jų funkcijoms mokykloje ir kvalifikacijai skiriama daugiau dėmesio.

Įgyvendinama praktika mokytį mokyklų komandas, dalykų mokytojus, rengiant juos įgyvendinti švietimo naujoves. Vykdančios Mokyklų tobulinimo programos švietimo kokybės vadybos sistemos formavimo darbus, 2003 m. projekte „Mokomės vidaus audito“ dalyvavo 141 vidurinės mokyklos komanda (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2004).

Švietimo ir mokslo ministrė R.Žakaitienė teigia, kad 2003-2007 m. nuosekliai buvo vykdomos visos strateginės kryptys: valdymo, švietimo paslaugų infrastruktūros, paramos mokiniams ir mokytojams tobulinimo, ugdymo turinio individualizavimo ir praktiškumo didinimo, mokytojų ir vadovų kvalifikacijos tobulinimo. Ryškiausias problemas išskyrė šias: profesinio mokymo plėtrą, mokslo ir verslo sąveikos stiprinimą (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Daugelis pasiūlymų gali būti įgyvendinti tik plėtojant adekvačią personalo, žmogiškųjų išteklių politiką ir vadybą. Tai gali būti daroma pabrėžiant klausimą apie mokytojo, pedagogo pasirengimą švietimo individualizacijai, skatinant kokybę ir studijų alternatyvas, teikiant paramą mokiniui skatinant jo savizina, o ne tik akcentuojant egzaminų temą. Pagaliau bendradarbiavimas su vaiko šeima, bendruomenėmis nėra įsivaizduojamas be aktyvesnio klausės auklėtojo vaidmens, kurio veiklai reikia skirti didesnę ne tik mokyklos administracijos, bet ir valstybės, savivaldybių dėmesį. Tačiau visa tai nebus išspręsta, jei nepakis valstybės požiūris į mokyklą, mokinį, mokytoją, jei ir toliau mokytojai išeis iš mokyklų, jei nesikeis atlyginimų ir mokinio krepšelio finansavimo sistema (Mažeikis, 2007).

Projektas „Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų įgyvendinimo“ (2007) teikia šias rekomendacijas dėl naujos 2008-2012 metų programos rengimo:

1. Visų pirma reikėtų įvertinti sparčiai kintantį švietimo kontekstą. Švietimas ir jo misija politikų bei visuomenės vis dar suvokiami per siaurai.
2. Programą būtina glaudžiau susieti su Strategijos nuostatomis bei suteikti jai nacionalinį pobūdį. Ji turėtų išryškinti, sukongretinti ir visuomenei suprantamais teiginiais nusakyti bendrąją švietimo viziją – bendrąją švietimo plėtros kryptį. Programa privalėtų iškelti esminį švietimo vaidmenį bendroje nacionalinėje politikoje ir paaiškinti, kaip tas vaidmuo bus įgyvendintas.
3. Programoje reikėtų konkrečiai nusakyti mechanizmą, kaip piliečiai bus įgalinti dalyvauti kuriant viešąją švietimo politiką, įgyvendinant Strategijos nuostatas ir Programą.
4. Tam, kad Strategijos nuostatos ir naujoji Programa taptų veiksmingu viešosios politikos instrumentu, būtina išplėsti Programos rengėjų, įgyvendintojų ir stebėsenos vykdytojų ratą. Tarp naujos Programos įgyvendintojų greta Švietimo ir mokslo ministerijos turėtų būti Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kitos ministerijos, Lietuvos visuomeninis radijas ir televizija, socialiniai partneriai, švietimo bendruomenė, pilietinė visuomenė, žiniasklaida.
5. Programos priemonės būtina pagrįsti realiais resursais ir nukreipti į naujas visuomenės reikmes. Naujoji Programa visų pirma turėtų būti geriau suderinta tiek su nacionalinio biudžeto projektais, tiek su Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija bei veiksmų planais. Ypatingai svarbu švietimo plėtotės tikslus ir uždavinius pagrįsti ES 2007-2012 metų struktūrinės paramos lėšomis.

6. Programoje derėtų išryškinti švietimo kokybės ir aprėpties (prieinamumo) prioritetus. Programoje rekomenduotina išplėsti ir su visuomenės kultūrinės bei socialinės raidos rodikliais susieti švietimo kokybės sampratą. Švietimo kokybės samprata turėtų apimti ne tik švietimo turinio ir pedagogų pasirengimo dalykus, bet ir švietimo santykius, švietimo aplinką bei klimata, visuomenę supančią informacinę erdvę.

Valstybinė švietimo strategija numato suteikti pagrindą Lietuvos švietimo vizijai įgyvendinti (politikų ir visuomenės susitarimas), tęsti viešas diskusijas dėl šios vizijos įgyvendinimo kelių, telkti visuomenės grupių, valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų pastangas (Butkus, 2007).

1.3. BAIGIAMOJI BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS PAKOPA ŠVIETIMO SISTEMOJE, JOS SPECIFIKA

Šiame darbe nagrinėjama Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situacija baigiamojame bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje (9-12 klasėse), todėl būtina apibrėžti jos vietą švietimo sistemoje, paanalizuoti specifiškumą.

Bendrojo lavinimo mokyklos tikslas yra išugdyti asmenį, pajėgų savarankiškai bei kartu su kitais spręsti savo ir visuomenės gyvenimo problemas, pozityviai keisti Lietuvos tikrovę, kūrybingai atsakyti į šiuolaikinio pasaulio iššūkius, gebantį įprasminti savo gyvenimą prieštaringoje dabarties tikrovėje.

Lietuvos švietimo sistemos 2 lygmuo (ISCED 2) – pagrindinis mokymas, kurio paskirtis – suteikti asmeniui dorovinės, sociokultūrinės ir pilietinės brandos pagrindus, ugdyti bendrąjį raštingumą bei technologinio raštingumo pagrindus. Baigus šį mokymą įgyjamas pagrindinis išsilavinimas. Pagrindinio ugdymo programas vykdo pagrindinės mokyklos, gimnazijos, vidurinės mokyklos, profesinės mokyklos, specialieji vaikų auklėjimo ir globos namai, ligoninės, sanatorijos mokyklose.

Pagrindinė mokykla teikia bendrąjį pagrindinį išsilavinimą, formuoja mokinių ugdymo turinį, atitinkantį valstybines švietimo politikos nuostatas, individualius mokyklos bendruomenės poreikius, organizuoja mokinių papildomąjį ugdymą, specialiųjų poreikių vaikų ugdymą bendrosiose ar specialiosiose klasėse, vykdo pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą, kuria mokyklą kaip vietos bendruomenės kultūros židinį.

9 klases baigusiems mokiniams, kurie nori įgyti ir pagrindinį išsilavinimą, ir profesinę kvalifikaciją, sudaromos atskiros 3 metų programos. Profesinis mokymas pagal I pakopos programas vykdomos profesinio mokymo įstaigose.

Lietuvos švietimo sistemos 3 lygmuo (ISCED 3) – vidurinis mokymas, skirtas mokiniams, įgijusiems pagrindinį išsilavinimą. Mokymo trukmė 2 metai (11-12 klasės). Vidurinio mokymo programos turinį sudaro dvi dalys: privalomas bendrojo lavinimo branduolys bei pasirenkamas ugdymo turinys, kuris priklauso nuo pasirinkto mokymo profilio (humanitarinis, realinis, technologinis, meninis). Vidurinio mokymo programas vykdo gimnazijos, vidurinės, profesinės bei kitos mokyklos. Baigus vidurinio ugdymo programą ir išlaikius brandos egzaminus, įgyjamas vidurinis išsilavinimas, suteikiantis teisę mokytis pagal aukštojo mokslo arba IV pakopos profesinio mokymo programas (Paškevičienė, 2005).

Vidurinė mokykla teikia bendrąjį vidurinį išsilavinimą, formuoja mokinių ugdymo turinį, atitinkantį valstybines švietimo politikos nuostatas, individualius mokyklos bendruomenės poreikius, organizuoja mokinių papildomąjį ugdymą, specialiųjų poreikių vaikų ugdymą bendrosiose ar specialiosiose klasėse, vykdo vidurinės mokyklos baigiamuosius egzaminus, kuria mokyklą kaip vietos bendruomenės kultūros židinį.

Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijoje (2007) teigiama, kad pagrindinis ugdymas sudaro galimybes kiekvienam asmeniui įgyti esminių mokymuisi visa gyvenimą būtinų kompetencijų ir siekti pagal savo išgales geresnių mokymosi rezultatų. Ypatingas dėmesys skiriamas mokinių vertybinių nuostatų ir pozityvaus elgesio formavimui, žinių ir gebėjimų praktiniam pritaikymui. Trečiajame ugdymo turinio konkreste (9–10 klasėse) mokiniams sudaromos galimybės pasirinkti dalykus iš visų bendrųjų programų ugdymo sričių, išbandyti savo galimybes įvairiose mokymosi ir veiklos srityse, susipažinti su realiomis darbo vietomis. Mokydamasis pagal vidurinio ugdymo programą mokinys, susidarydamas individualų mokymosi planą, pagilina ir praplečia žinias, gebėjimus bei kompetencijas pasirinktose srityse, pasirengia laikyti brandos egzaminus ir tęsia mokymąsi aukštojoje ar profesinėje mokyklose.

2. VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO BAIGIAMOJOJE BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS PAKOPOJE PROBLEMŲ TYRIMO IR DUOMENŲ ANALIZĖS METODOLOGIJA

2.1. TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimo operacionalizacija (1 PRIEDAS) parengta vadovaujantis pagrindiniais švietimo plėtotės siekiais, strateginiais tikslais ir prioritetinėmis kryptimis, Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo 2003-2007 metais sėkmės ir tobulinimo sričių kriterijais.

Atlikta įvairių šaltinių analizė leido parengti bendrą tyrimo modelį, kuriame nustatytos tyrimo charakteristikos, kriterijai, kriterijų charakteristikos ir indikatoriai – empirinio tyrimo instrumento pagrindas.

Charakteristikų atskaitos tašku buvo pasirinktos Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose numatytos bendrųjų tikslų įgyvendinimo priemonės, kurios šioje Programoje sugrupuotos pagal šias 5 prioritetines kryptis: valdymo tobulinimas, infrastruktūros tobulinimas, paramos tobulinimas, turinio tobulinimas ir personalo tobulinimas.

Kriterijus ir jo charakteristika šiame darbe traktuojami kaip smulkesnė kategorija, kuri ir bus valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje išskylančių problemų matas.

Valdymo tobulinimo bloke buvo išskirtos trys kriterijų charakteristikos (3 lentelė), kurios tapo šio tyrimo matu ir sudarė valdymo tobulinimo vertinimo pagrindą.

3 lentelė

Valdymo tobulinimo bloko kriterijus ir jo charakteristikos

Charakteristika	Kriterijus	Kriterijų charakteristikos
Valdymo tobulinimo blokas	Kokybės vadybos principai	Atsakomybė ir atskaitomybė
		Racionaliai ir skaidriai planuojami ir skirstomi finansiniai ištekliai
		Atvira pilietinė visuomenė

Infrastruktūros tobulinimo bloke buvo išskirtas vienas kriterijus ir jo charakteristika, kuri sudarė infrastruktūros tobulinimo vertinimo pagrindą.

Paramos tobulinimo bloke buvo išskirtos keturios kriterijų charakteristikos (4 lentelė), kurios sudarė paramos tobulinimo vertinimo pagrindą.

Paramos tobulinimo bloko kriterijus ir jo charakteristikos

Charakteristika	Kriterijus	Kriterijų charakteristikos
Paramos tobulinimo blokas	Socialiai teisingų, lygių švietimo galimybių puoselėjimas	Individualios paramos mokiniams puoselėjimas
		Materialinės pagalbos mokyklai organizavimas
		Psichologinės pagalbos mokyklai organizavimas
		Mokymosi prieinamumas, kokybė

Turinio tobulinimo bloke buvo išskirtos trys kriterijų charakteristikos (5 lentelė), kurios ir sudarė turinio tobulinimo vertinimo pagrindą.

Turinio tobulinimo bloko kriterijus ir jo charakteristikos

Charakteristika	Kriterijus	Kriterijų charakteristikos
Turinio tobulinimo blokas	Mokymosi turinio atitiktis darbo rinkos žinių visuomenėje poreikiams, socialinių, informacinių, komunikacinių ir kitų bendrųjų gebėjimų visuotinis ugdymas	Subalansuotas mokymosi krūvis
		Individualizuotas mokymasis pagal asmens poreikius, gebėjimus
		Kokybė

Personalo tobulinimo bloke buvo išskirtos dvi kriterijų charakteristikos (6 lentelė), kurios ir sudarė personalo tobulinimo vertinimo pagrindą.

Personalo tobulinimo bloko kriterijus ir jo charakteristikos

Charakteristika	Kriterijus	Kriterijų charakteristikos
Personalo tobulinimo blokas	Pedagogų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas	Sukonkretinti reikalavimai pedagogams
		Nauja pedagogų kompetencijos ir jos tobulinimo vertinimo sistema

Indikatorius šiame tyrime suprantamas kaip teiginys ar klausimas, pateikiamas tyrimo respondentams, siekiant atskleisti jų požiūrį į išskirtus vertinimo matus (kriterijus, jų charakteristikas). Nustatytose 13 kriterijų charakteristikose toliau buvo išskirti indikatoriai, kurie atspindėjo Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo kontekstą.

Valdymo tobulinimo bloko teiginių tris kriterijų charakteristikas atskleidė 16 indikatorių. Infrastruktūros valdymo bloke išskirti 3 indikatoriai. Paramos tobulinimo bloke keturiuose kriterijų charakteristikose išskirta 12 indikatorių. Turinio tobulinimo bloke tris kriterijų charakteristikas

atskleidė 17 indikatorių. Personalo tobulinimo bloke dvejose kriterijų charakteristikose buvo išskirti 3 indikatoriai.

Remiantis tyrimo objekto operacionalizacija buvo parengta struktūruota anketa (2 PRIEDAS). Anketos turinyje atsispindi įstatymiškai reglamentuoti Valstybinės švietimo strategijos komponentai.

Anketa skirta bendrojo lavinimo mokyklose 9-12 klasėse dirbantiems mokytojams. Anketos metodu siekiama įvertinti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situaciją baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje.

2.2. TYRIMO METODIKA

2.2.1. Apklausos tyrimo imtis

Tyrimo imtis buvo formuojama pagal iš anksto numatytą veiksmų logiką, kuri paremta mokslinėje literatūroje pateikiamais tyrimo imties nustatymo pavyzdžiais (Merkys, 1995; Kardelis, 1997).

Valstybinės švietimo strateginės nuostatos parengtos 2003-2012 metams. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija pusiaukelėje yra atlikusi Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo 2003-2007 apžvalgą, kurioje pateikia informaciją apie šalies švietimą bei kviečia švietimo bendruomenę diskutuoti ir padėti apsispręsti dėl tolesnių švietimo plėtotės kryptių. Tad šio tyrimo laikas pasirinktas aktualiu metu pagal magistratūros studijų planą – 2008-2009 metai. Tyrimo erdvė – Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų tinklas. Imties vienetas – bendrojo lavinimo mokykla. Imties elementas – mokytojas, dėstantis 9-12 klasėse.

Socialinių mokslų tyrėjai, metodologai, statistikos specialistai (Merkys, 1995; Kardelis, 2002; Bitinas, 1998) teigia, kad atliekant tyrimą svarbu tinkamai suformuoti tyrimo imtį. Vienas iš svarbiausių tyrimo imties reikalavimų – imtis turi būti reprezentatyvi. Socialinių tyrimų metodologinėje literatūroje (Kardelis, 1997; Charles, 1999) rekomenduojamas minimalus atvejų skaičius – ne mažiau kaip 30. Jeigu būtų tiriama mokykla kaip organizacija, reikėtų atlikti tyrimą 30-yje bendrojo lavinimo mokyklų. Tačiau tiek mokyklų identifikuoti per palyginti trumpą laiką, kuris skirtas šiam tyrimui atlikti, sunkiai įmanoma.

Šiame tyrime buvo apklausti Panevėžio miesto bendrojo lavinimo mokyklų, Panevėžio technologinės mokyklos, Plungės rajono Žemaičių Kalvarijos vidurinės mokyklos bei Alsėdžių vidurinės mokyklos mokytojai. Reprezentatyvios tyrimo imties formavimui buvo taikyta patogi tikslinė mokytojų, dėstančių įvairius mokomuosius dalykus 9-12 klasėse, atranka.

Tyrimo pasirinktas toks imties (N) didumas – dešimt bendrojo lavinimo mokyklų (Panevėžio „Vilties“, „Aušros“, 5-osios, 9-osios, „Žemynos“, Alfonso Lipniūno, „Ąžuolo“, „Šaltinio“ vidurinės mokyklos bei Plungės rajono Žemaičių Kalvarijos ir Alsėdžių vidurinės mokyklos) ir Panevėžio Margaritos Rimkevičaitės technologinės mokyklos mokytojai. Iš viso – 300 respondentų (7 lentelė). Kadangi mokyklos yra skirtingo dydžio, tai mažesnėse mokyklose respondentų skaičius buvo skirtingas. Toki imties dydį lėmė ir tyrimo specifika – problemos identifikavimas.

Respondentų imties (N=300) pasiskirstymas pagal mokyklas

Mokyklos pavadinimas	Skaičius (N)
Panevėžio „Vilties“ vidurinė mokykla	32
Panevėžio „Aušros“ vidurinė mokykla	33
Panevėžio 5-oji vidurinė mokykla	35
Panevėžio 9-oji vidurinė mokykla	40
Panevėžio „Žemynos“ vidurinė mokykla	25
Panevėžio Alfonso Lipniūno vidurinė mokykla	40
Panevėžio „Ąžuolo“ vidurinė mokykla	28
Panevėžio „Šaltinio“ vidurinė mokykla	20
Plungės rajono Žemaičių Kalvarijos vidurinė mokykla	17
Plungės rajono Alsėdžių vidurinė mokykla	14
Panevėžio Margaritos Rimkevičaitės technologinė mokykla	16
Iš viso	300

2.2.2. Instrumentarijus

Tyrimo planavimo etape prieš tyrimo instrumentų kūrimą buvo analizuojama 2003-2012 metų Valstybinės švietimo strategija bei 2003-2007 metų vykdytų strateginių krypčių situacija.

Pagrindiniu tyrimo metodu suformuluotam tikslui ir uždaviniams įgyvendinti, hipotezei patikrinti, įvairioms nuomonėms apibendrinti pasirinktas empirinis metodas – vienkartinis (trumpalaikis) kiekybinis tyrimo metodas – anoniminė apklausa raštu (anketavimas), nes:

1. Atsakydamas į klausimus raštu respondentas mažiau iškreipia informaciją;
2. Pasiekama didesnio anonimiškumo;
3. Respondentas turi pakankamai laiko išnagrinėti įvairius šaltinius, pasikonsultuoti, apmąstyti savo atsakymą (Puškorius, 2004).

Šiuo metodu atliktas tyrimas remiasi matematine išraiška pateiktais duomenimis (skaičiais). Klausimynas padėjo gauti adekvačius ir patikimus rezultatus apie Valstybinės švietimo strategijos suvokimą bei įgyvendinimą konkrečių mokyklų 9-12 klasėse.

Anketos (klausimyno) struktūrą sudaro įvadinė, demografinė ir pagrindinė dalys. Įvadinėje dalyje apibrėžiama respondentų kategorija, įvardijamas apklausos tikslas, pateikiama pildymo instrukcija, pristatoma, kas atlieka tyrimą, pabrėžiamas tyrimo anonimiškumas.

Po įvadinės dalies pateikiamais klausimais demografiniame bloke išsiaiškinama netiesioginė informacija apie asmenį: lytis, amžius, darbo stažas, kvalifikacinė kategorija (8 lentelė). Šios tiriamųjų demografinės charakteristikos pasirinktos todėl, kad gali turėti įtakos nuomonių pasiskirstymui į pateiktus klausimus ir teiginius.

8 lentelė

Demografiniai kintamieji

Respondentai	Lytis	Amžius	Darbo stažas	Kvalifikacinė kategorija
Mokytojai	Moteris Vyras	Man ..... metai (-ų)	..... metai (-ų)	Neturiu Mokytojas Vyresnysis mokytojas Mokytojas metodininkas Mokytojas ekspertas

Pagrindinė dalis suskirstyta į 5 blokus: valdymo, infrastruktūros, paramos, turinio, personalo tobulinimas. Pagrindinėje dalyje komponuojami tiesiogiai su tyrimo problema susiję 60 teiginių arba klausimų: 47 uždaro, 12 pusiau uždaro ir 1 atviro tipo klausimai. Uždaro tipo klausimai formuluojami ir komponuojami taip, kad respondentui pateiktame sąraše tereikia pažymėti jau esamus atsakymus.

Pasirinktas penkių pakopų atsakymo formatas, laipsniuojant sutikimą ar nesutikimą pateiktiems teiginiams (9 lentelė), įvertinimus nuo „labai gerai“ iki „labai blogai“ (10 lentelė), nuo „labai pastebimas“ iki „visai nepastebimas“, nuo „pilnai apmokama“ iki „visiškai neapmokama“ arba nuo „labai pastebimas“ iki „visai nepastebimas“.

9 lentelė

Penkių pakopų atsakymo formatas anketoje

Ar sutinkate su šiais teiginiais?	Visiškai sutinku	Iš dalies sutinku	Nežinau, sunku apsispręsti	Iš dalies nesutinku	Visiškai nesutinku
Švietimo turinys nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais.	☐	☐	☐	☐	☐
Atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos ir išsilavinimo standartai.	☐	☐	☐	☐	☐

Penkių pakopų atsakymo formatas anketoje

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate šiuolaikinės išorinio įvertinimo sistemos diegimą mokykloje?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate savęs įsivertinimo sistemos (vidinio audito) diegimą mokykloje?	☐	☐	☐	☐	☐

Pusiau uždaro tipo klausimuose (4 paveikslas) po suformuluotais atsakymais, kuriuos respondentas turi pažymėti, paliekama laisvos vietos kitiems galimiems atsakymų variantams, pastaboms, papildymams parašyti (Merkys, 1995). Juk ne visada galima numatyti visus galimus respondentų atsakymus.

<p>Kurioje klasėje, Jūsų nuomone, tikslinga pradėti mokinių profesinį orientavimą?</p> <p>☐ 8 klasėje;</p> <p>☐ 9 klasėje;</p> <p>☐ 10 klasėje;</p> <p>☐ kita .....</p>
---

4 pav. Pusiau uždaro tipo klausimo pavyzdys

Atsakydami į atvirus klausimus (5 paveikslas) respondentai gali laisvai išreikšti savo nuomonę, mąstyti ar išsakyti problemas, pasiūlyti sprendimo būdus.

<p>Jeigu atsakėte „<i>Blogai</i>“ arba „<i>Labai blogai</i>“, parašykite kaip Jūs siūlote didinti mokytojų atlyginimą: .....</p> <p>.....</p>
---

5 pav. Atviro klausimo pavyzdys

Labai svarbus anketos bruožas yra tas, kad daugelis klausimų buvo orientuoti ir į esamos būklės vertinimą, tačiau buvo ir tokių, kurie skirti poreikiams išsiaiškinti, t.y. orientuoti į pokyčių būtinybę, kryptingumą.

2.2.3. Metodai

Įgyvendinant aukščiau apibrėžtus tyrimo tikslą ir uždavinius, buvo taikyti ir derinami tarpusavyje šie tyrimo **metodai**:

5. 2003-2012 metų Valstybinės švietimo strategijos, Lietuvos Respublikos Seimo nutarimų, Švietimo ir mokslo ministerijos įsakymų ir kitų dokumentų bei teisės aktų turinio analizė buvo atlikta siekiant išnagrinėti 2003-2007 metų vykdytų strateginių krypčių situaciją, pasiektus rezultatus;
6. Teorinio Valstybinės švietimo strategijos konstrukto operacionalizacija atlikta įvairių dokumentų ir šaltinių analize;
7. Apklausos raštu metodas buvo taikomas apklausiant 9-12 klasėse dėstančius mokytojus ir tiriant jų nuomones apie švietimo poreikius, lūkesčius bei vertinimus, identifikuojant Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo sėkmes ir tobulintinas sritis;
8. Tyrimo duomenų rinkimo ir apklausos raštu statistiniai apdorojimo metodai. Duomenims apdoroti bei juos pateikti lentelėmis, paveikslais buvo taikomi SPSS 11.0 ir Microsoft Office Excel 2007 programiniai paketai.

Tyrimo duomenys buvo apdorojami pagal iš anksto numatytą duomenų apdorojimo schemą, kuri turėjo leisti kiek galima visapusiškiau pažvelgti į respondentų atsakymus ir atskleisti iškylančias problemas.

Tyrimo duomenų apdorojimui pasitelktos statistinės analizės procedūros:

4. Skaitinės charakteristikos: vidurkiai, min. ir max., dažniai;
5. Statistiniam reikšmingumui apskaičiuoti naudojamas Pearson'o kriterijus. Skirtumų reikšmingumas žymimas sutrumpintai: „R” – hipotezė H_0 apie vidurkių lygybę prie skirtingų faktorių atmetama ($p < 0,05$), t.y. skirtumas reikšmingas; „N” – hipotezė H_0 apie vidurkių lygybę arba apie atsitiktinio dydžio vidurkių lygybę prie skirtingų faktorių neatmetama ($p \geq 0,05$), atsitiktinio dydžio vidurkis nepriklauso nuo faktoriaus, jis neveikia stebimo atsitiktinio dydžio t.y. skirtumas nereikšmingas.
6. Ryšiui nustatyti tarp dviejų grupių naudojamas Spearman'o koreliacijos koeficientas: jei 0,8-0,9 – ryšys absoliutus; jei 0,6-0,7 – ryšys labai stiprus; jei 0,4-0,5 – ryšys stiprus; jei 0,2-0,3 – ryšys labai silpnas; jei 0,1-0,2 – ryšio nėra.

2.3. TYRIMO STRATEGIJA

Tyrimas vyko keliais **etapais**:

1. Tyrimo planavimas. 2003-2012 metų Valstybinės švietimo strategijos, Švietimo gairių, LR Seimo nutarimų ir kitų dokumentų turinio analizė (2008 m. sausis-birželis).
2. Tyrimo instrumentarijaus ir tiriamųjų imties suformavimas (2008 m. rugsėjis-gruodis).
3. Mokytojų apklausa ir tyrimo duomenų rinkimas (2009 m. sausis-vasaris).
4. Duomenų apdorojimas ir statistinė analizė bei tyrimo ataskaitos parengimas (2009 m. kovas-gegužė).

Tiriamoji grupė buvo parinkta tiksliniu būdu. Tyrimo metu, prieš išdalinant anketas į mokyklas, buvo atlikti kelios būtinos **procedūros**:

1. Skambučiai į mokyklas. Išlaikant tyrimo etiškumo principą, pirmiausia buvo užmezgamas kontaktas su mokyklų vadovais. Tyrimo metu buvo skambinta į kiekvieną mokyklą ir bendrauta su mokyklų direktoriais arba jų pavaduotojais. Pokalbių metu mokyklos bendruomenė buvo kviečiama dalyvauti tyrime ir išreikti savo nuomonę apie Lietuvos švietimo sistemos situaciją, egzistuojančias problemas, poreikius ir pokyčių galimybes. Pokalbių metu buvo tariamasi dėl siunčiamų anketų kiekio, dėl anketų grąžinimo procedūros. Toks bendravimas su mokyklomis leido užmegzti konstruktyvų dialogą su mokyklomis.
2. Anketų paketų paruošimas mokykloms. Kiekvienai mokyklai buvo paruoštas paketas, kurios turinį sudarė atitinkamai sutartas su mokyklos direktoriumi ar pavaduotoju anketų skaičius (nuo 14 iki 40).
3. Anketų dalijimas. Į mokyklas anketuoti buvo nuvykstama tik iš anksto susitarus, administracijos nurodytu laiku, kad nebūtų trukdoma mokomajam procesui. Prieš išdalinant anketas tiriamieji buvo supažindinti su tyrimo tikslu, pildymo instrukcija. Mokytojai anketas galėjo užpildyti jiems patogiu laiku.
4. Anketų pasiėmimas. Dažniausiai buvo susitarta užpildytas anketas pasiimti per dvi savaites.

Išdalinta 300 anketų. Grįžo 255 anketų, iš jų sugadintos, nebaigtos pildyti buvo 5 (2%). Taigi tinkamos apdoroti buvo 250 anketų. Apskaičiuoti apklausos kiekybiniai rodikliai – anketų grįžtamumo kvota yra pakankamai aukšta ir siekia 83,3% (11 lentelė). Tokią aukštą grįžtamumo kvotą lėmė tiesioginis bendravimas su mokyklomis, sukurta bendradarbiavimo atmosfera. Taip pat

labai aukštas ir anketų užpildymo baigtumo laipsnis (98%) rodo, jog mokytojo profesija įpareigoja atlikti viską kruopščiai ir iki galo.

11 lentelė

Anketų grįžtamumas

Mokyklos pavadinimas	Išdalinta (skaičius)	Grįžo (skaičius)	Grįžtamumo procentas
Panevėžio „Vilties“ vidurinė mokykla	32	30	94
Panevėžio „Aušros“ vidurinė mokykla	33	31	94
Panevėžio 5-oji vidurinė mokykla	35	29	83
Panevėžio 9-oji vidurinė mokykla	40	34	85
Panevėžio „Žemynos“ vidurinė mokykla	25	24	96
Panevėžio Alfonso Lipniūno vidurinė mokykla	40	33	83
Panevėžio „Ažuolo“ vidurinė mokykla	28	24	86
Panevėžio „Šaltinio“ vidurinė mokykla	20	18	90
Plungės rajono Žemaičių Kalvarijos vidurinė mokykla	17	10	59
Plungės rajono Alsėdžių vidurinė mokykla	14	9	64
Panevėžio Margaritos Rimkevičaitės technologinė mokykla	16	13	81
Iš viso	N=300	N=255	85

Kaip matyti iš 11 lentelėje pateiktų duomenų, anketų grįžtamumas svyravo nuo 96% iki 59%. Reikia paminėti, kad menkas grįžtamumas iš Plungės rajono dviejų mokyklų buvo prognozuojamas, nes šių mokyklų mokytojai buvo vieninteliai iš respondentų, su kuriais nebuvo tiesioginio kontakto. Anketos šiuos respondentus pasiekė ne per vadovus, o per mokytojus ir iš dalies nuo jų priklausė, kaip jie motyvuos savo kolegas atsakyti į anketoje pateiktus klausimus.

Būtina paminėti ir korektiško socialinio tyrimo principo – savanoriškumo, anonimiškumo svarbą. Tyrimo dalyviai savanoriškai dalyvavo šiame tyrime. Atliekant tyrimą neteko susidurti, kad respondentas atsisakytų pildyti pateiktą anketą. Be to, anketos apimtis buvo pakankamai didelė, todėl visiems tiriamiesiems buvo sudarytos sąlygos pildyti ją neskubant, jiems patogiu laiku.

Buvo išlaikytas ir tyrimo anonimiškumas, kuriuo buvo siekiama gauti autentiškus, tyrimo respondentų problemas suvokimą atitinkančius atsakymus. Reikia pažymėti, kad tariantis dėl tyrimo anonimiškumo, buvo susitarta dėl asmens, o ne dėl organizacijos anonimiškumo.

Iš respondentų gautų anketų duomenys buvo įvesti į SPSS programinį paketą, kur jie buvo tvarkomi, koduojami (12 lentelė), analizuojami ir apdorojami.

Vertinimų (atsakymų) kodavimo balais schema

	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Vertinimo interpretacija	labai pastebimas	pastebimas	mažai pastebimas	visai nepastebimas	nežinau, negaliu pasakyti
	gausiai teikiami	pakankamai teikiami	menkai teikiami	visai neteikiami	nežinau, negaliu pasakyti
	akivaizdžiai stiprėja	pakankamai stiprėja	menkai stiprėja	nestiprėja	nežinau, negaliu pasakyti
	pilnai apmokama	iš dalies apmokama	menkai apmokama	visiškai neapmokama	nežinau, negaliu pasakyti
	labai dažnai	dažnai	retai	kartais	niekada
	visiškai sutinku	iš dalies sutinku	iš dalies nesutinku	visiškai nesutinku	nežinau, sunku apsispręsti
	16 ir daugiau kartų	11-15 kartų	6-10 kartų	1-5 kartus	nei karto
	Vertinimo balai	4	3	2	1
Atsakymo skalė	○	○	○	○	○

Iš pirminės duomenų bazės sudarytos atsakymų į kiekvieną anketos klausimą pasiskirstymų lentelės. Kiekvienam anketos klausimui pateikiamas atsakymų variantų skaičius ir jų pasiskirstymas procentais. Klausimams, į kuriuos atsakant buvo galima pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą, pasiskirstymo procentas apskaičiuotas kiekvienam atsakymo variantui. Skaičiavimai atlikti tokiais pjūviais:

1. Visi apklaustieji;
2. Pagal lytį;
3. Pagal kvalifikacinę kategoriją.

Parengta visa eilė lentelių naudojant kombinuotus grupavimus.

Buvo peržiūrėti atsakymai į anketos pusiau uždaro tipo klausimus, kur buvo palikta vietos kitiems galimiems atsakymų variantams. Respondentai jokių naujų pasiūlymų nepateikė ir neparašė kitų atsakymų variantų. Taip pat buvo vienas atviro tipo klausimas „Kaip siūlote didinti mokytojų atlyginimą?“, kur atsakymą reikėjo įrašyti patiems, jeigu į prieš tai buvusį klausimą atsakė „Blogai“ arba „Labai blogai“. Išsakytos nuomonės apdorotos taikant kontentinės analizės metodą. Kontentinės analizės rezultatai pateikiami išplėstinėje tyrimo ataskaitoje.

Tyrimu nesiekta duomenis lyginti tarp atskirų rajonų, mokyklų tipų ar lygmenų, tačiau bandyta teorinius pagrindus, grindžiamus juridiniu reglamentavimu, patikrinti esama bendra situacija mokyklose.

Apibendrinant pateiktą informaciją apie tyrimo eigą bei duomenų apdorojimą, galima padaryti tokias išvadas:

1. Tyrimo metu grįžo tinkamai užpildytos 250 anketų – 83,3% visų išdalintų. Apklausoje toks atsakiusiųjų procentas labai didelis, todėl apklausą galima laikyti reprezentatyvia, validžia.
2. Surinktų anketų skaičius leidžia daryti patikimas išvadas apie Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situaciją baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje.
3. Atsakiusiųjų procentas tenkina apklausai keliamus reikalavimus.

3. VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO BAIGIAMOJOJE BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS PAKOPOJE PROBLEMŲ TYRIMO ANALIZĖ IR REZULTATAI

Mokytojų apklausos metu buvo siekiama išsiaiškinti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situaciją, problemas, poreikius bei valdymo, infrastruktūros, paramos, turinio, personalo tobulinimo galimybes.

3.1. BENDROSIOS RESPONDENTŲ CHARAKTERISTIKOS

Šiame skyriuje analizuojamos bendrosios mokytojų demografinės charakteristikos. Pakankamai reikšmingi yra demografiniai tyrimo požymiai – lytis bei amžius. Svarbus dėmesys tyrime skiriamas darbo stažui. Tai įgalina kiekybiškai išreikšti dirbančių apklaustųjų darbo patirtį. Be to, šiame ataskaitos skyriuje tyrimo duomenys analizuojami pagal turimą kvalifikacinę kategoriją.

Tyrime dalyvavo 250 mokytojų (N=250). Įprasta, kad mokytojas yra daugiau moteriška nei vyriška specialybė. Tyrimo duomenimis mokytojų moterų yra 90,4%, o vyrų – 9,6% (13 lentelė).

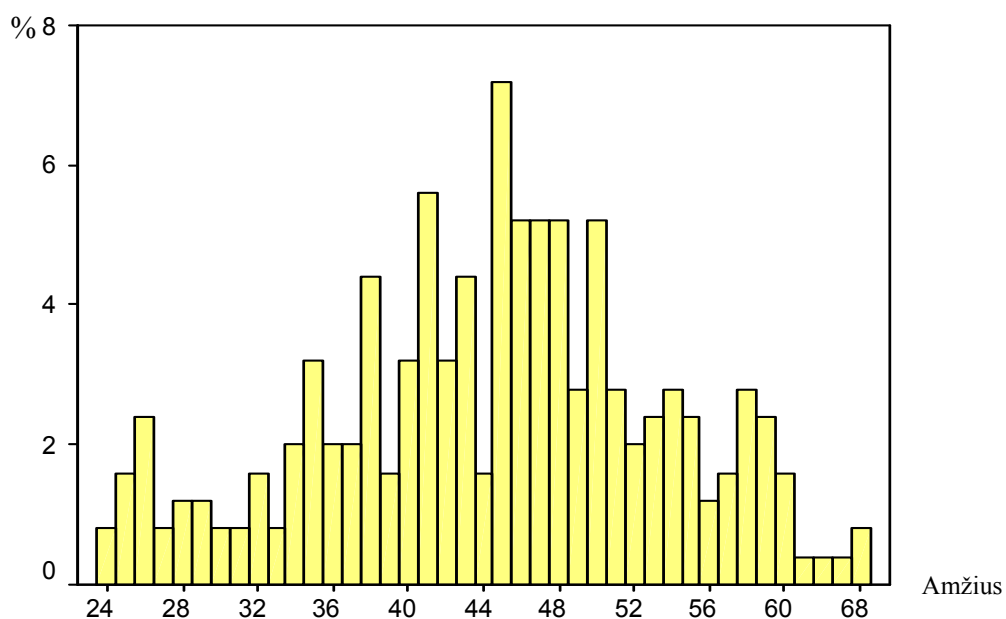
13 lentelė

Respondentų (N=250) pasiskirstymas pagal lytį

Rodiklis	Lytis	
	Moteris	Vyras
Grupė		
Tiriamųjų skaičius	226	24
Procentai	90,4	9,6

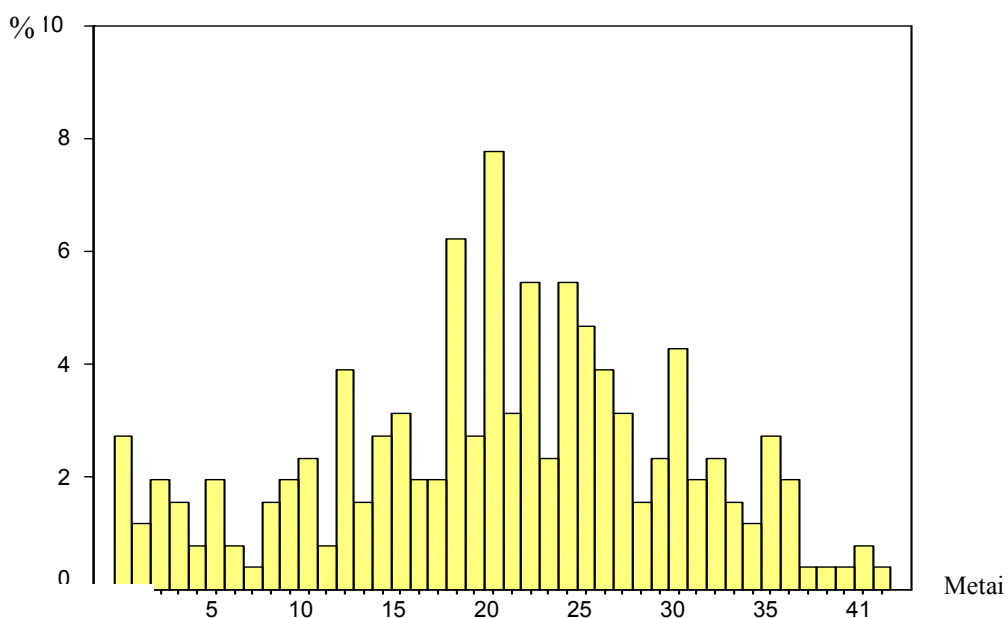
Tiriamųjų amžius svyruoja nuo 24 iki 68 metų. Apklaustųjų bendras amžiaus vidurkis yra 44 metai. Daugiausia apklaustųjų (7,2%) buvo 45 metų mokytojai (6 paveikslas).

6 pav. Respondentų (N=250) amžiaus dažnių histograma

Respondentų darbo stažas svyruoja nuo 1 iki 43 metų (7 paveikslas). Darbo stažo vidurkis yra 21 metai. Daugiausiai buvo mokytojų (8%), kurių darbo stažas yra 20 metų. Analizuojant tyrimo duomenis galima pastebėti, kad 14,8% respondentų yra dar jauni mokytojai nes, jų darbo stažas yra iki 10 metų.

7 pav. Respondentų (N=250) darbo stažo (metais) dažnių histograma

Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją pateiktas 14 lentelėje. Iš čia matyti, jog daugiausiai tyrime dalyvavo mokytojų metodininkų (55,6%).

14 lentelė

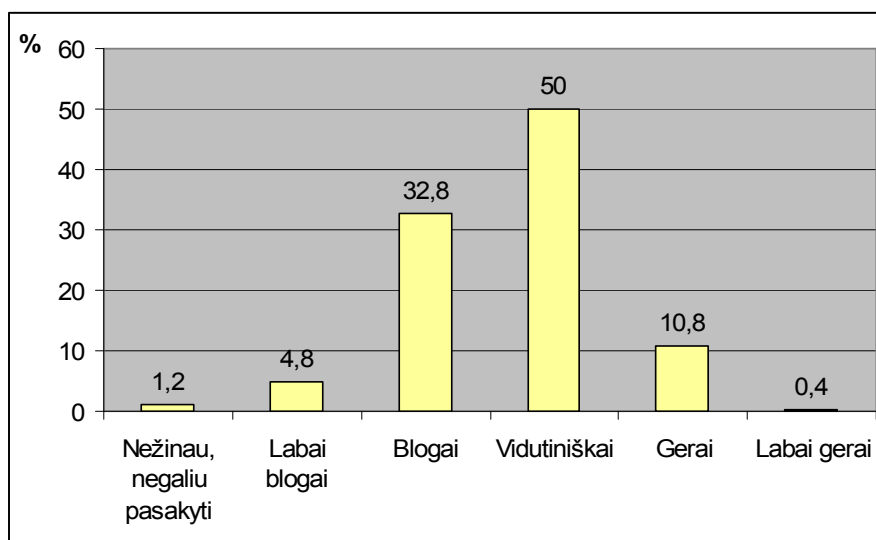
Respondentų (N=250) pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją

Rodiklis	Kvalifikacinė kategorija				
	Neturi	Mokytojas	Vyresnysis mokytojas	Mokytojas metodininkas	Mokytojas ekspertas
Tiriamųjų skaičius	7	21	80	139	3
Procentai	2,8	8,4	32	55,6	1,2

3.2. MOKYTOJŲ NUOMONIŲ ANALIZĖ IR REZULTATŲ INTERPRETACIJA

Anketos pradžią sudarė įvadiniai klausimai, skirti išsiaiškinti, kaip respondentai vertina švietimo būklę Lietuvoje, ar yra susipažinę su 2003-2012 metų Valstybine švietimo strategija.

Respondentų pareikštos nuomonės analizė parodė, kad daugelio mokytojų (50%) požiūriu Lietuvos švietimo būklė yra vidutiniška. Tačiau net 32,8% mokytojų dabartinę švietimo sistemos būklę Lietuvoje vertina blogai (8 paveikslas).

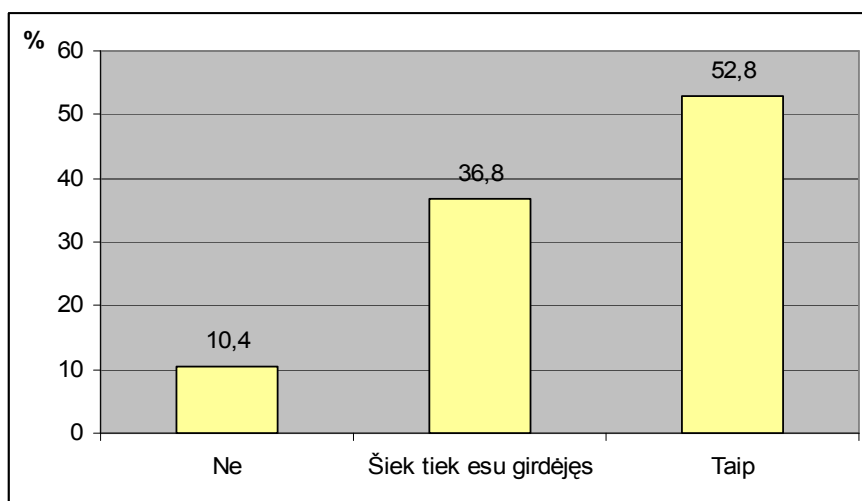

8 pav. Respondentų (N=250) nuomonė apie švietimo sistemos būklę Lietuvoje

Projekto „Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų įgyvendinimo” tyrimas atskleidė, kad „valstybinė švietimo strategija kaip dokumentas visuomenėje nefunkcionuoja, švietimo sistemos dalyviams trūksta švietimo plėtotės krypties suvokimo, jie nemano, kad strateginiai švietimo dokumentai galėtų išspręsti konkrečias švietimo

problemas. Lietuvos regionai ir vietos bendruomenės gyvena remdamiesi išgyvenimo logika, neturėdami aiškaus ir vieningo supratimo, kur link Lietuvos švietimas juda. Toks švietimo bendruomenės santykis su valstybine švietimo strategija rodo, kad šis dokumentas nėra pakankamai išartikuliuotas, išviešintas, išdiskutuotas, nėra būdo, kaip jis galėtų padėti kiekvienam suinteresuotam aktyviai dalyvauti švietimo sistemos tobulinimo darbuose. Galima teigti, kad vienas iš didžiausių švietimo strategijos įgyvendinimo trūkumų yra tai, kad ji neprisideda prie švietimo sistemos dalyvių įgalinimo. Tai ne paties dokumento problema, o bendro politinio bei socialinio konteksto padarinys, centralizuoto švietimo valdymo pasekmė” (Viešųjų konsultacijų gairės, 2007)

Todėl tyrime buvo domėtasi, ar respondentai yra susipažinę su 2003-2012 metų Valstybine švietimo strategija. Iš 9 paveikslo matyti, jog didžioji dalis mokytojų (52,8%) pažymėjo, jog yra susipažinę su šiuo dokumentu. Tačiau net 36,8% respondentų yra tik šiek tiek girdėję.

9 pav. Respondentų (N=250) žinojimas apie Valstybinę švietimo strategiją

Iš 15 lentelės matyti, kad net 10,4% mokytojų yra nesusipažinę su Valstybine švietimo strategija, iš jų net 5% mokytojų, turinčių mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, ir 12,5% mokytojų, turinčių vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją. 20,4% mokytojų metodininkų ir 11,6% vyresniųjų mokytojų yra tik šiek tiek girdėję apie Valstybinę švietimo strategiją. Stebina ir tai, jog aukščiausią kvalifikacinę kategoriją turintis mokytojas nėra susipažinęs su šiuo dokumentu. Iš čia galima teigti, jog aukštą kvalifikacinę kategoriją turintys mokytojai nėra sukaukę žinių apie vykstančius švietimo pokyčius, nelabai domisi švietimo įstatymais bei dokumentais apie šalies švietimą. Šie mokytojų atsakymai kelia susirūpinimą.

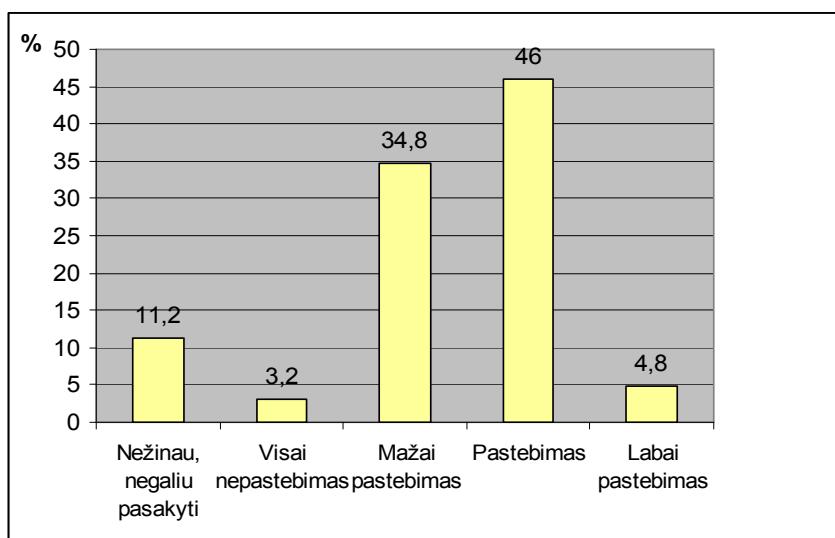
Mokytojų (N=250) Valstybinės švietimo strategijos žinojimo pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją

Rodiklis	Kvalifikacinė kategorija					Iš viso (N)
	Neturi	Mokytojas	Vyresnysis mokytojas	Mokytojas metodininkas	Mokytojas ekspertas	
Taip	3	6	41	81	1	132
Šiek tiek esu girdėjęs	3	8	29	51	1	92
Ne	1	7	10	7	1	26
Iš viso (N)	7	21	80	139	3	250

Tačiau ir „Rekomendacijose dėl Valstybinės švietimo strategijos prioritetinių nuostatų bei priemonių joms įgyvendinti” (2007) teigiama, kad strategijos nuostatomis Lietuvos visuomenė ir švietimo bendruomenė šiuo metu nuosekliau nesiremia kaip viešosios politikos dokumentu dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui, nėra politinės jėgos, viešai išipareigojusios ir siekiančios strategijos nuostatas įgyvendinti; strategijos nuostatos nėra veiksmingos, nes per mažai įgalinti patys švietimo veikėjai.

Pirmame anketos bloke buvo nagrinėjamas **valdymo tobulinimas**.

Respondentų buvo klausama, ar jie pastebi švietimo valdymo sistemos decentralizavimą.

10 pav. Respondentų (N=250) nuomonių pasiskirstymas apie švietimo valdymo sistemos decentralizavimą

Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad didelė dalis – 46% respondentų pastebi švietimo valdymo sistemos decentralizavimą. Tenka konstatuoti, jog 28 mokytojai iš 250 (11,2%), kaip matyti 10 paveiksle, apie švietimo valdymo sistemos decentralizavimą nieko nežino. Net 34,8% mokytojų mažai jį pastebi, iš jų 21,6% - mokytojai metodininkai.

Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti, ar respondentai žino, už ką atsakinga yra Švietimo ir mokslo ministerija valstybės lygiu. Atsakymų variantai pateikti 16 lentelėje.

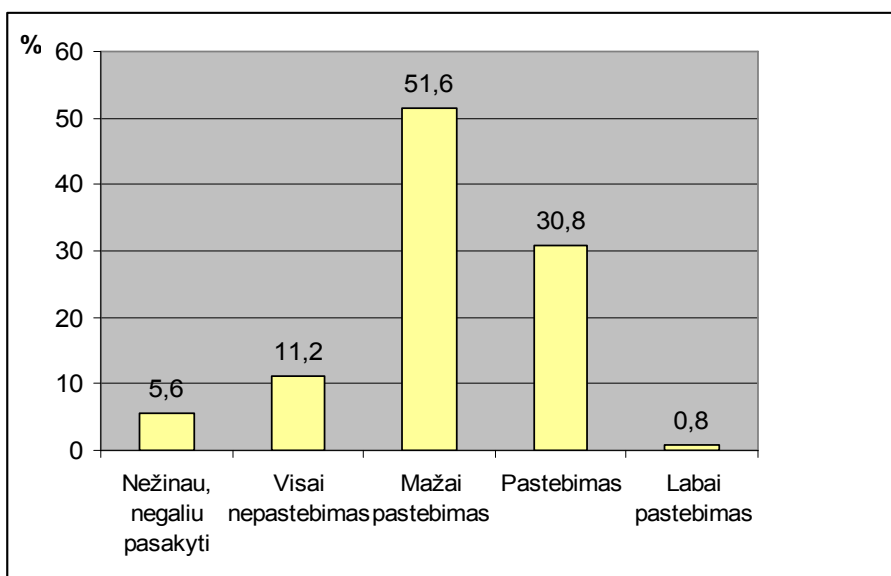
16 lentelė

Tiriamųjų (N=250) nuomonė apie Švietimo ir mokslo ministerijos atsakomybę valstybės lygiu

Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Nustato svarbiausius bendrojo lavinimo mokymo reikalavimus	220	30	88	12
Atsako už švietimo kokybės užtikrinimą	177	73	70,8	29,2
Atsako už švietimo prieinamumo ir socialinio teisingumo užtikrinimą	188	62	75,2	24,8
Atsako už švietimo kokybės vertinimą	136	114	54,4	45,6
Atsako už visuomenės informavimą apie tai	151	99	60,4	39,6

Analizuojant respondentų atsakymus į teiginį „Švietimo ir mokslo ministerija valstybės lygiu nustato svarbiausius bendrojo lavinimo mokymo reikalavimus“ nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai ($p < 0,001$) pagal kvalifikacinę kategoriją. Mokytojai metodininkai dažniau išreiškia teigiamą požiūrį šiuo klausimu. Tenka pastebėti, kad 57,1% mokytojų, neturinčių jokios kvalifikacinės kategorijos, mano, jog Švietimo ir mokslo ministerija nenustato svarbiausių bendrojo lavinimo mokymo reikalavimų. Kad mokytojai nėra susipažinę su švietimo dokumentais įrodo ir tai, jog net 45,6% apklaustųjų teigia, kad Švietimo ir mokslo ministerija valstybės lygiu neatsako už švietimo kokybės vertinimą.

Švietimo ir mokslo ministerija nuosekliai atsisako valstybės valdymui nebūdingų funkcijų. Daugiau įgaliojimų perduota apskričių administracijoms ir savivaldybėms (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007). Tyrime domėtasi, ar mokytojai pastebi savivaldybių atsakomybės didėjimą už švietimo prieinamumą ir kokybę. Iš 11 paveikslo matyti, jog išryškėjo tendencija, kad didžioji dalis (51,6%) respondentų mažai pastebi savivaldybių atsakomybės didėjimą už švietimo prieinamumą ir kokybę.

11 pav. Respondentų (N=250) nuomonių pasiskirstymas apie savivaldybių atsakomybės didėjimą už švietimo prieinamumą ir kokybę

Savivaldybės inicijuoja daugelį dalykų. Savivaldybės institucijos yra atsakingos už valstybinės švietimo politikos vykdymą savivaldybėje, tvirtina savivaldybės strateginį švietimo planą ir metines švietimo veikos programas, analizuoja švietimo būklę, užtikrina valstybinės švietimo politikos vykdymą ir Švietimo ir mokslo ministerijai teikia informaciją apie švietimo būklę savivaldybėje. Nors 51,6% respondentų mano, kad mažai pastebi savivaldybės institucijų atsakomybę už švietimo prieinamumą ir kokybę, o 11,2% apklaustųjų visai nepastebi, tačiau 65% išvelgia, žino ir pastebi konkrečias savivaldybių veiklas ir atsakomybes (17 lentelė).

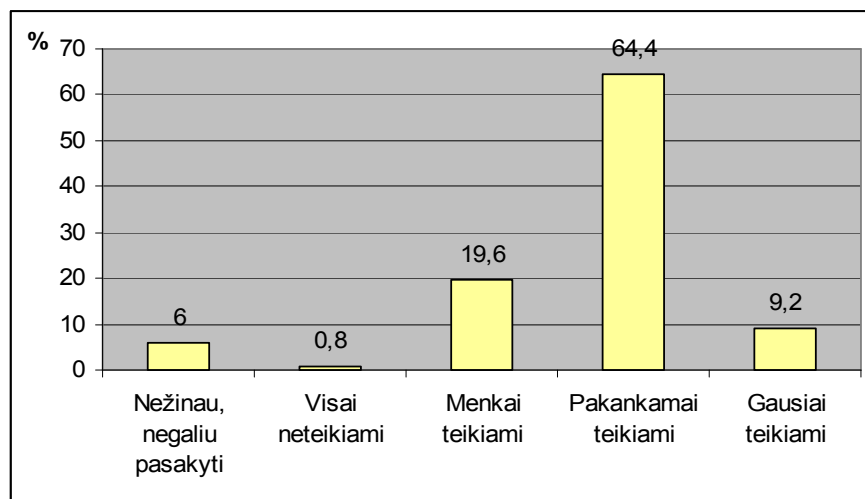
17 lentelė

Tiriamųjų (N=250) nuomonė apie savivaldybės atsakomybę

Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Atsako už bendrąjį lavinimą	171	79	68,4	31,6
Atsako už specialųjį ugdymą	157	93	62,8	37,2
Atsako už tęstinį suaugusiųjų mokymą	130	120	52	48
Tvarko visų jos teritorijoje gyvenančių vaikų registrą	175	75	70	30
Koordinuoja pavaldžių mokyklų komplektavimą bei mokinių srautus	179	71	71,6	28,4

Tyrimo duomenų analizė parodė, kad didžioji dalis respondentų yra susipažinę su savivaldybių atsakomybe bei pastebi jos didėjimą. Išryškėjo tendencija, kad 50% apklaustųjų, turinčių nuo 24 iki 26 metų darbo stažą, mano, kad savivaldybė neatsako už bendrąjį lavinimą. Apklausos duomenys rodo, jog 48% tiriamųjų mano, kad savivaldybė neatsako už tęstinį suaugusiųjų mokymą.

Vienas iš strateginių tikslų yra sukurti švietimo valdymo informacinę sistemą, laiku teikiančią informaciją įvairiems švietimo valdymo lygmenims. Respondentams buvo pateiktas klausimas: „Ar mokykloms teikiami reikalingi duomenys apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje?“. Iš 12 paveiksle pavaizduotos diagramos rezultatų galima teigti, kad dauguma mokytojų (64,4%) pakankamai gauna reikalingų duomenų apie švietimo procese vykstančius procesus.

12 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas apie mokykloms teikiamus duomenis

19,6% mokytojų teigė, jog menkai teikiama informacija apie švietimo sistemoje vykstančius procesus. Tuo tikslu buvo klausiama „Apie kokius švietimo elementus labiausiai trūksta informacijos“. Respondentai galėjo pasirinkti tinkančius variantus, taip pat turėjo galimybę įrašyti savo atsakymą, tačiau nebuvo nei vieno pasiūlymo.

Apklausos duomenys (18 lentelė) rodo, kad didžioji dalis apklaustųjų pakankamai gauna informacijos apie įvairius švietimo elementus.

Tiriamųjų (N=250) nuomonė apie įvairių švietimo elementų informacijos teikimo trūkumą

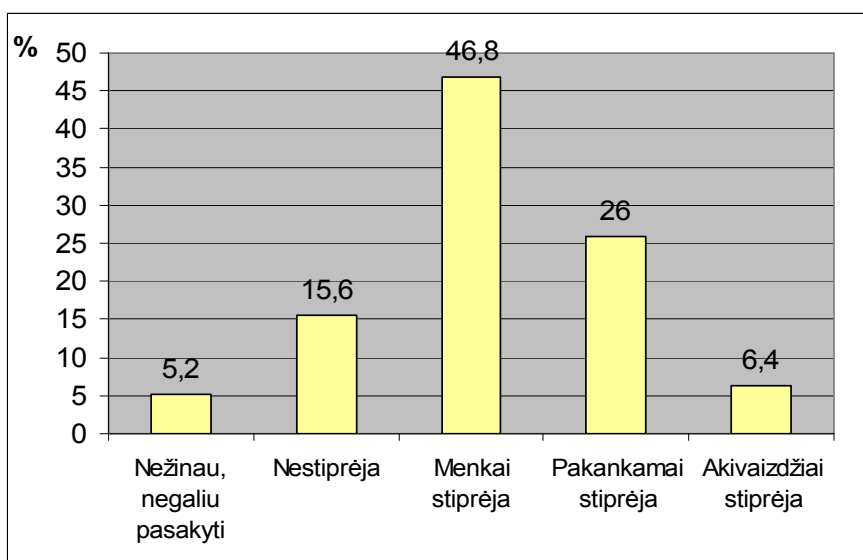
Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Apie strateginius švietimo dokumentus (įsakymus, vyriausybės nutarimus ir pan.)	41	209	16,4	83,6
Apie per pastaruosius penkerius metus įvykusius švietimo sistemos pokyčius	77	173	30,8	69,2
Apie profesinio rengimo sistemą	54	196	21,6	78,4
Apie mokyklų tinklo ir struktūros pertvarkymą	69	181	27,6	72,4
Apie egzaminų sistemą	39	211	15,6	84,4
Apie mokymosi krūvius	44	206	17,6	82,4
Apie mokymosi programas	48	202	19,2	80,8

Atlikus duomenų analizę yra pastebima tendencija, kad net po 8,4% vyresniųjų mokytojų ir mokytojų metodininkų teigia, kad jiems labiausiai trūksta informacijos apie strateginius švietimo dokumentus (įsakymus, vyriausybės nutarimus ir pan.). 28,8% mokytojų, turinčių mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, trūksta informacijos apie per pastaruosius penkerius metus įvykusius švietimo sistemos pokyčius. 29,9% mokytojų metodininkų paminėjo, kad jiems trūksta informacijos apie mokyklų tinklo ir struktūros pertvarkymą. 33,3% vyresniųjų mokytojų pažymėjo, jog jiems nepakanka informacijos apie egzaminų sistemą. 35,6% apklaustų mokytojų, turinčių vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, teigia, kad jiems trūksta informacijos ir apie mokymosi krūvius. 27,5% mokytojų metodininkų išsakė nuomonę, kad reiktų daugiau informacijos apie mokymosi programas. Ši situacija šiek tiek liūdina, nes mokytojai, įgiję pakankamai aukštas kvalifikacines kategorijas turėtų ne tik laukti teikiamų naujų dokumentų, įsakymų ar kitokios informacijos, bet patys jų ieškoti bei juos analizuoti, nagrinėti ir teikti pasiūlymus. Tuo labiau, kad yra sukurtos tam tikros visuomenės bei interesų grupių informavimo procedūros pateikti informacijai apie paprastus, periodiškai besikartojančius švietimo sistemos įvykius ar elementus (pavyzdžiui, ŠMM leidžiami kasmetiniai leidinukai tėvams, informaciniai leidiniai „Švietimo naujienos“, „Mokyklos žinios“, interneto svetainės www.pedagogika.lt, www.smm.lt ir kt.). Iš tyrimo duomenų galima manyti, jog švietimo sistemoje vis dėlto yra spragų rengiant įvairius dokumentus, įsakymus, nutarimus bei su jais supažindinant mokyklų bendruomenes. Pagal lytį, amžių, darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją respondentų atsakymai į

klausimus apie įvairių švietimo elementų informacijos teikimo trūkumą statistiškai reikšmingai neišsiskyrė ($p > 0,05$).

Šiuo metu įvardijama pagrindinė švietimo sistemos problema: tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo trūkumas. Tyrimo metu bandyta išsiaiškinti respondentų nuomonę apie visuomenės įtakos stiprėjimą švietimui. 46,8% apklaustųjų mokytojų nurodė, jog visuomenės įtaka švietimui menkai stiprėja (13 paveikslas). Pastebima tendencija, jog 75% mokytojų, turinčių 24-26 metų darbo stažą, ryškiausiai įvardija šią problemą. Tačiau 26% apklaustųjų mato visuomenės įtakos stiprėjimą švietimui.

13 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas apie visuomenės įtaką švietimui

Tyrimu domėtasi, kaip tėvai atstovauja mokinių interesus (19 lentelė). Nei vienas iš respondentų nepasiūlė savo varianto, o tik pažymėjo tinkamus iš pasiūlytų atsakymų. Akivaizdu, kad mokytojai (71,6%) neižvelgia tėvų įtakos sprendžiant ugdymo klausimus, dominuoja nuomonė (67,6% tiriamųjų), jog tėvai neturtina mokyklos aplinkos. Tačiau dauguma mokytojų (81,6%) nurodė, kad tėvai bendradarbiauja su mokytojais.

19 lentelė

Tiriamųjų (N=250) nuomonė apie tėvų atstovavimą mokinių interesams

Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Sprendžia ugdymo klausimus	71	179	28,4	71,6
Turtina mokyklos aplinką	81	169	32,4	67,6
Bendradarbiauja su mokytojais	46	204	18,4	81,6

Pateikti duomenys suponuoja išvadą, jog mokyklai reikia ieškoti įvairesnių darbo su tėvais formų. Tėvai turėtų aktyviau dalyvauti mokyklos gyvenime: domėtis ugdymo proceso organizavimu, dalyvauti planuojant ugdomąją veiklą, padėti organizuoti popamokinę veiklą ir kt.

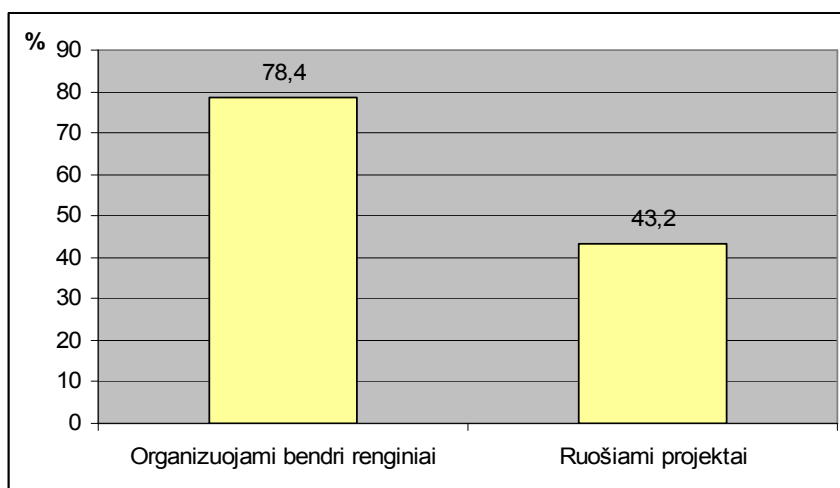
Analizuojant šio klausimo duomenis pastebėta teigiama koreliacija (20 lentelė). Nagrinėjant tėvų atstovavimą mokinių interesams pastebimas stiprus ryšys (Spearman'o koreliacijos koeficientas – 0,56, p=0,00) yra tarp teiginių „Sprendžia ugdymo klausimus“ ir „Bendradarbiauja su mokytojais“.

20 lentelė

Teiginių ryšys pagal Spearman'o koreliacijos koeficientą

Teiginiai	Sprendžia ugdymo klausimus	Turtina mokyklos aplinką	Bendradarbiauja su mokytojais
Sprendžia ugdymo klausimus	-	Ryšio nėra	Stiprus ryšys
Turtina mokyklos aplinką	Ryšio nėra	-	Ryšys labai silpnas
Bendradarbiauja su mokytojais	Stiprus ryšys	Ryšys labai silpnas	-

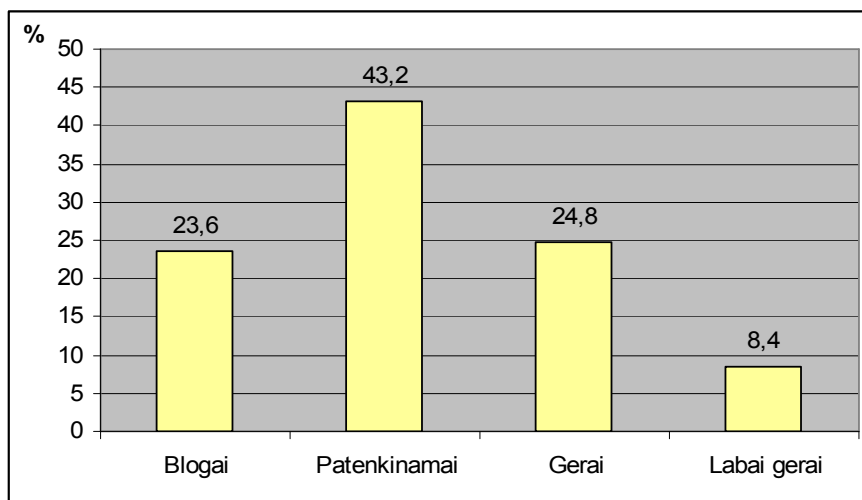
Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokiais būdais stiprinama ir plėtojama mokyklos ir vietos bendruomenės sąveika (14 paveikslas). Apklausos rezultatai parodė, kad daugiau nei pusė mokytojų (78,4%) mokyklos ir vietos bendruomenės bendradarbiavimą išvelgia organizuojant bendrus renginius. Gana nemaža dalis apklaustųjų (43,2%) teigia, jog mokykla, rengdama ir vykdydama projektus, kviečia kartu veikti ir vietos bendruomenę. Kitų mokyklos ir vietos bendruomenės stiprinimo ir plėtojimo būdų mokytojai nepateikė.

14 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas apie mokyklos ir bendruomenės sąveikos stiprinimo būdus

Įgyvendinant Strategiją labai didelis dėmesys yra skiriamas įsivertinimo ir vertinimo kultūrai. Šios kultūros diegimas laiduoja naujos švietimo kokybės vadybos įsitvirtinimą (Puodžiukas, Ališauskas ir kt., 2007).

Tyrimo metu buvo klausama „Kaip vertinate šiuolaikinės išorinio įvertinimo sistemos diegimą mokykloje?“. 43,2% respondentų patenkinamai vertina išorinį įvertinimą (15 paveikslas). Nors išorinis auditas yra kokybės vertinimas, dauguma mokytojų jį suvokia kaip dar vieną jų darbo kontrolės instrumentą, sukeltą nemenką mokytojų bendruomenės stresą. Todėl sunku tikėtis palankaus požiūrio į šį mokytojų darbo kokybės vertinimo reiškinį. Tyrimo rezultatai rodo, kad 48% mokytojų, turinčių virš 20 metų darbo stažą, šiuolaikinės išorinio įvertinimo sistemos diegimą mokykloje vertina blogai. Taigi galima daryti prielaidą, jog vyresnio amžiaus mokytojos nėra pasiruošusios keitimuisi bei Lietuvos švietimo sistemos poreikius atitinkančiai mokyklų plėtrai.

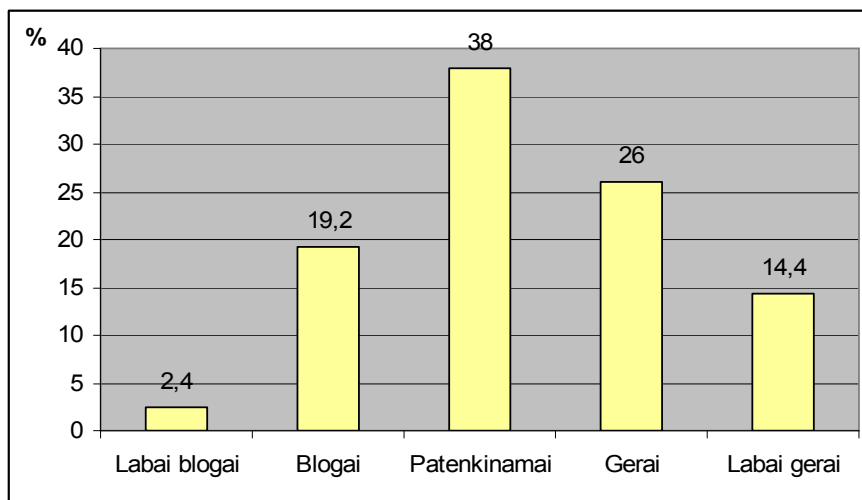

15 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate šiuolaikinės išorinio įvertinimo sistemos diegimą mokykloje?“

Kad mokytojai palankiau žiūrėtų į išorinį auditą, reikėtų Nacionalinei mokyklų vertinimo agentūrai labiau skleisti išsamią ir patikimą informaciją mokytojams, atidžiau atrinkti vertintojus, deleguojant daugiau mokytojų praktikų bei audituojamų sričių specialistų, atsakingiau apmokyti pačius vertintojus, savivaldybių švietimo valdininkus bei konkrečių audituojamų mokyklų administracijas.

Tiriamųjų buvo paprašyta pažymėti „Kaip vertinate savęs įsivertinimo sistemos (vidinio audito) diegimą mokykloje?“. Nors sukurta mokyklų vidaus audito metodika yra mokyklų bendruomenių kalbėjimosi apie savo veiklą, jos vertinimo ir susitarimų dėl tobulinimo kryptių

įrankis, atliktas tyrimas parodė, kad dauguma (38%) mokytojų patenkinamai vertina vidinio audito – savęs įsivertinimo sistemos diegimą mokykloje (16 paveikslas).

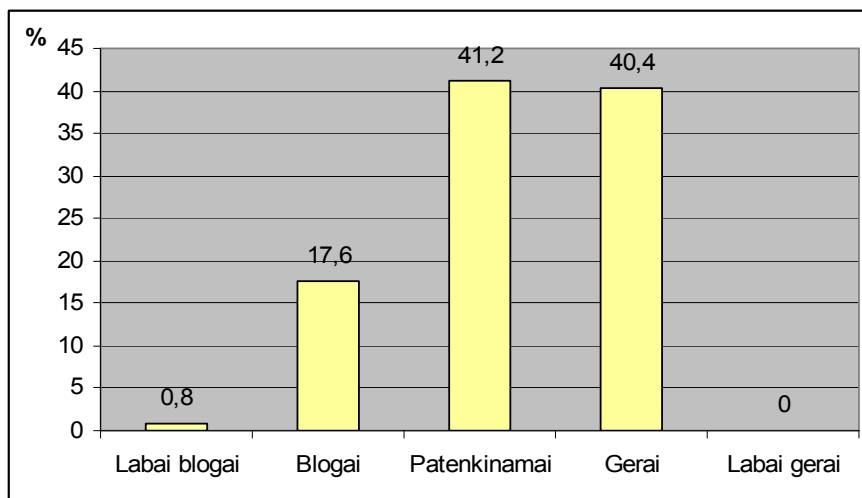
16 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate savęs įsivertinimo sistemos (vidinio audito) diegimą mokykloje?“

Tyrimu nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai analizuojant mokytojų atsakymus šiuo klausimu pagal darbo stažą ($p < 0,028$). 27% mokytojų, turinčių iki 10 metų darbo stažą, vidinio audito diegimą mokykloje vertina labai gerai. Tačiau 28,6% mokytojų, mokykloje dirbančių virš 30 metų, savęs įsivertinimo sistemos (vidinio audito) diegimą mokykloje įvertino blogai. Ryškėja bendra tendencija – vyresnieji lyginant su jaunesniaisiais mokytojais nėra linkę naujovių, pokyčių diegimui, tobulinimo planavimui, įsivertinimui.

Reformuojant švietimo finansavimą nuo 2002 metų nuosekliai yra įgyvendinamas lėšų paskirstymo metodikos principas „pinigai paskui mokinį“. Respondentų buvo prašoma įvertinti šį principą. Tyrimo rezultatai parodė, jog 41,2% mokytojų patenkinamai vertina šį finansavimo principą, tačiau net 40,4% respondentų mano, kad šis principas yra geras (17 paveikslas).

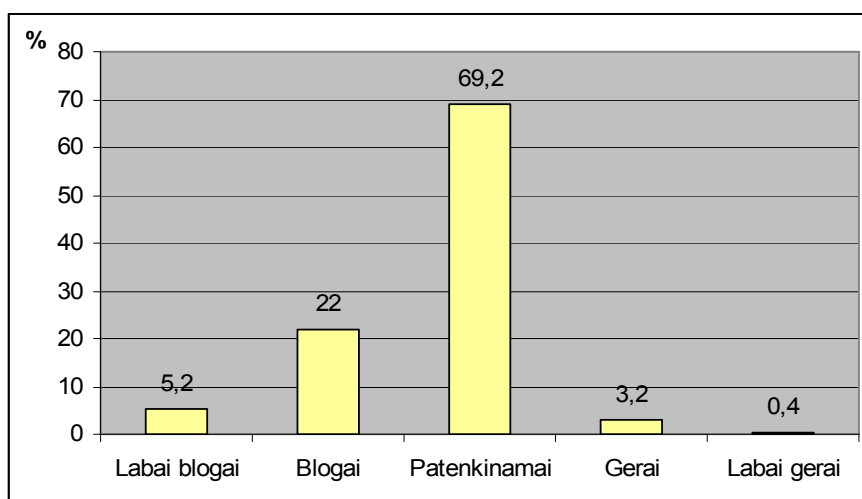
Siekiant panaikinti disproporciją tarp mokytojų vidutinio atlyginimo lyginant su valstybės sektoriaus tarnautojų vidutiniais atlyginimais keičiama jų darbo užmokesčio tvarka, kasmet didėja mokos fondas. Nors didžioji mokinio krepšelio lėšų dalis skiriama mokytojų atlyginimams, atliekant apklausą kaip tik įvairiuose miestuose vyko mokytojų streikai, profsąjungos tarėsi su valdžios atstovais, koku būdu ir kiek padidinti mokytojų atlyginimus. Nuo 2005 m. rugsėjo 1 d. mokytojų atlyginimai padidinti 4,5%, 2006 m. – vidutiniškai 20 %, nuo 2007 m. sausio 1d. – 4,5%,

nuo 2008 m. – 10 %. Tad buvo įdomu sužinoti, kaip respondentai vertina esamą mokytojų atlyginimų dydį.

17 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį“?“

Iš 18 paveikslo matyti, kad 69,2% mokytojų patenkinamai vertina esamą mokytojų atlyginimų dydį. Analizuojant tyrimo duomenis šiuo klausimu pagal mokytojų kvalifikacinę kategoriją buvo nustatytas statistinis reikšmingumas ($p < 0,037$). Tyrimu nustatyta, kad 14,3% mokytojų, neturinčių jokios kvalifikacinės kategorijos, gerai įvertino esamą mokytojų atlyginimų dydį. 33,8% vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją turintys mokytojai mokytojų atlyginimo dydį vertina blogai.

18 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate esamą mokytojų atlyginimų dydį?“

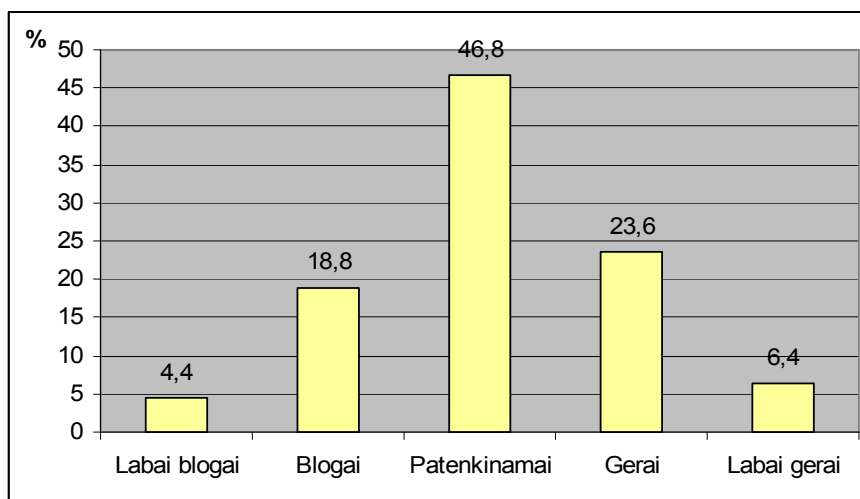
Jeigu mokytojai esamą mokytojų atlyginimo dydį įvertino „Blogai“ arba „Labai blogai“, turėjo galimybę parašyti, kaip jie siūlo didinti atlyginimą. 27,2% tiriamųjų atlyginimo dydį įvertino „Blogai“ arba „Labai blogai“. Atlikta kontentinė duomenų analizė. Dominuojantys tiriamųjų atsakymai pateikti 21 lentelėje.

21 lentelė

Respondentų (N=68) siūlymai, kaip didinti mokytojų atlyginimą

Teiginiai	Skaičius (N)	Procentai (%)
Didinti valandos įkainį, pakelti koeficientą	32	47,1
Prie atlyginimo papildomai skirti lėšų kanceliariinėms reikmėms	14	20,6
Mokėti už papildomai atliktus darbus	10	14,7
Didinti proporcingai kainų šuoliams, pagal infliaciją	6	8,8
Mokytojo atlyginimą prilyginti seimo nario atlyginimui	6	8,8
Iš viso	68	100

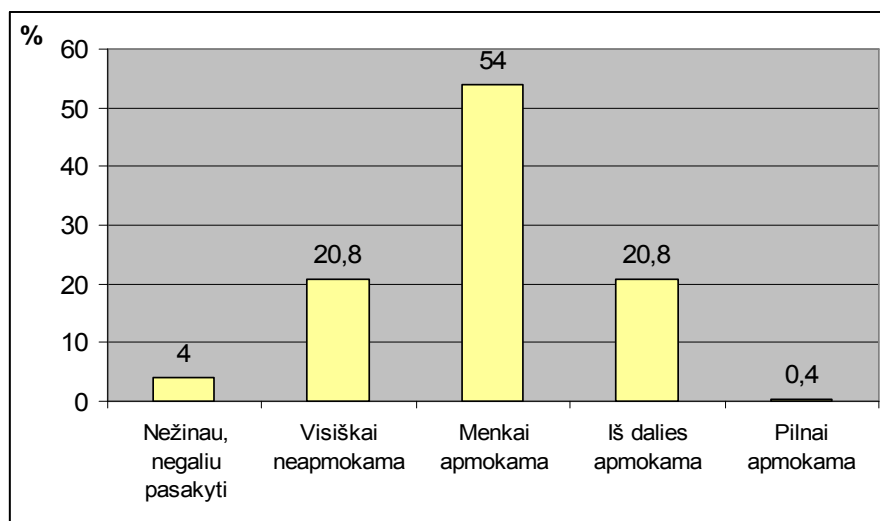
Niekur nėra nurodytas aiškus ir neginčytinas pagrindimas, kodėl naujoji mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistema žymiai geresnė už dabar esančią. Norint išsiaiškinti mokytojų nuomonę buvo klausta: „Kaip vertinate šiuo metu diegiamą naują mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistemą?“. 46,8% tyrime dalyvavusių mokytojų patenkinamai įvertino šiuo metu diegiamą naują mokytojų (etatinio) apmokėjimo modelį, o 23,6% - gerai (19 paveikslas).

19 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate šiuo metu diegiamą naują mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistemą?“

Tyrimu nustatyta, kad 22,3% mokytojų metodininkų ir 15% vyresnių mokytojų turi blogą nuomonę apie šiuo metu diegiamą naują mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistemą. 22,6% moterų mokytojų ir 29,2% vyrų mokytojų etatinio apmokėjimo sistemą vertina blogai arba labai blogai. Tyrimo rezultatai parodė, kad egzistuoja labai stiprus teigiamas ryšys (Spearman'o koreliacijos koeficientas – 0,694, p=0,00) tarp respondentų požiūrio į esamą mokytojų atlyginimų dydį ir diegiamą naują mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistemą.

Pirmuoju (2005-2009 m.) naujos mokytojų darbo apmokėjimo sistemos diegimo laikotarpiu buvo numatoma keisti vidutinį mokytojo darbo krūvį: kontaktinių valandų pagal pedagoginę normą ir valandų už papildomus darbus santykį. Tyrime norėta išsiaiškinti kiek šiuo metu naujų mokytojo atliekamų funkcijų įvedimas pagrindžiamas finansiškai. Iš 20 paveikslo matyti, kad 54% apklaustų mokytojų teigia, kad naujos funkcijos yra menkai apmokamos, po 20,8% respondentų nurodė, kad naujų mokytojo atliekamų funkcijų įvedimas yra visiškai neapmokamos arba iš dalies apmokamas.

20 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kiek naujų mokytojo atliekamų funkcijų įvedimas pagrindžiamas finansiškai?“

Tyrimo „Švietimo situacija bei poreikiai Alytaus, Panevėžio regionuose ir Vilniaus mieste“ (2007) rezultatų analizė rodo, kad šiandien mokyklai skiriama daug su ugdymo procesu tiesiogiai nesusijusių funkcijų, nenumatant tam papildomų lėšų.

Tiriamųjų buvo klausta: „Už kokius per paskutinius 2 metus papildomai atliktus darbus Jūs gavote atlyginimą?“. Šiuo klausimu mokytojai neįvardijo naujų papildomų darbų, už kuriuos gautų atlyginimą. Tačiau išvardijo, ką jie dirba ir už ką negauna papildomo atlygio: ekskursijų, konkursų,

olimpiadų, varžybų organizavimas, darbas su specialiujų poreikių turinčiais mokiniais, dokumentų rengimas, metodinis darbas. Tyrimu nustatyta, kad daugiau nei pusei mokytojų (56,8%) buvo sumokėta už egzaminų vykdymą (22 lentelė). Nemaža dalis respondentų (47,6%) įvardijo, jog gavo atlygį ir už darbą įvairiose grupėse (pvz., audito, įvairių tvarkų rengimo ir kt.).

Galima pastebėti, kad mokytojams yra per mažai apmokamas papildomas darbas su gabiais mokiniais. Praktiškai neapmokama už budėjimą pertraukų metu, stendų leidimą, pagalbą klasės vadovui. Mokytojų niekas nemotyvuoja rašyti įvairius Europos sąjungos struktūrinių fondų finansuojamus projektus, nes už projektų rengimą taip pat labai mažai kam (10,4%) yra apmokama. Duomenų analizė parodė, kad mokytojai nemokamai daug dirba papildomų darbų ir sugaišta labai daug laiko.

22 lentelė

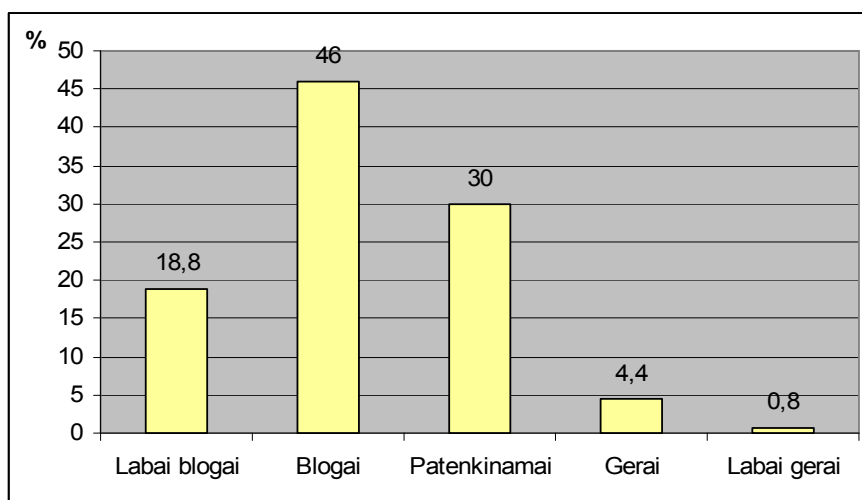
Tiriamųjų (N=250) atsakymai į klausimą „Už kokius per paskutinius 2 metus papildomai atliktus darbus Jūs gavote atlyginimą?“

Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Už egzaminų vykdymą ir taisymą	142	108	56,8	43,2
Už pagalbą klasės vadovui	14	236	5,6	94,4
Už budėjimą pertraukų metu	14	236	5,6	94,4
Už dalyvavimą darbo grupėse	119	131	47,6	52,4
Už mokymo priemonių rengimą	21	229	8,4	91,6
Už mokinių konsultavimą	32	218	12,8	87,2
Už projektų ruošimą ir vykdymą	26	224	10,4	89,6
Už įvairių renginių organizavimą	40	210	16	84
Už stendų leidimą	3	247	1,2	98,8
Už darbą su gabiais mokiniais	52	198	20,8	79,2

Mokyklos finansavimo šaltiniai yra savivaldybės ir Lietuvos Respublikos biudžetai. Tačiau mokykla gali turėti nebiudžetinių lėšų. Jas sudaro: fizinių ir juridinių asmenų parama ir labdara, pajamos, gautos už koncertus ir renginius, patalpų nuomą, mokamas ugdymo ir kitas paslaugas, tėvų lėšos ir kita parama.

Tyrimo domėtasi, kaip pavyksta finansuoti mokyklos veiklą iš nebiudžetinių šaltinių (21 paveikslas). Dauguma tiriamųjų (46%) nurodė, jog jiems blogai pavyksta finansuoti mokyklos veiklą iš nebiudžetinių šaltinių, 30% apklaustų mokytojų teigė, kad pakankamai sunku rasti norinčius finansuoti mokyklą.

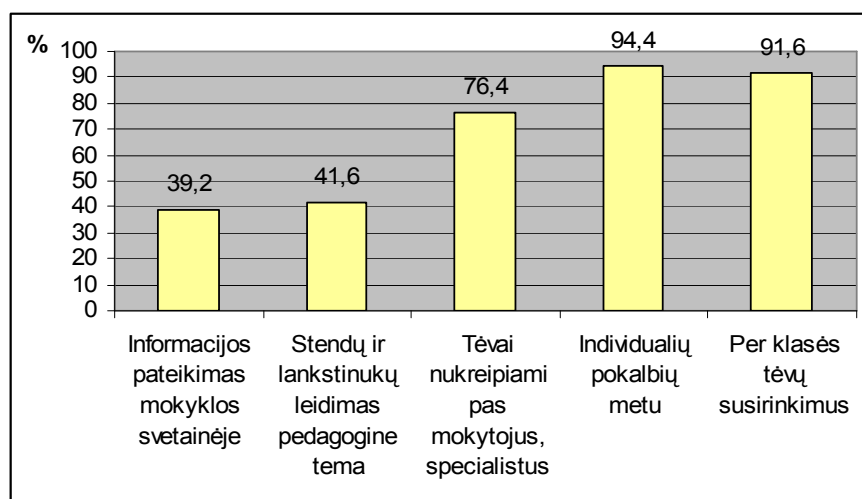

21 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip pavyksta finansuoti mokyklos veiklą iš nebiudžetinių šaltinių?“

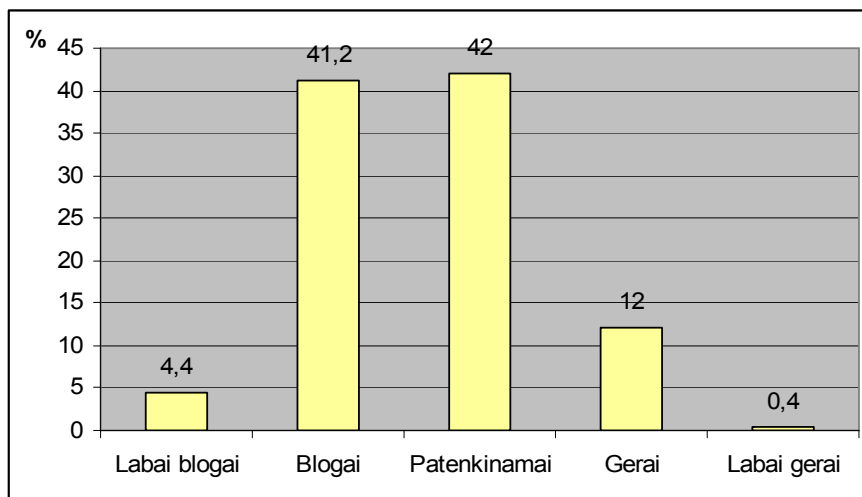
Antrame anketos bloke buvo nagrinėjami **infrastruktūros tobulinimo** aspektai.

Respondentų buvo klausama, kaip jie vykdo šeimų pedagoginį informavimą ir konsultavimą. Kaip matyti 22 paveiksle, dauguma mokytojų pažymėjo, jog šeimas informuoja ir konsultuoja individualių pokalbių metu (94,4%) bei per klasės tėvų susirinkimus (91,6%). Tik 39,2% respondentų teigė, jog informacija yra pateikiama mokyklos svetainėje. O juk šis būdas yra vienas iš paprasčiausių, patogiausių, greitai ir laisvai prieinamų bei mažiausiai laiko, finansų reikalaujančių sąnaudų.

22 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vykdate šeimų pedagoginį informavimą ir konsultavimą?“

Tyrimo metu buvo įdomu sužinoti, kaip respondentai vertina mokytojų įsidarbinimo galimybes. Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad 42% respondentų mokytojų įsidarbinimo galimybes vertina patenkinamai, o 41,2% - blogai (23 paveikslas).

23 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokytojų įsidarbinimo galimybes“

Įžvelgdama panašią situaciją šalies mastu Švietimo ir mokslo ministerija planuoja sudaryti trišales sutartis tarp pedagogo, aukštosios mokyklos ir savivaldybės, kad būtų užtikrintas perkvalifikuotų pedagogų įdarbinimas. Mokytojams siūloma studijuoti anglų, vokiečių filologiją, informatiką, etiką, specialiąją pedagogiką, socialinę pedagogiką.

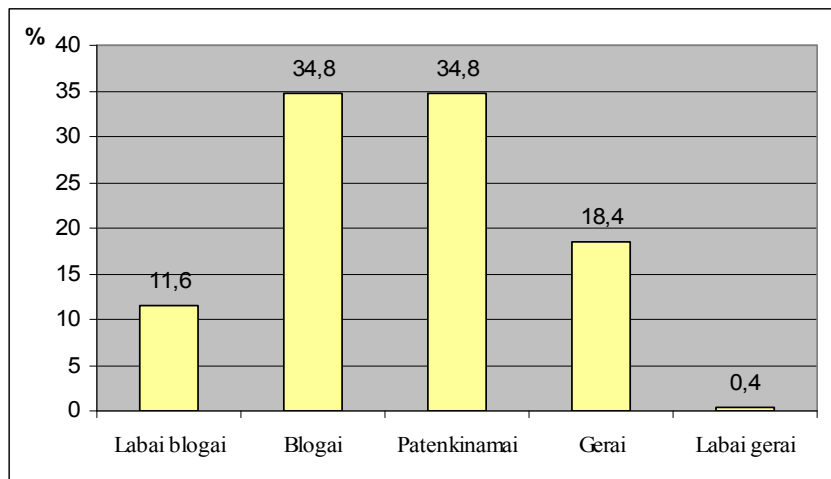
Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas (perkvalifikavimas) siejamas su nauja švietimo politika, naujais reikalavimais, keliamais šiandienos mokytojui, su demografiniais pokyčiais, nes, anot K.Kaminsko (2002), mažėjant darbo jėgos paklausai bei augant konkurencijai, darbo rinkoje kvalifikacijos lygis tampa viena iš pagrindinių išlikimo joje sąlygų.

21,2% tyrime dalyvavusių mokytojų per paskutinius 5 metus persikvalifikavo. 10% respondentų planuoja persikvalifikuoti ateityje, o 5,6% - studijuoja dabar. Pastebėta tendencija, jog 64,1% mokytojų įsidarbinimo galimybes vertina blogai, o 63,6% mokytojų – labai blogai, tačiau patys nepersikvalifikavo ir net nežada ateityje persikvalifikuoti.

Trečiame anketos bloke buvo nagrinėjamas **paramos tobulinimas**.

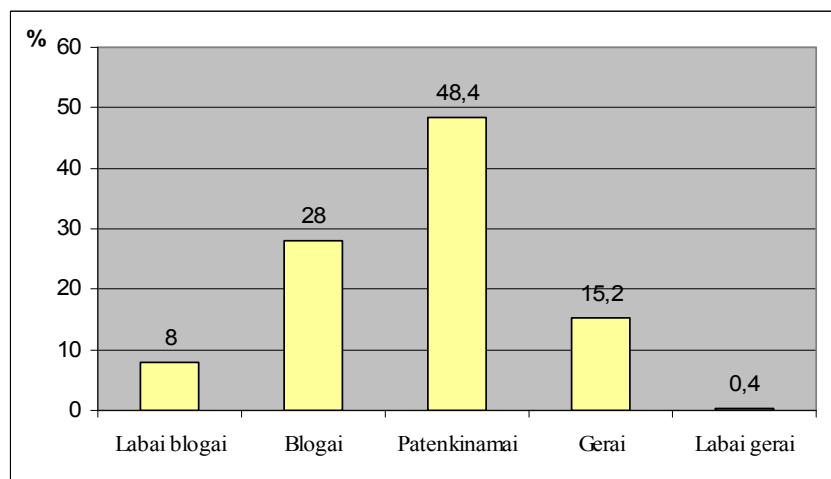
Užtikrinant švietimo kokybę, tenkinant visuomenės poreikius didelis dėmesys yra skiriamas mokymosi aplinkos atnaujinimui. Švietimo įstaigų renovacijai finansinę paramą iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų skiria ir Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. Pavyzdžiui, iš 2007-2013 metų laikotarpio paramos jų renovacijai jau skirta per 24 mln. litų. Respondentų buvo

klausiami: „Kaip vertinate mokyklų atnaujinimo ir rekonstrukcijos eigą?“. 34,8% apklausoje dalyvavusių mokytojų mokyklų atnaujinimo ir rekonstrukcijos eigą įvertino patenkinamai ir tiek pat respondentų – blogai, 18,4% - gerai ir 11,6% - labai blogai (24 paveikslas). Šie rezultatai parodo, kad vis dėlto labai trūksta lėšų mokyklų atnaujinimui, rekonstravimui ir kapitaliniams remontams. Tačiau mokyklos ir jų steigėjai turėtų būti aktyvesni teikdami paraiškas finansinei paramai gauti.

24 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokyklų atnaujinimo ir rekonstrukcijos eigą?“

Vienas iš svarbių Strategijoje užsibrėžtų siekių yra mokyklų materialinės bazės modernizavimas. Iš 25 paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad net 48,4% apklaustų mokytojų šį procesą vertina patenkinamai.

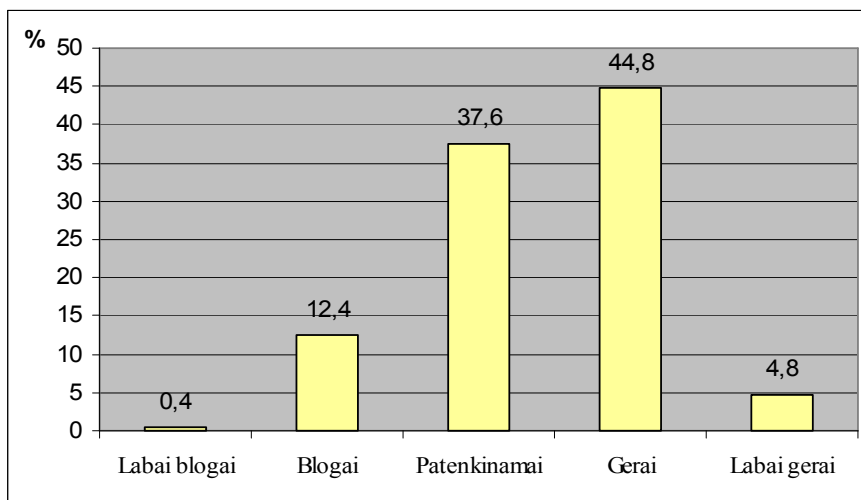

25 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokyklų materialinės bazės modernizaciją?“

Tyrimu nustatyta, kad net 51,1% mokytojų metodininkų mokyklų materialinės bazės modernizaciją įvertino patenkinamai, 26,6% – blogai, o 10,1% – labai blogai.

Šiek tiek kitokias tendencijas atspindi respondentų atsakymai į klausimą: „Kaip vertinate mokyklų aprūpinimą vadovėliais?“.

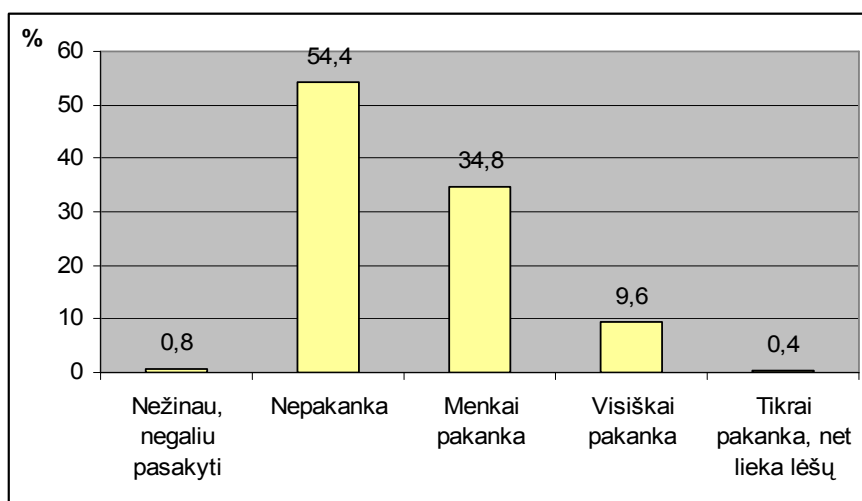
2008 m. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atliktas tyrimas „Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimas vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra ir mokymo/mokymosi poreikiams tenkinti“ parodė, jog bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekose netrūksta vadovėlių, todėl mokiniams jų pakanka, stygiaus nebėra. Be to jau 2009 m. planuojama išleisti ypač daug naujų vadovėlių, kurie yra atnaujinti pagal naujas Bendrąsias programas, keičiamas jų dizainas, jie gausiau ir moderniau iliustruojami. Tačiau šio tyrimo metu paaiškėjo, jog nėra vieningos nuomonės dėl poreikio patenkinimo. Situacija mokyklose – skirtinga. Į klausimą atsakę respondentai dažniausiai akcentavo, jog iš esmės vadovėlių aprūpinimas yra geras (44,8%), tačiau 37,6% respondentų vadovėlių poreikis yra patenkinamas. Galima daryti prielaidą, jog vis dėl to mokykloms trūksta lėšų įsigyti naujų vadovėlių.

26 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokyklų aprūpinimą vadovėliais?“

Tyrimo buvo svarbu išsiaiškinti, ar mokytojams pakanka lėšų įsigyti priemones, reikalingoms kasdieniui ugdymo veiklai. Rezultatai nuliūdino, nes 54,4% mokytojų teigė, kad jiems nepakanka lėšų priemonėms įsigyti (27 paveikslas). Tyrimo rezultatai parodė, kad 54% mokytojų metodininkų ir 57,5% vyresniųjų mokytojų trūksta lėšų priemonėms, reikalingoms kasdieniui ugdymo veiklai, įsigyti. Tai verčia susimąstyti, ar kokybiškai organizuojamas ugdymo procesas.

Apibendrinant mokytojų atsakymus galima teigti, kad mokyklos stokoja lėšų įsigyti priemonių, reikalingų kasdienei ugdymo veiklai.

27 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Ar pakanka lėšų įsigyti priemonėms, reikalingoms kasdienei ugdymo veiklai?“

Tyrimo „Švietimo situacija bei poreikiai Alytaus, Panevėžio regionuose ir Vilniaus mieste“ (2007) metu švietimo sistemos darbuotojai taip pat akcentavo vieną iš švietimo finansavimo problemų: neskiriama arba labai mažai skiriama lėšų kasdienei ugdymo veiklai reikalingoms kanceliarinėms prekėms įsigyti. Iš 23 lentelės matyti, kad respondentų požiūris į mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį?“ yra glaudžiai susijęs su požiūriu į mokyklų materialinės bazės modernizaciją (Spearman'o koreliacijos koeficientas – 0,673, $p=0,00$) bei gaunamomis lėšomis priemonėms ir vadovėliams įsigyti (Spearman'o koreliacijos koeficientas – 0,685, $p=0,00$).

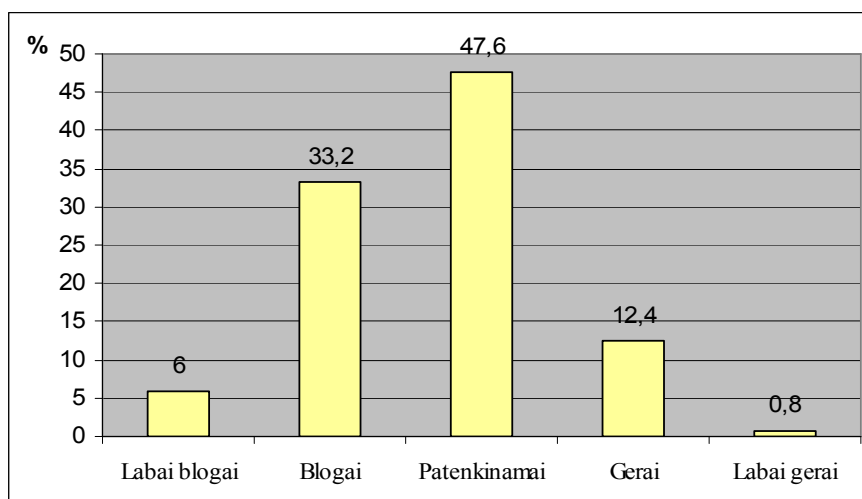
23 lentelė

Klausimų ryšys pagal Spearman'o koreliacijos koeficientą

Klausimai	Kaip vertinate mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį?“	Kaip vertinate mokyklų materialinės bazės modernizaciją?	Kaip vertinate mokyklų aprūpinimą vadovėliais?	Ar pakanka lėšų įsigyti priemonėms, reikalingoms kasdienei ugdymo veiklai?
Kaip vertinate mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį?“	-	Ryšys labai stiprus	Ryšio nėra	Ryšys labai stiprus
Kaip vertinate mokyklų materialinės bazės modernizaciją?	Ryšys labai stiprus	-	Ryšys stiprus	Ryšio nėra
Kaip vertinate mokyklų aprūpinimą vadovėliais?	Ryšio nėra	Ryšys stiprus	-	Ryšys labai stiprus
Ar pakanka lėšų įsigyti priemonėms, reikalingoms kasdienei ugdymo veiklai?	Ryšys labai stiprus	Ryšio nėra	Ryšys labai stiprus	-

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimo 2003–2006 metais ataskaitoje teigiama, kad sumažėjo mokyklos nelankančių vaikų ir jaunimo dalis. Nors R.Civinskas, V.Levickaitė ir I.Tamutienė (2006) savo monografijoje pabrėžia, jog vaikų vengimas lankyti mokyklą yra aktualus ir tapęs socialine problema ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Tad respondentų buvo klausama „Kaip vertinate situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais?“.

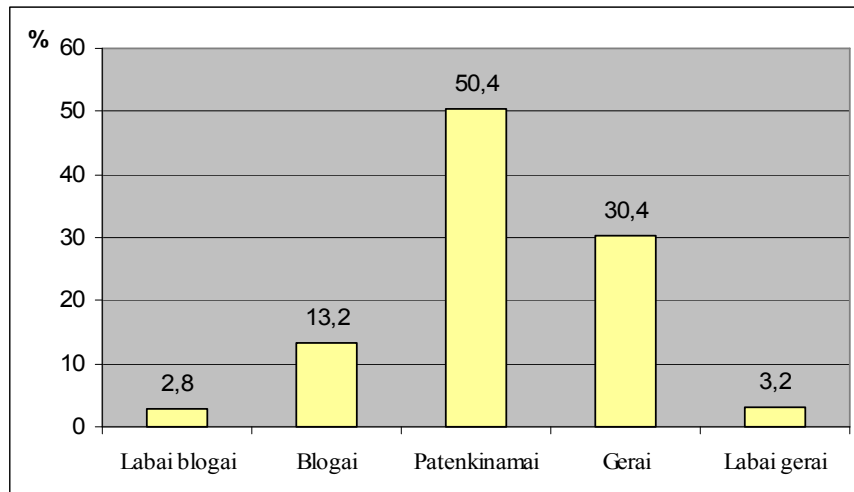
Kaip rodo tyrimo atsakymai (28 paveikslas), ši situacija daugumos nuomone yra patenkinama. 33,2% respondentų blogai įvertino situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais. Ryškėja nuostata, jog Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, ir joms pavaldžios įstaigos, apskričių viršininkų administracijos, savivaldybės, mokyklos, nevyriausybines organizacijos vis dėlto dar per mažai deda pastangų šiai problemai spręsti, nors yra organizuojamos įvairios akcijos (pavyzdžiui, „Visi į mokyklą“, švietimo informacinio telefono akcija), rengiama nauja apskaitos sistema.

28 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais?“

Įvairūs tyrimai rodo, kad nesėkmingo mokymosi (iškritimo iš mokyklos, kurso kartojimo) mastai šiuolaikinėje švietimo sistemoje yra ryškūs. Apibendrinant šio tyrimo rezultatus galima teigti, kad daugumos (50,4%) respondentų nuomone mokinių galimybės grįžti į nuosekliojo mokymo sistemą yra patenkinamos (29 paveikslas). Todėl yra būtina tokia švietimo politika, kuri užtikrintų „iškritimo“ iš nuosekliojo mokymosi sistemos prevenciją; mokiniams suteiktų „antrą galimybę“ grįžti į mokyklas, mažintų piliečių socialinę atskirtį, nes daug mokinių palieka švietimo

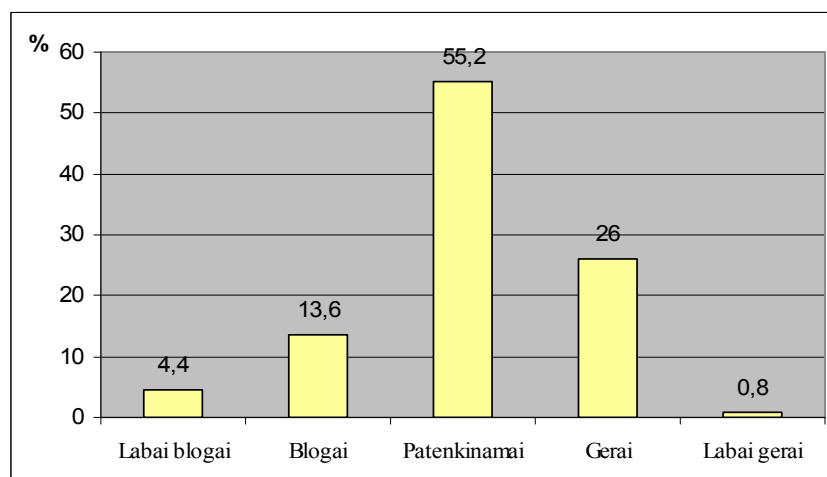
sistemą negavę pagrindinio išsilavinimo pažymėjimo, mažai dalyvaujama tęstiniame mokyme, nėra mokymosi visą gyvenimą kultūros.

29 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokinių galimybes grįžti į nuosekliojo mokymo sistemą?“

Lietuvos švietimo politika, siekdama kurti atvirą demokratinę visuomenę, pripažįsta kiekvieno asmens individualumą. Šioje švietimo sistemoje negali būti pamestas nė vienas asmuo, nors jo pažintinės ir motorinės veiklos galimybės skiriasi nuo daugumos. Tyrime buvo svarbu išsiaiškinti, kaip mokytojai vertina galimybes ugdyti specialiųjų poreikių vaikus. 55,2% apklaustųjų (30 paveikslas) šias galimybes įvertino patenkinamai, 13,6% - blogai, o 26% - gerai. 27,2% mokytojų pažymėjo, kad labai dažnai, o 37,2% - dažnai, 26% - kartais, 8,2% - retai išskyla sunkumai dirbant su specialiųjų poreikių mokiniais. 37,8% mokytojų, turinčių iki 10 metų darbo stažą, nurodė, jog jiems labai dažnai arba dažnai išskyla sunkumai dirbant su specialiųjų poreikių mokiniais.

V.Aleksienė teigia, kad specialiųjų poreikių vaiko integracija gali būti sėkminga tik esant atitinkamoms sąlygoms: teigiamas klasės psichologinis klimatas; pagal ugdymosi poreikius individualizuota programa; individualus klasės mokytojo darbas su šiuo vaiku; tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas; geros sąlygos darbiniam mokymuisi.

30 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate galimybes ugdyti specialiųjų poreikių vaikus?“

Kaip rodo tyrimo atsakymai (24 lentelė), mokytojai įvardino įvairius sunkumus, kurie iškyla dirbant su specialiųjų poreikių mokiniais. Daugiau nei pusė respondentų įvardijo problemą, kad trūksta mokytojų padėjėjų. Net 42,8% tiriamųjų nurodė, kad trūksta ir specialistų. 73,6% mokytojų mano, kad klasėse yra geras psichologinis klimatas, mokiniai nesišaiपो iš specialiųjų poreikių mokinių. Didžiausia problema – tai metodinių leidinių ir mokymo priemonių darbui su šiais vaikais trūkumas. Dėl lėšų stygiaus mokykloms sunku apsirūpinti mokymo priemonėmis, skirtomis darbui su specialiųjų poreikių mokiniais, tad dalį šių priemonių mokytojai įsigyja individualiai. Specialiųjų mokymo priemonių rinka palyginus su 2002 m. didėja (išleidžiami vadovėliai, pratybų sąsiuviniai, kompiuterinės mokomosios priemonės), tačiau mokyklos nepajėgia jų įsigyti.

24 lentelė

Tiriamųjų (N=250) atsakymai į klausimą „Kokie sunkumai iškyla Jūsų mokykloje dirbant su specialiųjų poreikių mokiniais?“

Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Trūksta mokytojų padėjėjų.	149	101	59,6	40,4
Trūksta specialistų (specialiojo pedagogo, logopedo, psichologo) dirbti su šiais vaikais.	107	143	42,8	57,2
Daugelis mokinių šaiपोsi iš specialiųjų poreikių mokinių.	66	184	26,4	73,6
Trūksta metodinės ir mokymo medžiagos darbui su šiais vaikais.	158	92	63,2	36,8

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatomis stengtasi pasirūpinti migruojančių šeimų vaikų švietimu, pasiekti, kad šalies švietimo kokybė atitiktų pasaulinį lygį, ugdyti atsakingus vieningo pasaulio (pirmiausia – Europos) piliečius, asmenybes, pajėgias kelti krašto kultūrą. Tyrimo metu buvo prašoma įvertinti migruojančių šeimų vaikų ugdymą. Apklauskos rezultatai parodė, kad 26,4% tiriamųjų gerai vertina migruojančių šeimų vaikų ugdymą, tačiau 48% - patenkinamai, 19,6% - blogai, 4% - labai blogai. 21,2% respondentų migruojančių šeimų vaikų nemokė. Kaip rodo tyrimo atsakymai (25 lentelė), mokytojai, ugdydami migruojančių šeimų vaikus, susiduria su įvairiomis problemomis. 45,6% apklaustųjų (25 lentelė) trūksta metodinių žinių ir literatūros apie šių mokinių mokymą. Ryškėja nuostata, jog mokytojai pageidauja susipažinti su migruojančių šeimų vaikų ugdymo subtilybėmis. Tai galėtų ir norėtų padaryti lankydami seminaruose, konferencijose, skaitydami ir analizuodami pedagoginius leidinius, tačiau jaučia jų stoką.

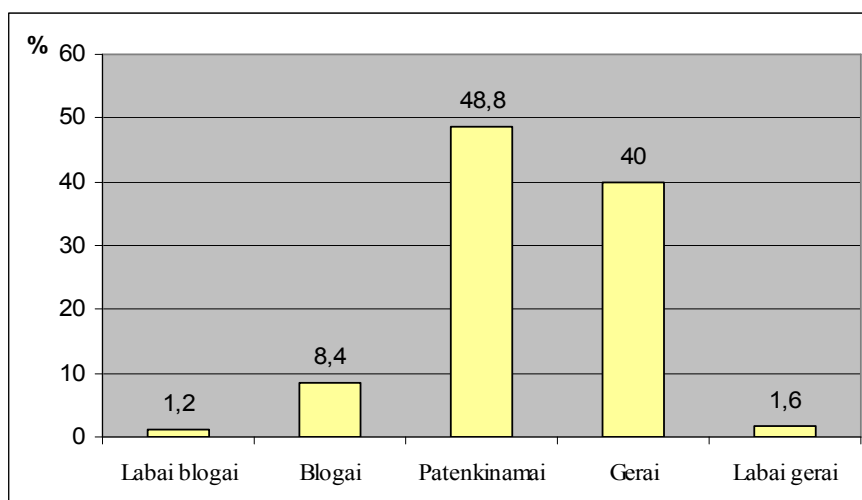
42% mokytojų jaučia diskomfortą nemokėdami užsienio kalbos. Tyrimu nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai analizuojant mokytojų atsakymus šiuo klausimu pagal amžių ($p < 0,001$). 64,5% 45-46 amžiaus mokytojų, susiduria su problema, kad nemoka užsienio kalbos. Galima teigti, jog mokytojams būtina tobulinti užsienio kalbos kompetenciją.

25 lentelė

Tiriamųjų (N=197) atsakymai į klausimą „Su kokiomis problemomis susiduriate ugdydami migruojančių šeimų vaikus?“

Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Metodinių žinių ir literatūros apie šių mokinių mokymą stoka.	90	107	45,6	54,4
Ugdymo turinio neorientavimas į tarpkultūriškumą.	45	152	22,8	77,2
Mokytojų užsienio kalbų nemokėjimas.	83	114	42	58
Mokinių lietuvių kalbos nemokėjimas.	68	129	34,4	65,6

Taip pat švietime egzistuoja problema, susijusi su gabių mokinių lavinimu: kuomet gabiems mokiniams formaliojo ugdymo sistemoje nėra sudaroma galimybių papildomai lavinti savo įgūdžius bei plėsti turimas žinias. Tokios sistemos nebuvimas mažina besimokančių motyvaciją, kas įtakoja jų mokymosi pasiekimus bei tolimesnę profesinę veiklą. Tai patvirtino ir tyrimo rezultatai (31 paveikslas).

31 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip teikiama parama ypač gabiems mokiniams?“

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ko realiai mokytojams trūksta dirbant su vaikais. 39,2% mokytojų pabrėžė, jog stinga aiškios valstybinės politikos, orientuotos į konkrečias gabių vaikų ugdymo programas. 48,4% respondentų teigė, kad jiems mokykloje trūksta metodinės medžiagos, priemonių darbui su gabiais mokiniais. 23,6% apklaustųjų norėtų išklausti kvalifikacijos kėlimo kursus itin gabių mokinių ugdymo tema. 66,4% mokytojų išreiškė nuomonę, kad jie už darbą su gabiais mokiniais negauna jokie užmokesčio. 47,2% respondentų mano, jog itin gabiems mokiniams būtinas materialinis paskatinimas. Respondentai turėjo galimybę išreikšti ir savo nuomonę. 2,4% apklaustųjų mokytojų nurodė, kad mokyklose yra netinkamos sąlygos gabių vaikų ugdymui, 1,2% akcentavo, kad nėra specialių programų gabiesiems, net 7,2% tiriamųjų pripažino, jog reikia mokytojų padėjėjų, konsultantų ne tik specialiųjų poreikių mokiniams, tačiau ir gabiems mokiniams.

Kaip rodo tyrimo rezultatai, mokytojai kiek galėdami prisideda prie gabių vaikų poreikių tenkinimo bei kokybiškos mokymo sistemos šalyje sukūrimo. Mokytojai pakankamai turi įgiję reikiamų kompetencijų, reikalingų akademinėi sričiai gabių vaikų ugdymo kokybei užtikrinti, gerai įvaldę įvairius inovatyvius ugdymo metodus. 81,6% mokytojų nurodė, jog jie individualizuoja darbą ir diferencijuoja užduotis. 26% - organizuoja renginius. 76,4% respondentų akcentavo, kad ruošia olimpiadas, konkursus ir skatina juose dalyvauti. 52% apklaustųjų pabrėžė, jog gabius mokinius moko ir konsultuoja papildomai po pamokų, 35,2% iš jų anketoje parašė, kad tai daro nemokamai.

Mokykla turi padėti bręstančiai asmenybei susiformuoti gebėjimą tirti, planuoti ir plėtoti individualią profesinę karjerą. Todėl bendrojo lavinimo mokyklose yra diegiamos profesinio informavimo ir konsultavimo sistemos, kuriomis siekiama pateikti informaciją apie profesijas, jų poreikį ir perspektyvą, mokyklas, kuriose galima įgyti profesines kvalifikacijas, jose pateikiama mokymo turinį, žmogaus galimybes darbo procese, reikalingas žinias, gebėjimus bei kompetencijas, taip pat ir ekonominius – socialinius profesijos ypatumus.

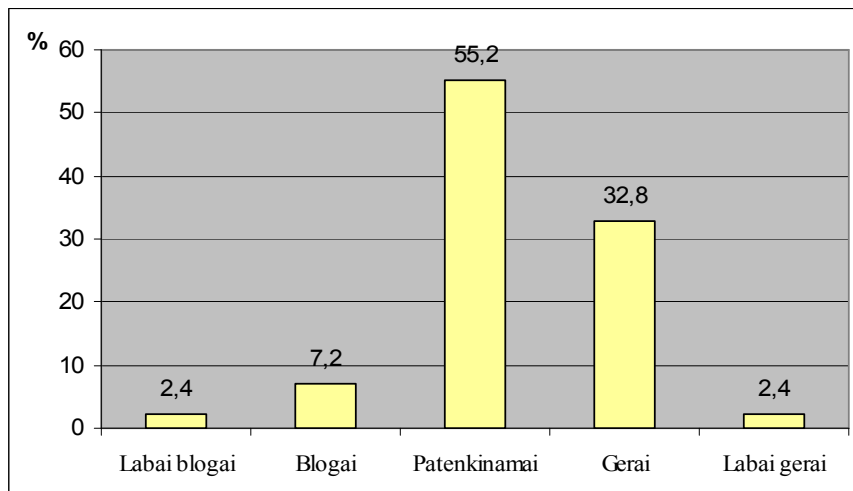
Respondentų buvo teiraujama, ar jų mokykloje yra įdiegta profesinio informavimo ir konsultavimo sistema. 64% mokytojų patvirtino, jog jų mokykloje veikia tokia sistema. 15,6% respondentų pareiškė, jog jų mokykloje tokia veikla nevykdoma. Išanalizavus gautus tyrimo rezultatus, išryškėjo, kad net 20,4% apklaustųjų nežino, ar jų mokykloje yra sukurta tokia sistema. Keisčiausiai pasirodė tai, kad 66,7% mokytojų, turinčių pačią aukščiausią kvalifikacinę kategoriją (mokytojai ekspertai) negali pasakyti, ar jų mokykloje yra įdiegta profesinio informavimo ir konsultavimo sistema. 17,3% mokytojų metodininkų pripažįsta, kad jų mokykloje neveikia tokia sistema arba nieko nežino apie jos egzistavimą. Vyrauja tendencija, patvirtinanti prielaidą, jog dalis mokytojų nesidomi mokyklos veikla, tuo, kas nėra jiems tiesiogiai priskirta vykdyti.

Daugumos mokytojų nuomone (48,8%) mokinių profesinį orientavimą tikslinga pradėti nuo 8 klasės. 29,2% apklaustųjų mano, kad nuo 9 klasės, o 22% - 10 klasėje.

Į klausimą „Kokius profesinio orientavimo renginius organizuoja Jūsų mokykla“ respondentai atsakė taip: 86% mokytojų veda pokalbius klasės valandėlių metu, 48% - organizuoja šventes, viktorinas, konkursus ir kt. renginius, 82% - susitikimus su profesinio orientavimo specialistais ir įvairių profesijų atstovais, 75,6% - ekskursijas į įmones. 11,2% apklaustųjų nurodė, kad jų mokyklos bendradarbiauja su profesinėmis ir aukštosiomis mokyklomis.

Ketvirtame anketos bloke buvo nagrinėjamas **turinio tobulinimas**.

Ugdymo turinio atnaujinimas yra sistemingas nenutrūkstantis ugdymo turinio tobulinamo ir koregavimo procesas atsižvelgiant į ugdymo turinio vertinimo rezultatus, visuomenės poreikius, pedagogikos atradimus. Respondentų buvo teiraujama, kaip jie vertina bendrojo lavinimo turinio atnaujinimą (32 paveikslas). Kaip rodo tyrimo atsakymų rezultatai, 55,2% tiriamųjų patenkinamai vertina bendrojo lavinimo turinio atnaujinimą, tačiau 32,8% - gerai. 6 mokytojai metodininkai iš 139 nurodė, kad labai teigiamai į tai žiūri.

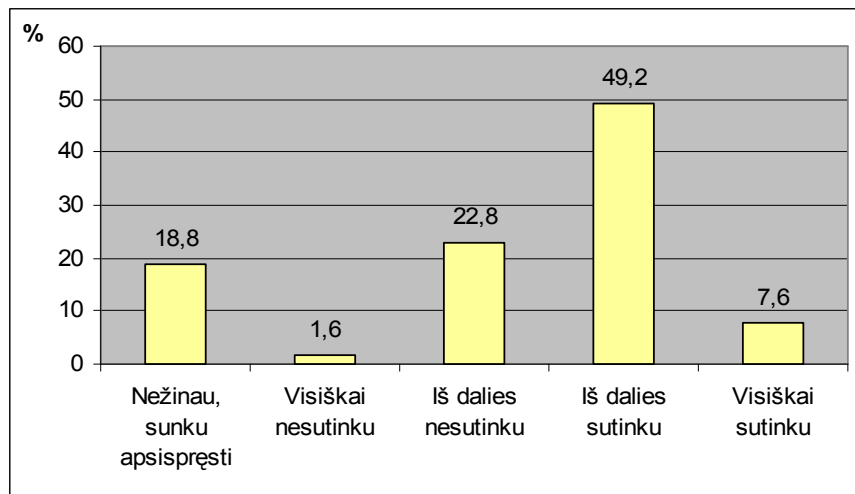

32 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate bendrojo lavinimo turinio atnaujinimą?“

Respondentų buvo prašoma įvertinti teiginį „Nuosekliai pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ir kompetencijų ugdymą“. Išanalizavus gautus tyrimo rezultatus, paaiškėjo, kad su šiuo teiginiu visiškai sutinka 11,6% apklaustųjų, iš dalies sutinka – 40%, iš dalies nesutinka – 26,4%. Net 19,6% (27,5% vyresniųjų mokytojų ir 13,7% mokytojų metodininkų) šio teiginio negalėjo įvertinti.

Viena iš įgyvendinimo priemonių, numatomų Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose, yra nuolat vertinti, peržiūrėti, atrinkti, papildyti ir koreguoti švietimo turinį.

Tyrimu siekta nustatyti, ar respondentai sutinka su teiginiu, jog „Švietimo turinys nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais“. Iš 33 paveikslu matyti, kad 49,2% respondentų su šiuo teiginiu sutinka iš dalies, 7,6% - visiškai sutinka, o 22,8% - iš dalies nesutinka. 18,8% tiriamųjų šio teiginio teisingumą buvo sunku nustatyti. Išryškėjo tendencija, kad turinio tobulinimo klausimais apie ketvirtadalį apklaustųjų mokytojų nieko negalėjo pasakyti, nes nežinojo.

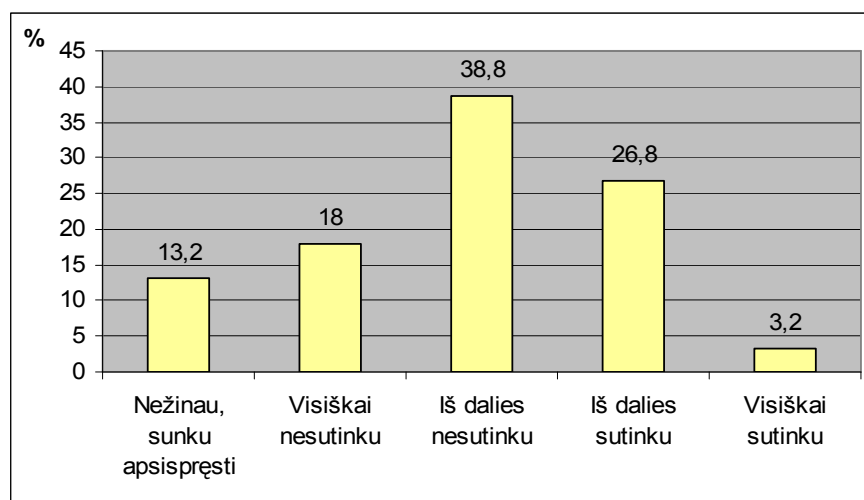

33 pav. Respondentų (N=250) požiūris į teiginį „Švietimo turinys nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais“

Esamą mokinių pasiekimų vertinimo sistemą 46,4% tiriamųjų įvertino gerai, 8% - labai gerai, tačiau 38,4% - patenkinamai. 4,4% respondentų nurodė, jog visiškai sutinka su teiginiu „Naujoji turinio formavimo politika grindžiama vien tik žinių perteikimu ir perėmimu, o ne jų analize, kritišku vertinimu ir praktiniu naudojimu“. Iš dalies sutiko – 33,6% apklaustų mokytojų. Visiškai su šiuo teiginiu nesutiko 20,8% tiriamųjų. Net 17,6% respondentų (23,8% vyresniųjų mokytojų ir 12,9% mokytojų metodininkų) šį teiginį buvo sunku įvertinti. Tyrimu nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai analizuojant mokytojų atsakymus šiuo klausimu pagal kvalifikacinę kategoriją ($p < 0,015$). 24,5% mokytojų metodininkų pripažino, kad naujoji turinio formavimo politika grindžiama vien tik žinių perteikimu ir perėmimu. Šie rezultatai liūdina. Galima daryti prielaidą, jog beveik pusė apklaustų mokytojų nėra susipažinę su Valstybine švietimo strategija.

Tyrimo domėtasi, kaip mokytojai vertina dabartinius mokymosi krūvius. Tyrimo rezultatai parodė, kad 50% apklaustų mokytojų dabartinius mokymosi krūvius vertina patenkinamai, 28% - blogai, tik 17,6% - gerai. Analizuojant gautus tyrimo duomenis šiuo klausimu pagal darbo stažą nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p < 0,021$). 24,3% mokytojų, turinčių darbo stažą iki 10 metų, ir tik 2,1% mokytojų, turinčių darbo stažą virš 30 metų, dabartinius mokymosi krūvius įvertino gerai.

Tyrimo siekta sužinti, kaip respondentai vertino teiginį „Subalansuoti ir su sveikatos reikalavimais suderinami mokinių mokymosi krūviai“. Tyrimo duomenys rodo (34 paveikslas), kad 38,8% respondentų su šiuo teiginiu iš dalies nesutinka, 18% - visiškai nesutinka. Iš dalies sutinka – 26,8% apklaustų mokytojų.

34 pav. Respondentų (N=250) požiūris į teiginį „Subalansuoti ir su sveikatos reikalavimais suderinami mokinių mokymosi krūviai“

Tiriant mokinių mokymosi krūvius, buvo svarbu išsiaiškinti kokias priemones taiko mokytojai sprenddami mokymosi krūvių reguliavimą. Statistinė duomenų analizė atskleidė (26 lentelė), kad daugiau nei pusės tyrime dalyvavusių mokytojų nuomone (69,2%), dažniausiai naudojamos mokymosi krūvių reguliavimo priemonės yra kontrolinių darbų tvarkaraščių sudarymas. 69,6% apklaustųjų mokytojų pažymi, kad krūviai jų mokyklose mažinami individualizuojant ir diferencijuojant namų užduočių apimtį, 45,6% tiriamųjų nurodė, kad namų darbų užduočių kiekis yra reguliuojamas mokytojams bendradarbiaujant tarpusavyje. Tyrimu nustatyta, jog 52,4% respondentų nevykdo ugdymo turinio integracijos. Tik 21,6% apklaustųjų mokytojų ruošia tarpdalykinius projektus.

Respondentai turėjo galimybę išsakyti ir savo nuomonę apie mokinių mokymosi krūvių reguliavimo būdus. Tyrimo duomenys parodė, kad 12,8% mokytojų mokinių tarpusavio pagalbos organizavimą laiko viena iš mokymosi krūvio mažinimo galimybių. 7,2% mokytojų nurodė, kad jų mokyklose yra atliekami tyrimai, apklausos apie mokymosi krūvius ir gauti rezultatai analizuojami bei aptariami. 6,4% apklaustųjų mokytojų teigė, kad jų mokykloje mokinių krūviai mažinami neskiriant namų darbų atostogoms. 4,4% respondentų nurodė, kad veda papildomas pamokas, konsultacijas. 3,2% tiriamųjų paminėjo, kad mokykloje yra gerai ir patogiai sudarytas tvarkaraštis.

Akivaizdu, kad optimalus ir su sveikatos reikalavimais suderintas mokinių mokymosi krūvis yra ugdymo proceso organizavimo siekiamybė. Duomenys leidžia manyti, kad mokyklos yra

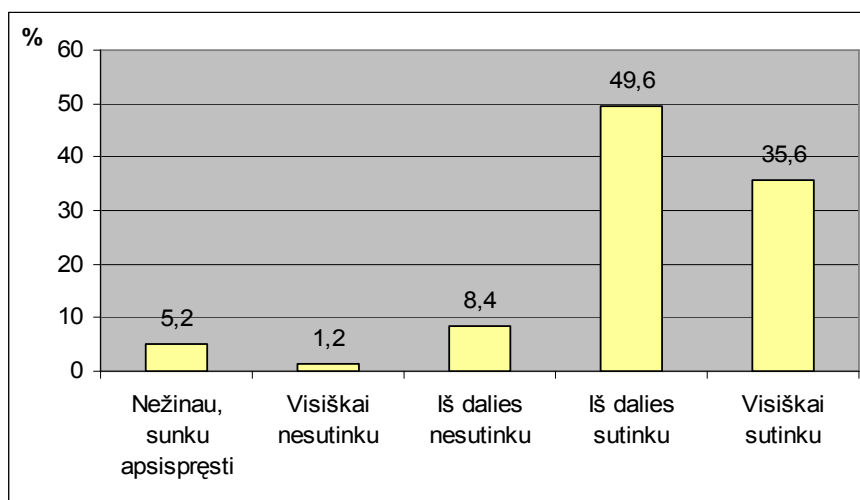
numačiusios krūvių reguliavimo priemonės, jas vykdo, ieško įvairiausių būdų, siekiant sumažinti mokinių mokymosi krūvį, bet norimų rezultatų dar nepavyksta pasiekti.

26 lentelė

Tiriamųjų (N=250) atsakymai į klausimą „Kaip Jūs reguliuojate mokinių mokymosi krūvius?“

Teiginiai	Skaičius (N)		Procentai (%)	
	Taip	Ne	Taip	Ne
Integruoju ugdymo turinį.	119	131	47,6	52,4
Bendradarbiaujant su kitais mokytojais reguliuoju namų darbų užduočių kiekį.	114	136	45,6	54,4
Rengiu tarpdalykinius projektus.	54	196	21,6	78,4
Vadovaujuosi sudarytu kontrolinių darbų tvarkaraščiu.	173	77	69,2	30,8
Peržiūriu ugdymo turinį, programas, mažinu reikalavimus.	130	120	52	48
Individualizuoju ir diferencijuoju užduotis.	174	76	69,6	30,4

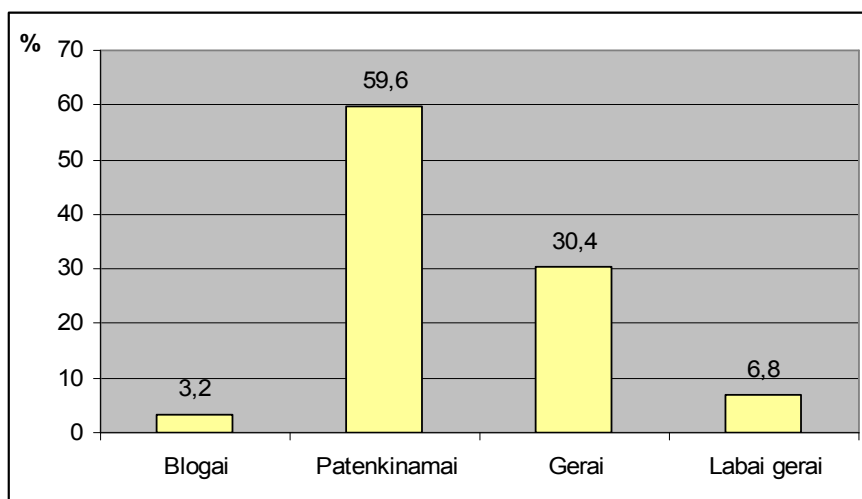
Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai atnaujinami ne dažniau kaip kas 7 metai. Po Bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų atnaujinimo seka brandos egzaminų programų atnaujinimas. Iš tyrimo paaiškėjo, kad 35,6% apklaustųjų mokytojų visiškai sutinka su teiginiu, jog atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 49,6% - iš dalies sutinka (35 paveikslas).

35 pav. Respondentų (N=250) požiūris į teiginį „Atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos ir išsilavinimo standartai“

Labai panašūs rezultatai gauti ir apibendrinant teiginį, jog „Atnaujinamos brandos egzaminų programos“. 58,8% mokytojų teigė, jog iš dalies sutinka su šiuo teiginiu, o 20,8% - visiškai sutinka, jog yra atnaujinamos brandos egzaminų programos. Tačiau 11,2% respondentų iš dalies nesutinka. Tačiau šiame tyrime nebuvo vertinamas skirtingų mokomųjų dalykų mokytojų požiūris į atnaujinamos brandos egzaminų programas.

Ugdymo turinio tikslas nusako, jog būtina ugdymo turinį pritaikyti taip, kad kiekvienas mokinys įgytų kompetencijas, būtinas tolesniam mokymuisi, prasmingam, aktyviam gyvenimui besikeičiančioje visuomenėje, ypač ugdymo turinį orientuoti į mokėjimo mokytis, pilietiškumo, verslumo, užsienio kalbų, skaitmeninio raštingumo kompetencijas. Respondentų buvo teiraujama, kaip jie vertina mokinių bendrųjų nuostatų, kompetencijų ugdymo būklę. Išanalizavus gautus tyrimo rezultatus, išryškėjo, kad 59,6% apklaustųjų mokytojų naujajame ugdymo turinyje numatytų bendrųjų nuostatų, kompetencijų ugdymą vertina patenkinamai, tačiau 30,4% - gerai ir 6,8% - labai gerai (36 paveikslas).

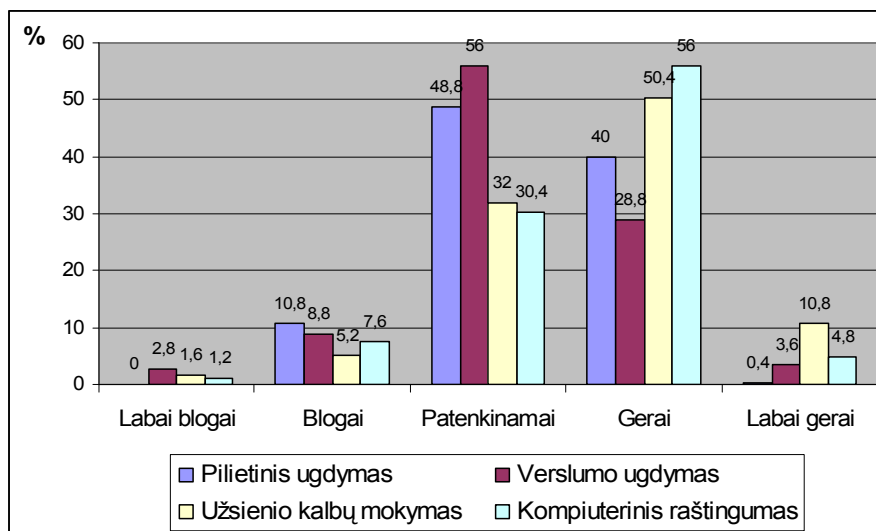
36 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokinių bendrųjų nuostatų, kompetencijų ugdymo būklę?“

Tyrime norėta išsiaiškinti, kaip mokytojai vertina atskirų kompetencijų (pilietinio ugdymo, verslumo ir ekonominio raštingumo, užsienio kalbų mokymo, kompiuterinio raštingumo) ugdymo būklę.

Paklausti, kaip jie vertina pilietinio ugdymo būklę, 48,8% respondentų nurodė, kad – patenkinamai, 40% - gerai (37 paveikslas). Tyrime siekta išsiaiškinti, kaip respondentai vertina verslumo ir ekonominio raštingumo ugdymo būklę. Daugiau nei pusė apklaustųjų mokytojų (56%)

dažniau nurodė, jog patenkinamai vertina verslumo ir ekonominio raštingumo ugdymo situaciją, o apie trečdalį (28,8%) – gerai. Respondentų buvo teiraujama, kaip jie vertina užsienio kalbų mokymo būklę. 50,4% tiriamųjų minėjo, jog gerai vertina, 32% - patenkinamai, o 10,8% - labai gerai. Kompiuterinio raštingumo ugdymo būklę 56% apklaustųjų įvertino gerai, 30,4% - patenkinamai. Pastebėtas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp tiriamųjų nuomonių apie įvairių kompetencijų ugdymą pasiskirstymo pagal amžių ($p < 0,013$).

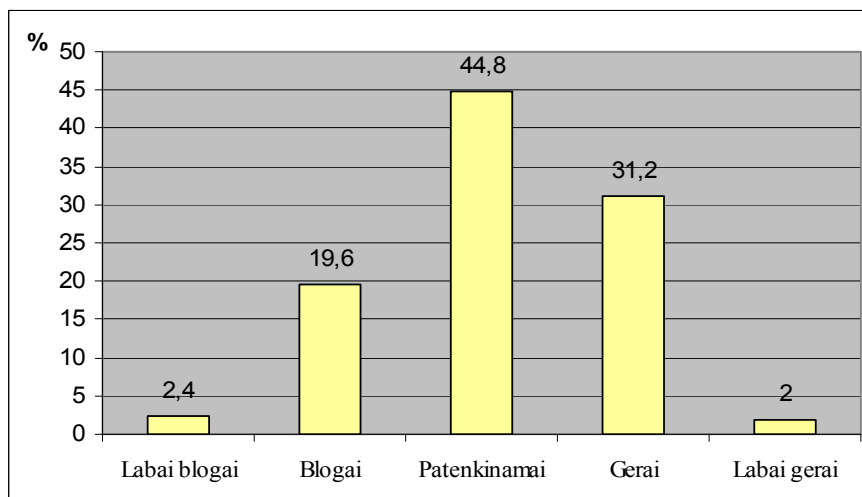

37 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas apie įvairių kompetencijų ugdymo būklę

Gauti atsakymų rezultatai apie įvairių kompetencijų ugdymą leidžia teigti, jog vis dar labai išlėto pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į kompetencijų ugdymą. Šiuolaikinės ugdymo paradigmos reikalauja atsižvelgti į naujus kompetencijų reikalavimus. Pateikti duomenys suponuoja išvadą, kad būtina toliau gerinti esminių asmens kompetencijų ugdymą.

Informacinių technologijų diegimas yra susijęs su daugeliu švietimo sistemos sričių. Tai ir bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimas technine bei programine įranga, ir mokomųjų priemonių kūrimas, ir mokytojų mokymai, ir techninė pagalba, ir finansavimas bei kiti faktoriai. Respondentų buvo prašoma įvertinti informacinių technologijų diegimo mokyklose eigą. Iš 38 paveikslą matyti, jog 44,8% respondentų patenkinamai įvertino kompiuterizavimo eigą. 31,2% - gerai, tačiau 19,6% apklaustųjų mokytojų nurodė, kad informacinių technologijų diegimas mokyklose yra nepakankamas. Galima daryti prielaidą, jog tokius respondentų atsakymus lėmė informacijos technologijos rinkos nestabilumas ir technologijos diegimo švietime finansavimo nepastovumas. Ši problema mokyklose yra opi dar ir dėl to, kad kompiuterinė įranga greitai sensta, todėl reikėtų

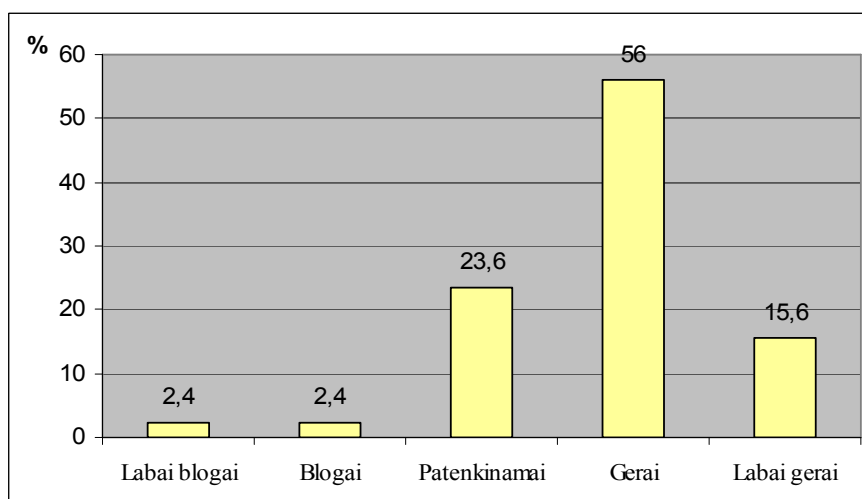
sukurti sistemą ne tik naujai kompiuterinei įrangai įsigyti, bet ir senstančiai technikai keisti. Taip pat reikėtų gerinti prieigos kokybę, mokytojų IKT taikymo kompetenciją bei IKT naudojimą klasėse.

38 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate informacinių technologijų diegimo mokyklose eigą?“

Penktame anketos bloke buvo nagrinėjamas **personalo tobulinimas**.

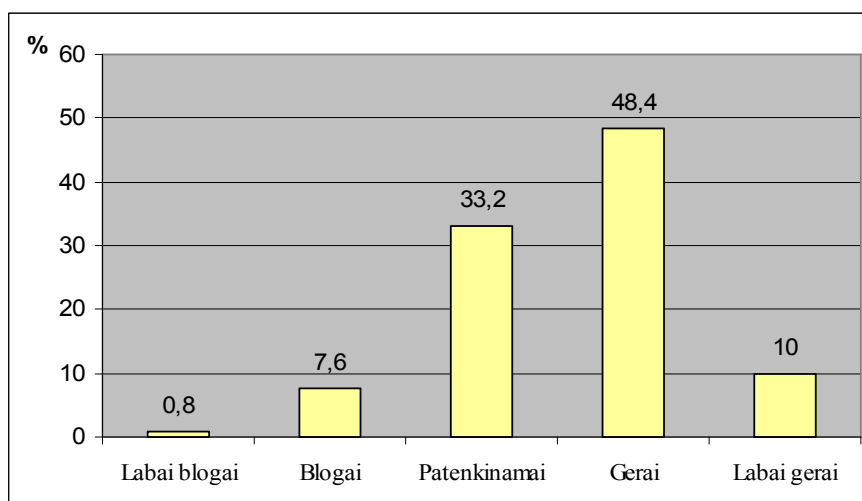
Mokymasis visą gyvenimą – neatsiejama modernios ir besivystančios visuomenės dalis. Tai prioritetinga Lietuvos švietimo kryptis. Dabar mokytojo vaidmuo keičiasi, todėl mokytojas privalo nuolat mokytis. Siekiant išsiaiškinti, kaip mokytojai vertina jų galimybes mokytis visą gyvenimą, daugiau nei pusė respondentų (56%) nurodė, kad gerai, o 15,6% - labai gerai (39 paveikslas).

39 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokytojų galimybes mokytis visą gyvenimą?“

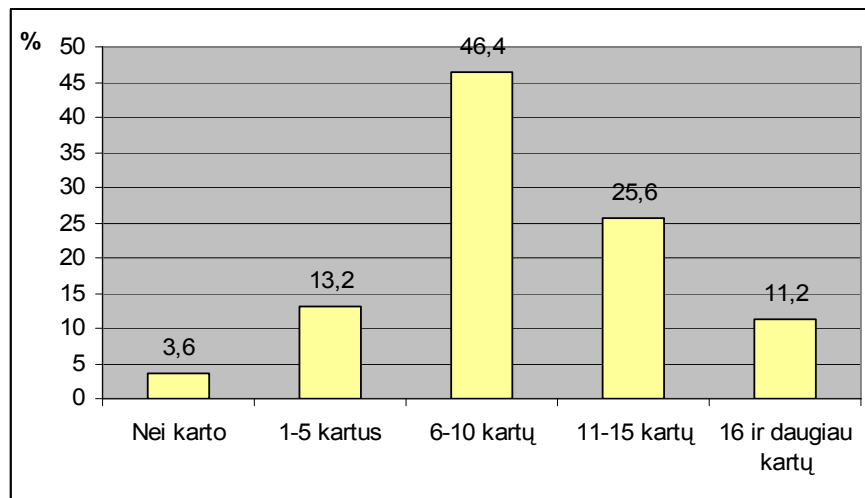
Analizuojant gautus tyrimo duomenis šiuo klausimu pagal amžių ir darbo stažą nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p < 0,001$). 79,7% mokytojų, kuriems jau virš 40 metų, ir 66,1% mokytojų, turinčių virš 20 metų darbo stažą, patenkinamai įvertino mokytojų galimybes mokytis visą gyvenimą. Akivaizdu, jog mokytojų požiūris į galimybes mokytis visą gyvenimą yra beveik absoliučiai teigiamas.

Tyrimo rezultatai atskleidė respondentų požiūrį į mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą. Paaiškėjo, kad 48,4% tiriamųjų gerai vertina mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, 10% - labai gerai, o 33,2% - patenkinamai (40 paveikslas). Statistinė analizė rodo, kad skirtingų kvalifikacinių kategorijų mokytojų požiūrio į mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p > 0,05$). Tokį rezultatą galėjo lemti Valstybinės pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programoje (2006) išdėstyti bendri reikalavimai visiems mokytojams.

40 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip vertinate mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą?“

Profesinius įgūdžius mokytojai tobulina labai įvairiai: lankosi seminaruose, dalijasi patirtimi konferencijose, mokosi kursų ir kitų mokymų metu. Tyrime domėtasi, kiek kartų per paskutinius 2 metus mokytojai lankėsi kursuose, seminaruose, konferencijose ir kituose mokymuose. Pastebėta, kad daugiausia apklaustųjų mokytojų (46,4%) kvalifikacinio tobulinimo renginiuose pabuvojo nuo 6 iki 10 kartų (41 paveikslas). 12,2% respondentų aplankė 1-5 seminarus. Įdomu pastebėti tyrimo duomenis, kad net 25,6% tiriamųjų per paskutinius 2 metus seminaruose ir kituose kvalifikacinio tobulinimo renginiuose buvo nuo 11 iki 15 kartų, o 11,2% - 16 ir daugiau kartų.

41 pav. Respondentų (N=250) atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kiek kartų per paskutinius 2 metus lankėtės kursuose, seminaruose, konferencijose ir kituose mokymuose?“

Ryšėja nuostata, jog mokytojams yra organizuojama gana daug įdomių, reikalingų kvalifikacinio tobulinimo renginių, juos mokytojai, nepriklausomai nei nuo amžiaus, nei nuo darbo stažo, nei nuo turimos kvalifikacinės kategorijos, lanko noriai.

IŠVADOS

Atliktas anketos tyrimas charakterizavo Lietuvos švietimo sistemos situaciją ir perspektyvos gaires, padėjo išsiaiškinti ir suprasti Lietuvos švietimo sistemos dalyvių – mokytojų poreikius ir lūkesčius bei atskleidė, kad Valstybinė švietimo strategija kaip dokumentas visuomenėje per mažai funkcionuoja. Mokytojų bendruomenė švietimo sistemos būklę Lietuvoje daugiausia vertina vidutiniškai arba blogai. Vadinasi Valstybinės švietimo strategijos nuostatos vis dar yra aktualios.

Didžioji dalis respondentų pastebi Švietimo ir mokslo ministerijos valstybės lygiu ir savivaldybių atsakomybę už švietimo prieinamumą bei kokybę, įvardina, jog pakankamai gauna informacijos apie įvairius švietimo sistemoje vykstančius procesus, tačiau vis dėlto yra spragų rengiant įvairius dokumentus bei su jais supažindinant mokyklų bendruomenes.

Gauti tyrimo atsakymų rezultatai įvardija vieną iš pagrindinių švietimo sistemos problemų: tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo trūkumą. Pateikti duomenys suponuoja išvadą, jog mokykloms reikia ieškoti įvairesnių darbo su tėvais formų bei sudaryti realias galimybes dalyvauti mokyklos gyvenime.

Kaip rodo tyrimo atsakymų rezultatai, dauguma respondentų patenkinamai vertina ir išorinį mokyklos įvertinimą, ir savęs įsivertinimo sistemą. Pastebima tendencija, jog vyresnio amžiaus mokytojos nėra pasiruošusios naujovių, pokyčių diegimui, tobulinimo planavimui, įsivertinimui, keitimuisi bei Lietuvos švietimo sistemos poreikius atitinkančiai mokyklų plėtrai.

Tyrimo duomenys išryškina, jog dauguma apklaustųjų mokytojų patenkinamai vertina ne tik lėšų paskirstymo metodikos principą „pinigai paskui mokini“, esamą mokytojų atlyginimų dydį, bet ir šiuo metu diegiamą naują mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistemą. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog šiandien mokyklai ir mokytojams skiriama daug su ugdymo procesu tiesiogiai nesusijusių funkcijų, nenumatant tam papildomų lėšų. Didelė dalis respondentų nurodė, kad jiems blogai pavyksta finansuoti mokyklos veiklą iš nebiudžetinių šaltinių. Beveik pusė respondentų patenkinamai įvertino kompiuterizavimo eigą. Tyrimo rezultatai parodė, kad vis dėlto labai trūksta lėšų mokyklų atnaujinimui, rekonstravimui ir kapitaliniams remontams. Mokyklos stokoja lėšų ir naujų vadovėlių įsigijimui bei priemonėms, reikalingoms kasdienei ugdymo veiklai.

Atlikus anketinių duomenų analizę paaiškėjo, kad beveik pusė respondentų mokytojų įsidarbinimo galimybes vertina patenkinamai arba blogai, tačiau patys per paskutinius 5 metus nepersikvalifikavo ir net nežada persikvalifikuoti ateityje. Akivaizdu, jog mokytojų požiūris į galimybes mokytis visą gyvenimą yra beveik absoliučiai teigiamas.

Išanalizavus gautus tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad dauguma mokytojų patenkinamai arba blogai vertina situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais. Ryškėja nuostata, jog Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija ir joms pavaldžios įstaigos ir organizacijos vis dėlto dar per mažai deda pastangų šiai problemai spręsti.

Apibendrinant šio tyrimo rezultatus galima teigti, kad pusės respondentų nuomone mokinių galimybės grįžti į nuosekliojo mokymo sistemą yra patenkinamos. Todėl yra būtina tokia švietimo politika, kuri užtikrintų „iškritimo“ iš nuosekliojo mokymosi sistemos prevenciją, mokiniams suteiktų „antrą galimybę“ grįžti į mokyklą, mažintų piliečių socialinę atskirtį.

Tyrimo išsiaiškinta, kad pusė apklaustųjų mokytojų patenkinamai vertina galimybes ugdyti specialiųjų poreikių, migruojančių šeimų vaikus bei įvardina šiuos sunkumus: trūksta mokytojų padėjėjų, specialistų, dėl mokykloms skirtų lėšų stygiaus nepakanka metodinių leidinių ir mokymo priemonių darbui su šiais vaikais trūkumas. Ryškėja nuostata, jog mokytojams reikalingi seminarai, konferencijos, įvairūs metodiniai leidiniai apie migruojančių šeimų vaikų ugdymą, būtina tobulinti užsienio kalbos kompetenciją.

Gauti tyrimo atsakymų rezultatai leidžia pastebėti dar vieną švietime egzistuojančią problemą, susijusią su gabių mokinių ugdymu. Daugiau nei trečdalis respondentų pabrėžė, jog stinga aiškios valstybinės politikos, orientuotos į konkrečias gabių vaikų ugdymo programas. Beveik pusė respondentų teigė, kad jiems mokykloje trūksta metodinės medžiagos, priemonių darbui su gabiais mokiniais.

Kaip rodo tyrimo atsakymų rezultatai, daugiau nei pusė tiriamųjų patenkinamai vertina bendrojo lavinimo turinio atnaujinimą. Beveik pusė apklaustųjų mokytojų tik iš dalies sutinka su teiginiais, jog nuosekliai pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ir kompetencijų ugdymą, jog švietimo turinys nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais. Pateikti duomenys suponuoja išvadą, kad būtina toliau gerinti esminių asmens kompetencijų ugdymą. Statistinė duomenų analizė atskleidė, kad optimalus ir su sveikatos reikalavimais suderintas mokinių mokymosi krūvis yra ugdymo proceso organizavimo siekiamybė.

Apibendrinant visus tyrimo rezultatus galima konstatuoti, jog tyrime iškelta hipotezė „Ne visi strateginiai uždaviniai ir sprendimai atitinka realią situaciją ir poreikius“ pasitvirtino, todėl švietimo sistemai reikia pakankamai lanksčiau, atviriau reaguoti į naujus iššūkius, visuomenės reikmes.

REKOMENDACIJOS

Lietuvos švietimas žengia link esminių švietimo sistemos pokyčių, tačiau vis dar nepakankamai užtikrina šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią kokybę. Tyrimas parodė, kad Valstybinė švietimo strategija kaip dokumentas visuomenėje per mažai funkcionuoja, jo nuostatos vis dar yra labai aktualios, o problemos opios dėl įvairių priežasčių.

Išanalizavus 2003-2007 metų vykdytų strateginių krypčių situaciją ir palyginus ją su gautais tyrimo rezultatais, paaiškėjo, jog pagrindiniams švietimo plėtotos siekiams įvykdyti dar reikia įdėti nemažai pastangų. Įgyvendinant 2008-2012 metų programą būtų galima rekomenduoti stiprinti ir tobulinti šias silpnas sritis:

- 1) švietimo sistemos grandžių tarpusavio jungtis;
- 2) švietimo informacinę sistemą, laiku teikiančią informaciją, reikalingą visiems švietimo valdymo lygiams ir socialiniams partneriams;
- 3) visuomenės įtraukimą ir paramą;
- 4) finansavimą, kuris užtikrintų geresnį švietimo prieinamumą ir kokybę;
- 5) bendrojo lavinimo modernizavimą, mokyklų atnaujinimą ir švietimo aprūpinimo gerinimą;
- 6) naujų mokytojų darbo vietų sukūrimą, galimybes įgyti naujas kvalifikacijas bei tobulinti jau turimas;
- 7) paramos specialiųjų poreikių mokiniams, gabiam jaunimui, migruojančių šeimų vaikams sistemą;
- 8) naujo turinio formavimo politiką, orientuotą į įvairių kompetencijų ugdymą, švietimo ir gyvenimo praktikos ryšio stiprinimą, subalansuotą ir su sveikatos reikalavimais suderintą mokinių mokymosi krūvį.

LITERATŪRA

1. Aleksienė, V. Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas [Internete]. Vilniaus pedagoginis universitetas. Socialinės pedagogikos katedra. [žiūrėta 2009-01-15]. Prieiga per internetą: http://www3.webng.com/socmok/documents/kursu_dalomoji_medziaga/11-12/Specialiu_poreikiu_vaiku_ugdymas/SIV.doc
2. Ališauskas, R. (2005). *Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų įgyvendinimo programa*. Pristatymas LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui. [žiūrėta 2008-04-15]. Prieiga per internetą: [http://www.smm.lt/naujienos/docs/kalbos/Valstybine%20svietimo%20strategija%20\(LRS\).ppt#408.1](http://www.smm.lt/naujienos/docs/kalbos/Valstybine%20svietimo%20strategija%20(LRS).ppt#408.1).
3. Ališauskas, R. (2006). Valstybinė švietimo strategija. *Seminaro medžiaga*.
4. Andriulienė, L., Kelli, K. ir kt. (2006). *Integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. [žiūrėta 2008-06-15]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/ugdymas/docs/lkmp/Integruotas-mokymas_internetui.pdf.
5. Barkauskaitė, M. (2001). Mokytojų kvalifikacijos kilimas – nuolatinio mokymosi pagrindas. *Pedagogika*. 52, p. 63-67.
6. *Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimas vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra ir mokymo/mokymosi poreikiams tenkinti* (2008). ŠMM tyrimas. [žiūrėta 2009-03-01]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/tyrimai_sb.htm.
7. Bitinas, B. (1998). *Ugdymo tyrimų metodologija*. Vilnius: Jošara.
8. Boruta, J., Gudynas, P. ir kt. (2002). *Švietimo gairės. 2003-2012 metai. Projektas*. Vilnius: Švietimo kaitos fondas. [žiūrėta 2008-05-15]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/svietimo_gaires.pdf.
9. Buračas, A., Svecevičius, B. (1994). *Biznio, bankų, biržos terminų žodynas-žinynas*. Vilnius: Žodynas.
10. Butkus, E. (2007, rugsėjis). *Švietimas ir mokslas Lietuvos pažangai*. Pranešimas skaitytas konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/programa_2007-09-26_su%20www.pdf.
11. Civinskas, R., Levickaitė, V., Tamutienė, I. (2006). *Vengiančių lankyti mokyklą vaikų problemos ir poreikiai: monografija*. Vilnius: Garnelis.
12. Charles, C.M. (1999). *Pedagoginio tyrimo įvadas*. V.: Alma littera.

13. Dagienė, V. (2007). *Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į Lietuvos švietimą 2005–2007 metų strategijos priemonių įgyvendinimas*. (Mokslinio tyrimo ataskaita, Vilnius, 2007). [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą:
http://www.mii.lt/files/ikt_diegimo_i_lt_svietima_strategija_2007.pdf.
14. Domarkas, V. (2007, rugsėjis). *Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatos kaip politinis susitarimas*. Pranešimas skaitytas konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/programa_2007-09-26_su%20www.pdf.
15. Davies, B., Ellison, L. (2006). *Naujoji strateginė kryptis ir mokyklos plėtra*. Vilnius: Homo liber.
16. Fidler, B. (2006). *Strateginis mokyklos plėtros valdymas*. Vilnius: Žara.
17. Grant, R. (1995). *Contemporary Strategic Analysis: Concepts, Techniques, Applications*. Oxford: Blackwell.
18. Jackūnas, Ž. (2006). *Lietuvos švietimo kaitos linkmės (1988-2005)*. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas.
19. Jasinevičius, R., Maciulevičius, S. ir kt. (2006). *Visuotinis kompiuterinis raštingumas* (Mokslinio tyrimo darbo ataskaita, LR ŠMM, 2006). [žiūrėta 2008-06-19]. Prieiga per internetą:
<http://209.85.135.104/search?q=cache:ZdGUDSVmTdcJ:www.emokykla.lt/admin/file.php%3Fid%3D468+visuotin%C4%97+kompiuterinio+ra%C5%A1tingumo+programa&hl=lt&ct=clnk&cd=8&gl=lt>.
20. Johnson, G. ir Scholes, K. (1999). *Exploring Corporate Strategy: Text and cases*. Harlow: Pearson Education.
21. Joyce, P. (2000). *Strategy in the public sector*. Chichester: John Wiley and Sons.
22. Jucevičius, R., Jucevičienė, P., Janiūnaitė, B., Cibulskas, G. (2003). *Mokyklos strategija. Strateginio vystymo vadovas*. Kaunas: Žinių visuomenės institutas.
23. Jucevičius, R. (1996). *Strateginis organizacijų vystymas. Monografija*. Kaunas: Technologija.
24. Kaminskas, K. (2002). *Lietuvos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos relevantiškumas. Daktaro disertacija*. Vilniaus pedagoginis universitetas, Vilnius.
25. *Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją?* (2007, rugsėjis) Švietimo problemų analizė, 5 (16). [žiūrėta 2008-05-29]. Prieiga per internetą:
[http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Strategijos_igyvendinimas_2007_5\(16\).pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Strategijos_igyvendinimas_2007_5(16).pdf)
26. Kardelis, K. (1997). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Technologija.

27. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Technologija.
28. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl ilgalaikės pilietinio ir tautinio ugdymo programos patvirtinimo“ 2006-09-19 Nr. X-818. *Valstybės žinios*, 2006-09-26, Nr. 102-3939. [žiūrėta 2008-05-22]. Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=283042&p_query=&p_tr2=.
29. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“ 2003-07-04 Nr. IX-1700. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc.
30. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kolegijos nutarimas „Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategija 2006–2012“ 2006-11-23 Nr. (1.9–13 M1-7). [žiūrėta 2008-05-29]. Prieiga per internetą:
<http://www.pedagogika.lt/puslapis/naujienos/UT%20strategija%202006-2012.pdf>.
31. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašas“ 2005-04-29 Nr. ISAK-739/A1-116. [žiūrėta 2008-06-15]. Prieiga per internetą: [http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-04-29-ISAK-739_A1-116\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-04-29-ISAK-739_A1-116(2).doc).
32. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Aprūpinimo specialiosiomis mokymo priemonėmis modelis“ 2004-12-31 Nr. ISAK-2095. [žiūrėta 2008-06-15]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/ugdymas/docs/specialusis/SMP%20modelis.doc>.
33. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategija“ 2007-05-23 Nr. ISAK-970. [žiūrėta 2008-09-20]. Prieiga per internetą:
http://www.vavasc.vilnius.lm.lt/files/STRATEGIJOS_PATVIRTINIMO.doc.
34. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl jaunimo mokyklų koncepcijos“ 2005-12-12 Nr. ISAK-2549. *Valstybės žinios*, 2006-01-19, Nr. 7-263. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269621&p_query=.
35. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl mokinių mokymosi krūvių mažinimo priemonių 2006-2008 metų plano patvirtinimo“ 2006-11-24 d. Nr. ISAK-2224. [žiūrėta 2008-05-22]. Prieiga per internetą:
http://www.smm.lt/ugdymas/docs/Kruviu_maz_priem_planas_06-08.pdf.

36. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Ekonominio raštingumo ir verslumo ugdymo strategija“ 2004-06-02 Nr. ISAK-835. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
http://www.lssic.lt/alevel/pictures/Dokumentai/Teisine_baze/Ekonominio_rastingumo_ir_verslumo_ugdymo_strategija.doc.
37. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa“ 2006-02-13 Nr. ISAK-258. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
[http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2006-02-13-ISAK-258\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2006-02-13-ISAK-258(2).doc).
38. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Gabių vaikų programų rėmimo kriterijų aprašas“ 2005-12-13 Nr. ISAK-2551. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
[http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-12-13-ISAK-2551\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-12-13-ISAK-2551(2).doc).
39. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata“ 2004-02-25 Nr. ISAK-256. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
<http://www.pedagogika.lt/puslapis/samprata.pdf>.
40. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Mokyklų, vykdančių bendrojo lavinimo programas, aprūpinimo mokomosiomis kompiuterinėmis priemonėmis tvarkos aprašas“ 2005-06-27 Nr. ISAK-12121. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/ugdymas/docs/Mokyklu%20vykdanciu%20bendrojo%20lavinimo%20programas%20aprupinimo%20MKP%20tvarkos%20aprasas.doc>.
41. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas“ 2007-01-15 Nr. ISAK-54. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
[http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2007-01-15-ISAK-54\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2007-01-15-ISAK-54(2).doc).
42. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Mokytojų atestacijos nuostatai“ 2007-07-27 Nr. ISAK-1578. *Žin., 2007, Nr. 86-3451*.
43. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Projekto „Vertinimas ugdymo procese“ programa“ 2004-06-09 Nr. ISAK-883. [žiūrėta 2008-05-23]. Prieiga per internetą:
<http://www.pedagogika.lt/puslapis/naujienos/programa.pdf>.
44. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas Nr. I-1489. *Žin., 2003-06-17, Nr. 63-2853*. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=302313.

45. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo“ 2005-06-08 Nr. 625. *Valstybės žinios*, 2005-06-11, Nr. 73-2649. [žiūrėta 2008-06-04]. Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=257174.
46. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Valstybinės pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programos patvirtinimo“ 2006-05-25 Nr. 468. [žiūrėta 2008-06-14]. Prieiga per internetą:
http://www.smm.lt/prtm/docs/mkt/mokytoju_%20reng_ir_kvalf_tob_programa.doc.
47. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ 2005-01-24 Nr. 82. *Valstybės žinios*, 2005-01-27, Nr. 12-391. [žiūrėta 2008-06-04]. Prieiga per internetą:
http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/DOC_LRVnut_VSS%202003-2012_programa_2005.pdf
48. Matkevičienė, R. (2005). *Ryšiai su visuomene*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
49. Matulionis, A.V., Valantiejus, A. (2003). *Mokytojų kvalifikacijos finansavimo problemos savivaldybėse*. [žiūrėta 2008-06-01]. Prieiga per internetą:
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/sti.doc.
50. Mažeikis, G. (2007, rugsėjis). *Švietimas: jaunosios kartos ugdymo uždaviniai*. Pranešimas skaitytas konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą:
http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/programa_2007-09-26_su%20www.pdf.
51. Mažuolienė, Z. (2006). *Mokytojui apie „Europos kalbų aplanką“*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą:
http://www.smm.lt/ugdymas/docs/lkmp/mokytojui_apie_kalbu_aplanka.pdf.
52. Merkys, G. (1995). *Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys. Paskaitų konspektas*. Šiauliai.
53. *Mokyklos nelankančių vaikų sugrąžinimo į mokyklas programa* (2007). [žiūrėta 2008-08-20]. Prieiga per internetą: www.smm.lt/teisine_baze/docs/projektai/programa%202007-11-06.pdf.
54. *Mokyklos struktūros tobulinimo programa 2006-2009 m.* [žiūrėta 2008-06-18]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/vp_mstp.htm.
55. Muntianas, V. (2007, rugsėjis). Sveikinimo kalba konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/programa_2007-09-26_su%20www.pdf.

56. Numgaudis, D. (2007, rugsėjis). Įžangos žodis konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/programa_2007-09-26_su%20www.pdf.
57. Paškevičienė, J. (Red.). (2005). *Švietimas ir profesinis orientavimas Lietuvoje*. Vilnius: UAB „Inter Se“.
58. Pileckienė, D. (2004). *Strateginis valdymas*. Mokomoji knyga. Kaunas: Kolpingo kolegija.
59. Pranckūnienė, E. (2007, rugsėjis). *Valstybinė švietimo strategija ir visuomenės vertinimai*. Pranešimas skaitytas konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/programa_2007-09-26_su%20www.pdf.
60. *Profesinio orientavimo strategija* (2003). [žiūrėta 2008-08-20]. Prieiga per internetą: <http://www.euroguidance.lt/index.php?language=lt&page=571>.
61. Puodžiukas, A., Ališauskas, R. ir kt. (Red.) (2004). *Lietuvos švietimas 2004*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/Lietuvos_svietimas-2004.pdf.
62. Puodžiukas, A., Ališauskas, R. ir kt. (Red.) (2008). *Lietuva. Švietimas regionuose 2008. Ugdymo aplinka*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
63. Puodžiukas, A., Ališauskas, R. ir kt. (Red.) (2006). *Lietuvos švietimas skaičiais 2006*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/lietuvos%20svietimas%20skaiciais.pdf.
64. Puodžiukas, A., Ališauskas, R. ir kt. (Red.) (2007). *Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas 2003-2007. Medžiaga diskusijoms*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
65. Pupinytė, R. (2006). *Mokinių pasiekimų vertinimas: nuo teorijos link praktikos*. [žiūrėta 2008-06-21]. Prieiga per internetą: <http://209.85.135.104/search?q=cache:I4G6x7mPNBwJ:svietimas.pakruojis.mok.lt/R.Pupinyte.ppt+Vertinimas+ugdymo+procese&hl=lt&ct=clnk&cd=4&gl=lt>.
66. Puškorius, S. (2004). *Veiklos auditas. Monografija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
67. Raipa, A. ir Staponkienė, J. (2007) Strateginis valdymas šiuolaikiniame viešojo sektoriaus raidos etape. *Naujoji viešoji vadyba: mokomoji knyga* (p. 57-75). Kaunas: Technologija.
68. *Rekomendacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos prioritetinių nuostatų bei priemonių joms įgyvendinti*. (2007). Projektas „Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos

- 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-13]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/VK%20rekomendacijos.pdf.
69. Šoblinskas, V., Matonienė, S., Degėsys, L. ir kt. (2006). *Pilietinės kompetencijos pagrindai: mokytojo knyga*. Vilnius: Kronta.
70. *Švietimo situacija bei poreikiai Alytaus, Panevėžio regionuose ir Vilniaus mieste*. (2007). Projektas „Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-13]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/VK_tyrimo_analize_0319.pdf.
71. *Vadovėlių vertinimo sistemos modelio projektas*. (2006). ŠPC. [žiūrėta 2008-06-18]. Prieiga per internetą: <http://www.pedagogika.lt/puslapis/seminarai/Seminaras%202006-11-15/Vadoveliu%20vertinimo%20projektas.pdf>.
72. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimo 2003–2006 metais ataskaita (santrauka). [žiūrėta 2008-06-04]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/VSS%20pusiaukeles%20tekstine%2007-05-05.pdf>.
73. Vasiliauskas, A. (2002). *Strateginis valdymas*. Vilnius: Enciklopedija.
74. *Viešųjų konsultacijų gairės* (2007). Projektas „Viešosios konsultacijos dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-13]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/VK%20konsultaciju_gaires.pdf.
75. Zaleskienė, I., Kvieskienė, G. ir kt. (2006). *16-24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas*. (Tyrimo ataskaita, LR ŠMM, 2006). [žiūrėta 2008-06-19]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/16-24_amz_jaun_visuom_dalyv.pdf.
76. Žadeikaitė, L., Bazarienė, N. (2004). *Užsienio kalbų mokymo strategija*. [žiūrėta 2008-06-12]. Prieiga per internetą: <http://www.vdl.lt/strategie.htm>.
77. Žakaitienė, R. (2007, rugsėjis). *Valstybinės švietimo strategijos pusiaukelė: ką pavyko įgyvendinti ir kokie darbai laukia*. Pranešimas skaitytas konferencijoje „Lietuvos švietimo raida ir Valstybinė švietimo strategija: rytdienos uždaviniai“, Vilnius. [žiūrėta 2008-06-11]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/programa_2007-09-26_su%20www.pdf.

PRIEDAI

**TYRIMO „VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO
BAIGIAMOJOJE BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS PAKOPOJE PROBLEMOS“
OPERACIONALIZACIJA**

Charakteristika	Kriterijai	Kriterijų charakteristikos	Indikatoriai
Valdymo tobulinimo blokas	Kokybės vadybos principai	Atsakomybė ir atskaitomybė	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pastebimas švietimo valdymo sistemos decentralizavimas. 2. Švietimo ir mokslo ministerija valstybės lygiu nustato svarbiausius bendrojo lavinimo mokymo reikalavimus, atsako už švietimo kokybę, prieinamumą ir socialinio teisingumo užtikrinimą, švietimo kokybės vertinimą, visuomenės informavimą apie tai. 3. Pastebimas savivaldybių atsakomybės už švietimo prieinamumą ir kokybę didėjimas. 4. Savivaldybė atsako už bendrąjį lavinimą, specialųjį ugdymą, tęstinį suaugusiųjų mokymą, tvarko visų jos teritorijoje gyvenančių vaikų registrą, koordinuoja pavaldžių mokyklų komplektavimą bei mokinių srautus. 5. Mokykloms teikiami reikalingi duomenys apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje. 6. Labiausiai trūksta informacijos apie strateginius švietimo dokumentus, apie per pastaruosius penkerius metus įvykusius švietimo sistemos pokyčius, apie profesinio rengimo sistemą, mokyklų tinklo ir struktūros pertvarkymą, egzaminų sistemą, mokymosi programas.
		Racionaliai ir skaidriai planuojami ir skirstomi finansiniai ištekliai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikalingas šiuolaikinės išorinio įvertinimo sistemos diegimas mokykloje. 2. Būtinai savęs įsivertinimo sistemos (vidinio audito) diegimas mokykloje. 3. Tinkamas mokyklų finansavimo principas „pinigai seka paskui mokini“. 4. Esamas mokytojų atlyginimų dydis mokytojų netenkina. 5. Daug privalumų šiuo metu diegiamoje naujoje mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistemoje. 6. Naujų mokytojų atliekamų funkcijų įvedimas pagrindžiamas finansiškai. 7. Pavyksta finansuoti mokyklos veiklą iš nebiudžetinių šaltinių.
		Atvira pilietinė visuomenė	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stiprėja visuomenės įtaka švietimui. 2. Tėvai atstovauja mokinių interesams sprenddami ugdymo klausimus, turtindami mokyklos aplinką,

			<p>bendradarbiaudami su mokytojais.</p> <p>3. Stiprinama ir plėtojama mokyklos ir vietos bendruomenės sąveika.</p>
Infrastruktūros tobulinimo blokas	Išplėtos naujos švietimo paslaugos ir švietimo sistemos jungtys	Mokymasis visą gyvenimą	<p>1. Įvairiais būdais vykdomas šeimų pedagoginis informavimas ir konsultavimas.</p> <p>2. Mažos mokytojų įsidarbinimo galimybės.</p> <p>3. Didėja persikvalifikuojančių mokytojų dalis.</p>
Paramos tobulinimo blokas	Socialiai teisingų lygių švietimo galimybių puoselėjimas	Individualios paramos mokiniams puoselėjimas	<p>1. Išskyla įvairūs sunkumai dirbant su specialiujų poreikių mokiniais.</p> <p>2. Vykdamt migruojančių šeimų vaikų ugdymą išskyla įvairios problemos: metodinių žinių ir literatūros apie šių mokinių mokymą stoka, ugdymo turinio neorientavimas į tarpkultūriškumą, mokytojų užsienio kalbų nemokėjimas, mokinių lietuvių kalbos nemokėjimas.</p> <p>3. Įvairiais būdais teikiama parama ypač gabiems mokiniams: individualizuojamas darbas ir diferencijuojamos užduotys, organizuojami renginiai, ruošiamos olimpiados, konkursai, mokiniai konsultuojami papildomai po pamokų.</p> <p>4. Dirbant su gabiais mokiniais trūksta bendros itin gabių vaikų ugdymo politikos visos šalies mastu, aprūpinimo reikalinga mokymo metodine medžiaga, priemonėmis, kvalifikacijos kėlimo kursų itin gabių mokinių ugdymo tema, užmokesčio už papildomą darbą su gabiais mokiniais, materialinio paskatinimo itin gabiems mokiniams.</p>
		Materialinės pagalbos mokyklai organizavimas	<p>1. Lėtai vyksta mokyklų atnaujinimo, rekonstrukcijos eiga.</p> <p>2. Vykdoma mokyklų materialinės bazės modernizacija.</p> <p>3. Mokyklos vis daugiau aprūpinamos vadovėliais.</p> <p>4. Nepakanka lėšų įsigyti priemonėms, reikalingoms kasdienei ugdymo veiklai.</p>
		Psichologinės pagalbos mokyklai organizavimas	<p>1. Patenkinama situacija su mokyklos nelankančiais vaikais.</p> <p>2. Vykdomas pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais vaikais.</p>
		Mokymosi prieinamumas, kokybė	<p>1. Suteikiama mokiniams galimybė grįžti į nuosekliojo mokymo sistemą.</p> <p>2. Mokyklose yra įdiegta profesinio informavimo ir konsultavimo sistema.</p>
Turinio tobulinimo blokas	Mokymosi turinio atitiktis darbo rinkos žinių visuomenėje	Subalansuotas mokymosi krūvis	<p>1. Per dideli dabartiniai mokymosi krūviai.</p> <p>2. Mokinių mokymosi krūviai reguliuojami: integruojant ugdymo turinį, bendradarbiaujant su kitais mokytojais reguliuojamas namų darbų užduočių kiekis, rengiant tarpdalykinius projektus; vadovaujantis sudarytu kontroliniu</p>

Turinio tobulinimo blokas	poreikiams, socialinių, informacinių, komunikacinių ir kitų bendrųjų gebėjimų visuotinis ugdymas		darbų tvarkaraščiu, peržiūrint ugdymo turinį, programas, mažinant reikalavimus, individualizuojant ir diferencijuojant užduotis. 3. Subalansuoti ir su sveikatos reikalavimais suderinami mokinių mokymosi krūviai.
		Individualizuotas mokymasis pagal asmens poreikius, gebėjimus	1. Atnaujinamas bendrojo ugdymo turinys. 2. Patenkinama esama mokinių pasiekimų vertinimo sistema. 3. Atsižvelgiama į mokinių ir švietimo socialinių partnerių interesus.
		Kokybė	1. Švietimo turinys nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais. 2. Atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. 3. Atnaujinamos brandos egzaminų programos. 4. Nuosekliai pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ir kompetencijų ugdymą. 5. Naujoji turinio formavimo politika grindžiama žinių perteikimu ir perėmimu, o ne jų analize, kritišku vertinimu ir praktiniu naudojimu. 6. Ugdomos mokinių bendrosios nuostatos, kompetencijos. 7. Paviršutiniškai vykdomas pilietinis ugdymas. 8. Tinkamai vykdomas verslumo ir ekonominio raštingumo ugdymas. 9. Svarbus užsienio kalbų mokymas. 10. Vykdomas kompiuterinio raštingumo ugdymas. 11. Nelanksti informacinių technologijų diegimo mokyklose eiga.
Personalo tobulinimo blokas	Pedagogų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas	Sukonkretinti reikalavimai pedagogams	1. Neišbaigta mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema.
		Nauja pedagogų kompetencijos ir jos tobulinimo vertinimo sistema	1. Suteikiamos galimybės mokytojams mokytis visą gyvenimą. 2. Mokytoja pagal poreikius lankosi kursuose, seminaruose, konferencijose, mokymuose.

Gerbiamieji mokytojai,

Kviečiame Jus dalyvauti tyrime „**Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje problemos**“.

Tyrimo tikslas: ištirti bei įvertinti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo situaciją baigiamojoje bendrojo lavinimo mokyklos pakopoje.

ANKETA ANONIMINĖ! Vardo ir pavardės nurodyti nereikia. Tyrimo rezultatai bus skelbiami tik statistiškai apibendrinti. Jūsų nuomonė mums labai svarbi.

Prašome atidžiai perskaityti anketą. Tikimės, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės gauti teisingus ir objektyvius tyrimo rezultatus.

Anketą sudarė ir apklausą atlieka ŠU socialinių mokslų fakulteto švietimo vadybos magistrantė Asta Sakalienė. Iškilus klausimams galite rašyti el. paštu: sak_asta@yahoo.com.

Kiekvienoje lentelės eilutėje pasirinkite tik vieną labiausiai Jūsų nuomonę atitinkantį atsakymo variantą ir pažymėkite ⊗.

Keletas klausimų apie Jus:					
Lytis	☐ Moteris		☐ Vyras		
Amžius	Man ..... metai (-ų)				
Darbo stažas	..... metai (ų)				
Kvalifikacinė kategorija	☐ Neturiu	☐ Mokytojas	☐ Vyresnysis mokytojas	☐ Mokytojas metodininkas	☐ Mokytojas ekspertas

ANKETA

Kaip Jūs vertinate dabartinę švietimo sistemos būklę Lietuvoje?	☐ Labai gerai ☐ Gerai ☐ Vidutiniškai ☐ Blogai ☐ Labai blogai ☐ Nežinau, negaliu pasakyti
Ar esate susipažinę su 2003-2012 metų Valstybine švietimo strategija?	☐ Taip ☐ Šiek tiek esu girdėjęs ☐ Ne

1. VALDYMO TOBULINIMAS

Klausimas	Labai pastebimas	Pastebimas	Mažai pastebimas	Visai nepastebimas	Nežinau, negaliu pasakyti
Ar pastebimas švietimo valdymo sistemos decentralizavimas?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite , jei manote, kad Švietimo ir mokslo ministerija valstybės lygiu:

- nustato svarbiausius bendrojo lavinimo mokymo reikalavimus;
- atsako už švietimo kokybės užtikrinimą;
- atsako už švietimo prieinamumo ir socialinio teisingumo užtikrinimą;
- atsako už švietimo kokybės vertinimą;
- atsako už visuomenės informavimą apie tai.

Klausimas	Labai pastebimas	Pastebimas	Mažai pastebimas	Visai nepastebimas	Nežinau, negaliu pasakyti
Ar pastebimas savivaldybių atsakomybės už švietimo prieinamumą ir kokybę didėjimas?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite , jei manote, kad savivaldybė:

- atsako už bendrąjį lavinimą;
- atsako už specialųjį ugdymą;
- atsako už tęstinį suaugusiųjų mokymą;
- tvarko visų jos teritorijoje gyvenančių vaikų registrą;
- koordinuoja pavaldžių mokyklų komplektavimą bei mokinių srautus.

Klausimas	Gausiai teikiami	Pakankamai teikiami	Menkai teikiami	Visai neteikiami	Nežinau, negaliu pasakyti
Ar mokykloms teikiami reikalingi duomenys apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite , apie kokius švietimo elementus labiausiai trūksta informacijos:

- apie strateginius švietimo dokumentus (įsakymus, vyriausybės nutarimus ir pan.);
- apie per pastaruosius penkerius metus įvykusius švietimo sistemos pokyčius;
- apie profesinio rengimo sistemą;
- apie mokyklų tinklo ir struktūros pertvarkymą;
- apie egzaminų sistemą;
- apie mokymosi krūvius;
- apie mokymosi programas;
- kita .....

Klausimas	Akivaizdžiai stiprėja	Pakankamai stiprėja	Menkai stiprėja	Nestiprėja	Nežinau, negaliu pasakyti
Ar stiprėja visuomenės įtaka švietimui?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite , kaip tėvai atstovauja mokinių interesams:

- sprendžia ugdymo klausimus;
- turtina mokyklos aplinką;
- bendradarbiauja su mokytojais;
- kita .....

Pažymėkite , kokiais būdais stiprinama ir plėtojama mokyklos ir vietos bendruomenės sąveika:

- organizuojami bendri renginiai;
- ruošiami projektai;
- kita .....

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate šiuolaikinės išorinio įvertinimo sistemos diegimą mokykloje?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate savęs įsivertinimo sistemos (vidinio audito) diegimą mokykloje?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį“?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate esamą mokytojų atlyginimų dydį?	☐	☐	☐	☐	☐

Jeigu atsakėte „Blogai“ arba „Labai blogai“, parašykite kaip Jūs siūlote didinti mokytojų atlyginimą:.....

.....

Klausimas	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate šiuo metu diegiamą naują mokytojų (etatinio) apmokėjimo sistemą?	☐	☐	☐	☐	☐

Klausimas	Pilnai apmokama	Iš dalies apmokama	Menkai apmokama	Visiškai neapmokama	Nežinau, negaliu pasakyti
Kiek naujų mokytojo atliekamų funkcijų įvedimas pagrindžiamas finansiškai?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite ⊗, už kokius per paskutinius 2 metus papildomai atliktus darbus Jūs gavote atlyginimą:

- už egzaminų vykdymą ir taisymą;
- už pagalbą klasės vadovui;
- už budėjimą pertraukų metu;
- už dalyvavimą darbo grupėse (pvz., audito, įvairių tvarkų rengimo ir kt.);
- už mokymo priemonių rengimą;
- už mokinių konsultavimą;
- už projektų ruošimą ir vykdymą;
- už įvairių renginių organizavimą;
- už standų leidimą;
- už darbą su gabiais mokiniais;
- kita .....

Klausimas	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip pavyksta finansuoti mokyklos veiklą iš nebiudžetinių šaltinių?	☐	☐	☐	☐	☐

2. INFRASTRUKTŪROS TOBULINIMAS

Nurodykite ⊗, kaip vykdoma šeimų pedagoginį informavimą ir konsultavimą:

- informacijos pateikimas mokyklos svetainėje;
- standų ir lankstinukų leidimas pedagogine tema;
- tėvai nukreipiami pas mokytojus, specialistus;
- individualių pokalbių metu;
- per klasės tėvų susirinkimus;
- kita .....

Klausimas	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate mokytojų įsidarbinimo galimybes?	☐	☐	☐	☐	☐

Ar Jūs per paskutinius 5 metus persikvalifikavote?

- taip;
- dabar studijuoju;
- ne;
- planuoju ateityje.

3. PARAMOS TOBULINIMAS

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate mokyklų atnaujinimo, rekonstrukcijos eigą?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate mokyklų materialinės bazės modernizaciją?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate mokyklų aprūpinimą vadovėliais?	☐	☐	☐	☐	☐

Klausimas	Tikrai pakanka, net lieka lėšų	Visiškai pakanka	Menkai pakanka	Nepakanka	Nežinau, negaliu pasakyti
Ar pakanka lėšų įsigyti priemonėms, reikalingoms kasdinei ugdymo veiklai?	☐	☐	☐	☐	☐

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate esamą situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate mokinių galimybes grįžti į nuosekliojo mokymo sistemą?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate galimybes ugdyti specialiųjų poreikių vaikus?	☐	☐	☐	☐	☐

Kokie sunkumai ir kaip dažnai Jūsų mokykloje iškyla dirbant su specialiųjų poreikių mokiniais?	
☐ trūksta mokytojų padėjėjų; ☐ trūksta specialistų (specialiojo pedagogo, logopedo, psichologo) dirbti su šiais vaikais; ☐ daugelis mokinių šaiposi iš specialiųjų poreikių mokinių; ☐ trūksta metodinės ir mokymo medžiagos darbui su šiais vaikais; ☐ kita	☐ Labai dažnai ☐ Dažnai ☐ Kartais ☐ Retai ☐ Niekada

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vyksta migruojančių šeimų vaikų ugdymas?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite , su kokiomis problemomis susiduriate ugdydami migruojančių šeimų vaikus:

- metodinių žinių ir literatūros apie šių mokinių mokymą stoka;
- ugdymo turinio neorientavimas į tarpkultūriškumą;
- mokytojų užsienio kalbų nemokėjimas;
- mokinių lietuvių kalbos nemokėjimas;
- migruojančių šeimų vaikų nemokiau;
- kita .....

Klausimas	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip teikiama parama ypač gabiams mokiniams?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite , ko Jums trūksta dirbant su gabiais mokiniais:

- bendros itin gabių vaikų ugdymo politikos visos šalies mastu;
- aprūpinimo reikalinga mokymo metodine medžiaga, priemonėmis;
- kvalifikacijos kėlimo kursų itin gabių mokinių ugdymo tema;
- užmokesčio už papildomą darbą su gabiais mokiniais;
- materialinio paskatinimo itin gabiams mokiniams;
- nieko netrūksta;
- kita .....

Pažymėkite , kokiais būdais teikiate paramą gabiams mokiniams:

- individualizuoju darbą ir diferencijuoju užduotis;
- organizuoju renginius;
- ruošiu olimpiadas, konkursus ir skatinu juose dalyvauti;
- mokau ir konsultuoju papildomai po pamokų;
- kita .....

Ar Jūsų mokykloje yra įdiegta profesinio informavimo ir konsultavimo sistema?

- taip;
- ne;
- nežinau, negaliu pasakyti.

Kurioje klasėje, Jūsų nuomone, tikslinga pradėti mokinių profesinį orientavimą?

- 8 klasėje;
- 9 klasėje;
- 10 klasėje;
- kita .....

Pažymėkite ⊗, kokius profesinio orientavimo renginius organizuoja Jūsų mokykla:

- pokalbiai klasės valandėlių metu;
- šventės, viktorinos, konkursai ir kt. renginiai;
- susitikimai su profesinio orientavimo specialistais ir įvairių profesijų atstovais;
- ekskursijos į įmones;
- jokių renginių neorganizuoja;
- kita .....

4. TURINIO TOBULINIMAS

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate bendrojo lavinimo turinio atnaujinimą?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate esamą mokinių pasiekimų vertinimo sistemą?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate dabartinius mokymosi krūvius?	☐	☐	☐	☐	☐

Pažymėkite ⊗, kaip Jūs reguliuojate mokinių mokymosi krūvius:

- integruoju ugdymo turinį;
- bendradarbiaujant su kitais mokytojais reguliuoju namų darbų užduočių kiekį;
- rengiu tarpdalykinius projektus;
- vadovaujuosi sudarytu kontrolinių darbų tvarkaraščiu;
- peržiūriu ugdymo turinį, programas, mažinu reikalavimus;
- individualizuoju ir diferencijuoju užduotis;
- kita .....

Ką pastebėjote per paskutinius metus dėl bendrojo ugdymo turinio atnaujinimo? Užpildykite lentelę:

Ar sutinkate su šiais teiginiais?	Visiškai sutinku	Iš dalies sutinku	Nežinau, sunku apsispręsti	Iš dalies nesutinku	Visiškai nesutinku
Švietimo turinys nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais.	☐	☐	☐	☐	☐
Atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos ir išsilavinimo standartai.	☐	☐	☐	☐	☐
Atnaujinamos brandos egzaminų programos.	☐	☐	☐	☐	☐
Subalansuoti ir su sveikatos reikalavimais suderinami mokinių mokymosi krūviai.	☐	☐	☐	☐	☐

Nuosekliai pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ir kompetencijų ugdymą.	☐	☐	☐	☐	☐
Naujoji turinio formavimo politika grindžiama vien tik žinių perteikimu ir perėmimu, o ne jų analize, kritišku vertinimu ir praktiniu naudojimu.	☐	☐	☐	☐	☐

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate mokinių bendrųjų nuostatų, kompetencijų ugdymo būklę?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate pilietinio ugdymo būklę?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate verslumo ir ekonominio raštingumo ugdymo būklę?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate užsienio kalbų mokymo būklę?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate kompiuterinio raštingumo ugdymo būklę?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate informacinių technologijų diegimo mokyklose eigą?	☐	☐	☐	☐	☐

5. PERSONALO TOBULINIMAS

Klausimai	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai	Labai blogai
Kaip vertinate mokytojų galimybes mokytis visą gyvenimą?	☐	☐	☐	☐	☐
Kaip vertinate mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą?	☐	☐	☐	☐	☐

Klausimas	16 ir daugiau kartų	11-15 kartų	6-10 kartų	1-5 kartus	Nei karto
Kiek kartų per paskutinius 2 metus lankėtės kursuose, seminaruose, konferencijose ar kt. mokymuose?	☐	☐	☐	☐	☐

Dėkojame ir linkime sėkmės!